

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR
AKTARIMININ BAŞKA BİR BOYUTU: DERS
KİTAPLARININ CİNSİYET TERCİHİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

Zehra Gülle

Zonguldak 2019

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR
AKTARIMININ BAŞKA BİR BOYUTU: DERS
KİTAPLARININ CİNSİYET TERCİHİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

**Hazırlayan
Zehra Gülle**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğretim Üyesi Erhan Yeşilyurt**

Zonguldak 2019

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

01/07/2019

Zehra GÜLLE

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında 165282111001 numaralı Zehra Gülle'nin hazırladığı "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımına Başka Bir Boyutu: Ders Kitaplarının Cinsiyet Tercihi Açısından İncelenmesi" konulu DOKTORA/YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 12/06/2019 Çarşamba günü saat 11.00. 'de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OYBİRLİĞİYLE/OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

Başkan
Dr. Öğretim Üyesi Erhan Yeşilyurt (Danışman)

Üye
Dr. Öğretim Üyesi Aziz Gökçe

Üye
Dr. Öğretim Üyesi Hülya Gökçe

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

01/07/2019
Doç. Dr. Emelgüzel YILDIRIM
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum : BEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Tez Başlığı : Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımının Başka Bir Boyutu: Ders Kitaplarının Cinsiyet Tercihini Açısından İncelenmesi
Tez Yazarı : Zehra Gülle
Tez Danışmanı : Dr. Öğretim Üyesi Erhan Yeşilyurt
Tez Türü, Yılı : Yüksek Lisans Tezi, 2019
Sayfa Adedi : 112

Yabancılara Türkçe öğretiminde Türkçenin öğretiminin yanı sıra Türk kültürünün tanıtılması ve aktarılması da hedeflenenler arasındadır. Bu bağlamda yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak ders kitapları yoluyla Türk kültürünün doğru şekilde tanıtılması oldukça önemlidir. Bu önemden yola çıkıldığında ders kitaplarının hazırlanmasında toplumun sahip olduğu cinsiyet anlayışının da özenle ve doğru şekilde yansıtılması gerekmektedir. Bu özenle hazırlanmış ders kitapları aracılığıyla Türk kültürünü tanıyan bireylerin, Türk kültüründeki toplumsal cinsiyet algısını doğru şekilde kazandıkları görülecektir. Bu amaçla şekillenen çalışmada yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı ve Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki görseller, okuma ve dinleme metinleri, oluşturulan çerçeve ve belirlenen kategorilere göre incelenmiş ve kitaplardaki cinsiyet tercihi Türk kültürünün özellikleri bağlamında ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışma sonucunda ele alınan kitaplar kategorilere göre ayrı ayrı incelendiğinde söz konusu cinsiyet tercihinde kitaplar arasında farklılıklar olduğu, kitapların bazılarının Türk kültürüne ait geleneksel cinsiyet anlayışını yansıtırken bazılarının yansıtmadığı, bazılarının ise cinsiyet kalıplarının dışına çıkan verilerden oluştuğu tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle ilgili alana yönelik hazırlanacak ders kitaplarında cinsiyet algısının nasıl olması gerektiğine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, ders kitabı, kültür aktarımı, cinsiyet

ABSTRACT

Institution : BEÜ Institute of Social Sciences, Department of Turkish Education
Title : Another Dimension of Culture Transfer in Turkish Teaching to Foreigners: Examination of Textbooks in Terms of Gender Preference
Author : Zehra Güle
Adviser : Dr. Lecturer Erhan Yeşilyurt
Type of Thesis, Year : MSc. Thesis, 2019
Total Number of Pages : 112

In teaching Turkish to foreigners, the introduction and transmission of Turkish culture are among the targets as well as Turkish language teaching. In this context, it is very important to introduce Turkish culture correctly through textbooks to be used in teaching Turkish to foreigners. When this importance is given, it is necessary to reflect carefully and accurately the gender perception of society in the preparation of the textbooks. It will be seen that individuals who recognize Turkish culture through elaborately prepared textbooks gain correctly the perception of gender in Turkish culture. In this study shaped for this purpose, according to categories which are determined and the frame which is constituted, visuals, reading and listening texts in Yeni Hitit 1 Turkish for foreigners, Gazi TÖMER Turkish textbook for foreigners, İstanbul A1 Turkish textbook for foreigners and Yedi İklim A1 Turkish textbook which are used in teaching Turkish to foreigners are investigated in this study, the gender preference in these books has been tried to be revealed in the context of the characteristics of Turkish culture.

As a result of the study, it was determined that there were differences between the books. Some of the books reflect the traditional gender perception of Turkish culture while some of them did not reflect and some of them consisted of data out of gender patterns when the books are examined separately according to categories. Based on these findings, suggestions have been made on how gender perception should be in the textbooks to be prepared for the related field.

Keywords: Teaching Turkish to foreigners, textbook, cultural transmission, gender

ÖNSÖZ

Yeni bir dil öğrenmek, dilin sahip olduğu kurallar bütünü öğrenmekle kalmayıp yeni bir kültüre de açılmak demektir. Bu açıdan bakıldığında yeni bir dil öğrenenlerin o kültüre açılmasını sağlamada ise o dilin öğretiminde kullanılan ders kitapları etkin rol oynamaktadır. Bu bağlamda yabancılara Türkçe öğretiminde de önemi vurgulanan kültür aktarımının, Türk toplumunun sahip olduğu cinsiyet anlayışını barındırması da kültürü tanıyacak olan kişiler için ayrıca önemli görülmektedir. Bu da ilgili alanda kullanılan ders kitaplarında Türk kültürüne ait cinsiyet algısının doğru ve özenli bir şekilde ele alınmasına bağlıdır. Bu çalışmada yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının bu öneme istinaden incelenmesi ve cinsiyet tercihlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Ayrıca yabancılara Türkçe öğretiminde daha önce ele alınmayan bu konuyla ders kitaplarına yönelik alandaki öğretmenlere ve ders kitabı hazırlayıcılarına farkındalık kazandırılacak ve çalışmamızla alandaki bir boşluk doldurulacaktır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı ve Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı çalışmanın örnekleme olarak seçilmiştir. Uygun örnekleme yöntemiyle seçilen bu kitapların Türkiye’de ve yurt dışında Türkçe öğretiminin yapıldığı merkezlerde en çok kullanılan kitaplar olarak kabul gördükleri ve çalışmanın ana kavramı olan cinsiyete yönelik zengin durumlara sahip oldukları düşünüldüğü için çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu bağlamda ders kitaplarında yer alan görseller ile okuma ve dinleme metinlerinde var olan cinsiyet tercihinin ne şekilde olduğunu ortaya koymak için her kitap oluşturulan kategorilere göre tek tek içerik analizi yapılarak incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda kitaplardaki resimlerin cinsiyete göre dağılımı tespit edilmiş, cinsiyetlerin buldukları mekânlara, iletişim kurdukları bireylere, temsil ettikleri mesleklere ve faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemlerine yönelik elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Bu çalışma süresince bana danışmanlık yapan ve destek olan değerli danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Erhan Yeşilyurt’a, desteğini esirgemeyen Aydın TÖMER müdürü kıymetli hocam Dr. Emrah Boylu’ya, bu alanla tanışmama

vesile olup fikirleriyle bana ışık tutan sevgili hocam Dr. Öğretim Üyesi Özden Fidan'a, tezimin her aşamasında sorularımı sabırla cevaplayan ve değerli katkılar sunan sevgili arkadaşlarım Hilal Keskin ve Sabriye Özdeniz'e teşekkürlerimi borç bilirim.

Desteklerini, güven duygularını her zaman üzerimde hissettiğim aileme ve bu süreçteki değerli varlığıyla Tayfun Gürsel'e teşekkür ederim. Her başarımın arkasında onları görüp varlıklarını şans bildiğim kıymetli babam ve dedem anısına...

Zonguldak - 2019

Zehra GÜLLE

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
TEZ ONAYI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GRAFİKLER LİSTESİ	xv
KISALTMALAR LİSTESİ	xvi
GİRİŞ	1
1.PROBLEM DURUMU	3
1.1.Çalışmanın Amacı.....	4
1.2.Çalışmanın Önemi	5
1.3.Sınırlılıklar	5
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1.Dil.....	7
2.2.Dil ve Kültür	8
2.2.1.Dil, Kültür ve Cinsiyet İlişkisi	10
2.2.2.Türk Toplumunda Cinsiyet Algısı.....	14
2.3.Yabancı Dil Öğretimi.....	18
2.3.1.Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitabı Faktörü	20
2.3.1.1.Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı	22
2.3.1.2.Ders Kitabı ve Cinsiyet.....	24
2.4.Yabancılara Türkçe Öğretimi	27
2.4.1.Yabancılara Türkçe Öğretiminde Tarihsel Süreç.....	29
2.5.İlgili Araştırmalar	31
2.5.1.Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı Üzerine Yapılan Çalışmalar	32
2.5.2.Ders Kitaplarında Cinsiyeti Konu Edinen Çalışmalar	34
3.YÖNTEM	39

3.1. Araştırmanın Modeli.....	39
3.2. Evren-Örneklem.....	39
3.3. Verilerin Toplanması	40
3.4. Verilerin Analizi	43
4.BULGU VE YORUMLAR.....	45
4.1.“Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılımı Nasıldır?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	45
4.1.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılım Analizi	45
4.1.2.Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılım Analizi	46
4.1.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılım Analizi	46
4.1.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılım Analizi	47
4.2.“Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Cinsiyetlerin Buldukları Mekânlar Nereledir?” Sorusuna İlişkin Bulgular	48
4.2.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulduğu Mekânlar.....	48
4.2.2.Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulduğu Mekânlar.....	51
4.2.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulduğu Mekânlar.....	53
4.2.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulduğu Mekânlar.....	55
4.3.“Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireyler Kimlerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular	58
4.3.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireyler Açısından Analizi	58
4.3.2.Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireyler Açısından Analizi	60
4.3.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireyler Açısından Analizi	62
4.3.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireyler Açısından Analizi	65
4.4.“Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Meslekler Nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	68
4.4.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Meslekler.....	68

4.4.2.Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Meslekler.....	70
4.4.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Meslekler.....	72
4.4.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Meslekler.....	75
4.5.“Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında cinsiyetlerin faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular	79
4.5.1.Ev İçi ve Aile Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarla İlgili Eylemler	79
4.5.1.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Aile İçindeki Faaliyet ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler.....	79
4.5.1.2.Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi ve Aile Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler	81
4.5.1.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi ve Aile Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler	82
4.5.1.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi ve Aile Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler.....	83
4.5.2.Eğitim Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarla İlgili Eylemler	87
4.5.2.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler	87
4.5.2.2.Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler	88
4.5.2.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler	89
4.5.2.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler	91
4.5.3.İş Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarla İlgili Eylemler	93
4.5.3.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler.....	93
4.5.3.2.Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler.....	94
4.5.3.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler.....	96

4.5.3.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş
Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler98

SONUÇ VE ÖNERİLER..... 102

KAYNAKLAR 108

ÖZGEÇMİŞ..... 112

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1: Cinsiyet Tercihî Bağlamında İncelenen Kitaplarda Başvurulan Kategoriler	42
Tablo 4.1: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	45
Tablo 4.2: Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	46
Tablo 4.3: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	47
Tablo 4.4: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	47
Tablo 4.5: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı	49
Tablo 4.6: Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı	51
Tablo 4.7: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı	53
Tablo 4.8: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı.....	55
Tablo 4.9: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireylerin Dağılımı	58
Tablo 4.10: Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireylerin Dağılımı	60
Tablo 4.11: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireylerin Dağılımı	63
Tablo 4.12: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireylerin Dağılımı	65
Tablo 4.13: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Mesleklerin Dağılımı	69
Tablo 4.14: Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Mesleklerin Dağılımı	71
Tablo 4.15: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Mesleklerin Dağılımı	73
Tablo 4.16: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Mesleklerin Dağılımı.....	75
Tablo 4.17: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi Ve Aile Hayatındaki Faaliyet Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı	80
Tablo 4.18: Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi Ve Aile Hayatındaki Faaliyet Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı	81

Tablo 4.19: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi Ve Aile Hayatındaki Faaliyet Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı	82
Tablo 4.20: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi Ve Aile Hayatındaki Faaliyet Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı	83
Tablo 4.21: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı	87
Tablo 4.22: Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı	88
Tablo 4.23: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı	90
Tablo 4.24: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı	91
Tablo 4.25: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı	93
Tablo 4.26: Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı	94
Tablo 4.27: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı	96
Tablo 4.28: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı.....	98

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kültürün Öğeleri.....	13
Şekil 2: Verilerin Toplanması İŞleyiş Planı	41
Resim 4.1: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler.....	50
Resim 4.2: Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler.....	53
Resim 4.3: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki Örnek Resimler	55
Resim 4.4: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler.....	57
Resim 4.5: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler	60
Resim 4.6: Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler.....	61
Resim 4.7: Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler.....	62
Resim 4.8: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki Örnek Resimler	63
Resim 4.9: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki Örnek Resimler	64
Resim 4.10: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler.....	66
Resim 4.11: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler.....	67
Resim 4.12: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler.....	70
Resim 4.13: Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler.....	72
Resim 4.14: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler.....	74
Resim 4.15: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler.....	77
Resim 4.16: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler.....	78
Resim 4.17: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Cinsiyetlerin Faaliyet Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemleri Yansıtan Örnek Resimler	86
Resim 4.18: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Bilim Adamını Yansıtan Resimler	100

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 4.1: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı	49
Grafik 4.2: Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı	52
Grafik 4.3: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı	53
Grafik 4.4: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı.....	55

KISALTMALAR LİSTESİ

akt.	: Aktaran
DİLMER	: Dil Öğretim Merkezi
Ed.	: Editör
F	: Frekans
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÖMER	: Türkçe Öğretim Merkezi
vd.	: ve diğer / diğerleri
vb.	: ve benzeri

GİRİŞ

Dil, insanlar arasındaki en önemli anlaşma yolu olup bir iletişim aracı olmasının yanında toplumun ait olduğu kültürün de aktarıcılığını üstlenmektedir. Birtakım amaçlarla farklı ülkelerle etkileşim kuran milletler, bir dili edinmenin koşulunun o dilin konuşucuları gibi yaşamak olduğunu düşünerek bu ülkelerin sahip olduğu dili öğrenme, kültürü tanıma isteği ve ihtiyacı duymuşlardır. Son yıllarda küresel etkileşimlerin artmasıyla, Türkçeye ve Türk kültürüne olan ilgi ve tanıma isteği, Türkçe öğretimine verilen önemi de beraberinde getirmiştir.

Yabancılara Türkçe öğretimi, tarihi oldukça eskiye dayanan bir alan olmakla birlikte öğretim yöntemlerinden ders materyallerine varıncaya dek çeşitli unsurlarda sürekli gelişime ihtiyaç duyulmaktadır. Her geçen gün bu yeni alandaki boşluklar araştırmacılar ve uzmanlarca kapatılmaya çalışılmaktadır. Bir materyal olarak kullanılan yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları da bunlardan biridir. İhtiyacı karşılamak adına bu alana yeni kitaplar kazandırılmakta, var olan kitaplar da daha iyi olma düşüncesiyle zamanla güncellenmektedir. İçeriğindeki dil bilgisi, metin ve kültüre ait unsurlar dili doğru bir şekilde aktaracak ve herhangi bir ön yargı oluşturmayacak şekilde hazırlanmalıdır.

Bu gereklilikler alanda “Yabancılara Türkçe öğretimi materyallerinden biri olarak ön plana çıkan ders kitapları kültür aktarımı açısından istenilen özellikleri taşımakta mıdır?” sorusu üzerinde yoğunlaşmayı gerektirmiştir. Yabancı bir dil olarak Türkçeyi öğrenenlerin Türkçeyi öğrenme sürecinde, dili öğrenme ve kullanma yetisinin ötesinde hedef kültürle kendi kültürü arasındaki benzerlik ve farklılıkların bilincinde olması gerekmektedir. Ayrıca yabancılara Türkçe öğretiminde yararlanılacak ders kitaplarının resim, fotoğraf, çizim vb. görselleri seçilirken kitabın hitap kitlesi olan Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin, kendi kültüründen izlere rastlamasına dikkat edilmeli, evrenselliğe yer vermesi gerekmektedir. Bunu yaparken aynı zamanda dili öğrenen kitleye kendisine yabancı olan Türk kültürüne ait değerler kitaplar yoluyla sunulmalı ve benimsetilmelidir. Bu bağlamda Güleç ve İnce (2016:96) toplumun kendisine katılan her bireyi belli bir sosyalleşme süreci içinde kültürleme; başka bir deyişle kendi değer yargıları ile tanıştırap benimsetme çabası içinde olduğunu belirtir.

Yabancı dil öğretiminde de kültür aktarımı hedeflenenler arasındadır. Türk toplumunda eğitimle, öğretmenlerle ve ders kitaplarıyla kültür miraslarını sonraki nesillere aktarmak hedeflenmektedir. Aynı zamanda bu aktarımla beraber toplumun cinsiyet anlayışı da iletilmektedir. Dolayısıyla ders kitapları yoluyla yapılan bu aktarımda Türkçe öğrenenlere açık ya da örtülü bir şekilde cinsiyet anlayışı yansıtılacaktır. Yabancı dil öğretim kitaplarının cinsiyetlere yönelik herhangi bir ayrıt edici ifadeler içermesi dil ve kültürle ilk defa tanışan bireylerin, topluma yönelik tutum ve davranışlarına yön verecektir.

Türkiye’de cinsiyet algısı temelinde ders kitaplarının içeriğine yönelik yapılan birtakım çalışmalarda bu ders kitaplarının kadın ve erkeği ele alışlarında belirli kalıplara ulaşılmıştır. Ulaşılan bu kalıplardan yola çıkıldığında kitapların cinsiyet eşitliğinden uzak içeriklerle oluşturuldukları belirlenmiş, bu yönde sonuçlar veren çalışmaların varlığına rastlanmıştır. Yapılan çalışmalarla ulaşılan sonuçlardan ve dil öğretiminde kültürü her yönüyle doğru tanıtmak gerektiğinden, kültürün bir parçası olan cinsiyet anlayışının, Türk dilini ve kültürünü tanıyacak olan kitleye doğru şekilde aktarılmasında ders kitaplarının önemli olduğu görülmüştür. Bu sebeple çalışmada, alanda en çok talep edilen kitaplar arasından seçilen İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitabı, Yeni Hitit Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitabı, Gazi TÖMER Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitabı ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitabının, Türk kültürünün sahip olduğu cinsiyet anlayışını yansıtmaması açısından incelenmesi yapılmıştır. Bu doğrultuda seçilen kitaplarda cinsiyetin nasıl temsil edildiğini ortaya koymak için genel bir çerçeve izlenmiş ve her kitap oluşturulan kategorilere göre tek tek incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda resimlerin cinsiyete göre dağılımı tespit edilerek cinsiyetlerin buldukları mekânlara, iletişim kurdukları bireylere, temsil ettikleri mesleklere ve faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemlere yönelik inceleme sonuçlarına ulaşılmıştır.

1.PROBLEM DURUMU

Yeni bir dil olarak Türkçeyi öğrenmek aynı zamanda Türk kültürüne ait değerleri, inançları, yaşantıları olmak üzere kültürün içeriğini oluşturan birçok unsuru da bilmeyi gerektirir. Yabancılara Türkçe öğretimi derslerinde materyal olarak kullanılan ders kitapları, bu bilincin oluşması ve bireylerin Türk kültürünü doğru tanınması açısından en sık başvurulmuş ve kullanılan gereçlerdir.

Yabancı dil öğretimi literatürüne bakıldığında yapılan birçok çalışmaya konu olan ders kitaplarının cinsiyet açısından incelenmesi, inceleme sonuçlarında gözlenen cinsiyet yanlışlıkları ile dikkat çeken bir konu haline gelmiştir. Öğrendiği dile ait kültürün yansımalarını kitaplarda görecektelen öğrencilerin hem o kültüre karşı ön yargı oluşturmayan hem de kültürün sahip olduğu cinsiyet anlayışını doğru şekilde yansıtan kitaplara ulaşması dili en iyi şekilde öğrenmelerinin ön koşullarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretimi literatüründe ise bu ve benzeri bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlardan biri yapılan çalışmalarla kültür aktarımı konusuna yeterince yer verilirken kültür aktarımı çerçevesinde ele alınması gereken cinsiyetin ihmal edilmiş olmasıdır.

Toplumların cinsiyete bakışı ve paralelinde kadın-erkek eşitliği günden güne önemi artan bir konu haline gelmiştir. Türkiye'deki eğitim politikalarında da artan bu önemi görmek mümkündür. Bu politikaların sonucu olarak ders kitaplarında düzenlemeye gidildiği, öğrencilere cinsiyet bilinci kazandırıldığı yapılan çalışmalarla bilinmektedir. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının hazırlanmasında da toplumun sahip olduğu cinsiyet anlayışının yansıtılmasına özen gösterilmeli, kültürü ders kitapları aracılığıyla öğrenecek bireylerde cinsiyet bilincini oluşturma amacı güdülmelidir.

Türkçeyi yabancı dil olarak ilk kez öğrenecek bireyler için cinsiyete yönelik ön yargıların önüne geçmek ve Türk toplumunun sahip olduğu cinsiyet anlayışını doğru yansıtmak için bu amaçla hazırlanan ve yaygın olarak kullanılan ders kitaplarındaki cinsiyet tercihini ortaya çıkararak bu konuya dikkat çekmek gerekmektedir.

Bu amaçlarla çalışmada “Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının kültür aktarımı bağlamında cinsiyet tercihi ne şekildedir?” sorusuna cevap aranmaktadır.

Bu temel probleme ilişkin daha ayrıntılı cevaplara ulaşmak amacıyla aşağıdaki alt problemlerden yararlanılmaktadır:

1. Ders kitaplarındaki resimlerin cinsiyete göre dağılımı nasıldır?
2. Ders kitaplarında cinsiyetlerin buldukları mekânlar nerelerdir?
3. Ders kitaplarında cinsiyetlerin iletişim kurdukları bireyler kimlerdir?
4. Ders kitaplarında cinsiyetler tarafından temsil edilen meslekler nelerdir?
5. Ders kitaplarında cinsiyetlerin faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler nelerdir?

1.1. Çalışmanın Amacı

Dili ve o dilin konuşulduğu kültürel kimliği tanıyıp öğrenecek olan yabancı dil öğrenenleri için kültürü ilk elden öğreten şüphesiz kitaplardır. Kitaplar, dili öğretmenin yanında barındırdığı birçok kültür unsuruyla dili yeni öğrenenlerde bir algı oluşturmaktadır. Toplumun sahip olduğu cinsiyet anlayışı da kültür aktarımı bağlamında dili yeni öğrenenlerde bir algı oluşturacağı düşüncesinden hareketle yabancılara Türkçe öğretimi çalışmalarında ele alınması gereken önemli bir nokta olarak görülmüştür.

Bu sebeple çalışmada yabancılara Türkçe öğretiminde kültürü hedef kitleye tanıtmada ve kültürün sahip olduğu cinsiyet anlayışını göstermede kullanılan ders kitaplarındaki görselleri, okuma ve dinleme metinlerini, oluşturulan çerçeve ve kategorilere göre inceleyerek hazırlanan bu kitaplardaki cinsiyet tercihini Türk kültürünün özellikleri bağlamında ortaya koymak amaçlanmaktadır. Ayrıca hedef kitlede toplumsal cinsiyet bilinci oluşturmak, ders kitaplarında toplumun sahip olduğu cinsiyet anlayışını yansıtan içeriklerdeki eksiklikleri saptayarak düzeltmek ve oluşabilecek önyargıların önlenmesine yönelik ileriye dönük çalışmalara olumlu katkılarda bulunmak amaçlananlar arasındadır.

1.2. Çalışmanın Önemi

Türkiye’de yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı ve kültür aktarımı kapsamında birçok farklı çalışmanın varlığı bilinmektedir. Fakat hem Türkçenin yabancılara öğretiminde kültür aktarımı hem de bu alanda kullanılan ders kitapları söz konusu olduğunda cinsiyet algısıyla ilişkili yapılan bir çalışmaya denk gelinmemiştir. Yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan kitaplarda kültür aktarımı kapsamında ihmal edilen cinsiyet konusundaki boşluk bu çalışma ile doldurulacaktır. Çalışma bu boşluğun doldurulması açısından önemlidir. Aynı zamanda bu çalışma cinsiyet ile bağlantılı sonraki çalışmalarda fikir verici ve yol gösterici olmasıyla önem kazanacaktır.

Ders kitaplarında topluma ilişkin bazı kalıplar vardır. Çalışma, ders kitaplarındaki cinsiyet olgusuna yönelik öğretmenlere ve ders kitabı yazarlarına toplumsal cinsiyet bilinciyle kitaplar oluşturmaları konusunda farkındalık kazandırması açısından önemlidir.

1.3.Sınırlılıklar

Bu çalışma;

- Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı,

- Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı,

- İstanbul Üniversitesi DİLMER tarafından hazırlanan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı,

- Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı ile,

- Verilerin elde edildiği; kitaplardaki resimlerin cinsiyete göre dağılımı, kitaplarda cinsiyetlerin buldukları mekânlar, kitaplarda cinsiyetlerin iletişim kurdukları bireyler, kitaplarda cinsiyetlerin temsil ettiği meslekler, kitaplarda cinsiyetlerin faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler şeklindeki kategoriler ile,

- İnceleme kapsamında ele alınan görseller ile okuma ve dinleme metinleri, diğer alanlar hariç cinsiyetin yalnızca kültür aktarımındaki işleviyle,

- Üzerinde cinsiyet belirlenmesi yapılabilen görsel ve metinlerle sınırlıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde çalışmayla ilgili temel kavramların açıklamasına ve bu kavramlarla ilgili yapılan alan yazın araştırmalarına ait bilgiler sunulmaktadır.

2.1. Dil

Dil, toplumların ve en geniş anlamıyla insanlığın devamını sağlayan iletişim aracıdır. Dil, keşfedilmesinden bu yana insanlığın en önemli anlaşma yolu olmuştur. İnsanoğlu düşünsel, bedensel ve duygusal her türlü ihtiyacını bu yolla karşılamış, dilden istifade etmiştir. Bir vasıta olarak kullanımının ötesinde dil insanlığa daha fazlasını katmıştır. İnsan varlığının devamını sağlamanın yanında diğer insanlara ulaşmada dil aktif rol almıştır. Dilin insan üzerinde etkisi olmakla birlikte dil de insan eylemleriyle beslenerek ve değişerek büyük çapta ondan etkilenmiştir. Dilin insandan etkilenmesi büyük oranda toplum kaynaklıdır.

“Dil ve kendisini üreten insan topluluğu arasında bir göbek bağı bulunmaktadır; buna bağlı olarak dil, ya kaynağından beslendiği bu toplulukla birlikte büyür, yayılır, kendi içerisinde dallara ayrılır ya da yine söz konusu toplulukla birlikte erir ve yok olur”(Yeşil, 2014:8). Canlı olma özelliğiyle dil, hem kendi toplumu içinde hem de ulaştığı farklı dillere mensup kişiler ve kitleler elinde varlığını değiştirerek ve gelişim göstererek devam ettirir. İnsan eylemlerinden, savunulan ideolojik yaklaşımlardan, her türlü siyasi, ticari, kültürel vb. alanlarda meydana gelen dinamiklerden doğrudan etkilenen dil, bu etkiyle sürekli şekillenir. Bu şekillenme ya olumlu yönde gelişimle ya da aksine zarar görmeye ve tüketilişle kendini gösterir.

Kültür unsurlarının başında hiç şüphesiz dil gelmektedir. Bunun yanında dil, kültürün ötesinde en geniş anlama ve içeriğe sahip bir kavram olarak da karşımıza çıkmaktadır. Demir (2014:55), dili kültürün taşıyıcısı olarak ifade etmektedir. Ona göre dil, tarih boyunca nesilden nesile kültür aktarımının en büyük aracı olmuştur. Demir’in bu ifadelerinin aksine Karakuş (2018:12), dil hakkında şu sözlere yer vermektedir: “Dil bir iletişim aracı demek, dilin birçok önemli özelliğini ve işlevini görmezden gelmektir. Dil, o dili konuşan toplumun kültürünü yansıtan bir ayna, o kültürün düşünüş biçimini, dünyayı algılayışını belirleyen belki de en önemli etken, toplum içi ve toplumlar arası ilişkilerin ön

koşuludur.” Buna göre dili yalnız bir iletişim aracı olarak nitelendirmenin doğru olmadığı vurgulanmaktadır. Dil, toplumu sahip olduğu kültürle temsil eden ve hayatı anlamlandırmada önemli vazife gören özelliğiyle ön plana çıkmaktadır.

Dil kültürün aktarılmasında ve sonraya taşınmasında etkilidir. İnsanlar kültürü oluşturan birçok unsuru eğitim sayesinde edinmekte ve dil ile de yaşatmaktadır. Okur ve Keskin (2013:1621), yabancı dil öğretimi amaçlandığında kültürün dini, sanatı, insanların yapıp ettikleri her şeyi içine alan karmaşık bir alan olduğunu; gözle görülmeyen, elle tutulmayan bu bağları insanların eğitimle öğrendiğini, dil ile kurup sürdürdüğünü ifade etmektedir.

Akarsu (1998:19), kitabında Humboldt’un “Tek insanın her zaman bir bütünle, ulusu ile, öteki insanlarla bağlantısı vardır. Her insan, gereksinimlerinin giderilmesi için zorunlu olarak bir topluluğa bağlıdır. Bu bağlanmada öteki insanlarla anlaşabilmesi dil yoluyla olur.” şeklindeki görüşüne yer vermiştir. Bu görüşle insanın bir gruba bağlı olduğu, dolayısıyla bir kültüre bağlı olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu ise genellikle bir gereksinimin sonucudur. İnsan bu gereksinimi karşılayabilmek için doğumundan ölümüne dek dile ihtiyaç duyar. Dil vasıtasıyla hem üyesi olduğu ulusa bağlı olan diğer insanlarla hem de kendi ulusu dışında kalan insanlarla anlaşır.

2.2. Dil ve Kültür

Dil, bir milleti oluşturan bütün değerler diye adlandırılmaktadır. Dil kültürden beslenmektedir ve dil ile birlikte kültürümüzün aktarımı sağlanmaktadır. İşte bu aktarım söz konusu olduğunda toplumun tanıtımı, yani toplumun sahip olduğu değerleri, inançları, yaşantıları gibi birçok unsurun da önemi artmaktadır. “Dil, kültür yapısını bir arada tutan çimentodur; ya da kültür alanının her yanını aydınlatan güneştir; kültür kilimini dokuyan ipliktir; tüm kültür anıtlarının yansıdığı akarsudur” (Uygur, 1996:19). Uygur’un bu cümlesinde de belirttiği gibi dil ile kültürün ayrılmaz bir bütün olduğu, aralarındaki ince çizginin varlığı yine görülmektedir. Kültürün varlığı ve korunması dilin gücüyle paraleldir. Bir dilin temsili aynı zamanda kültürün de temsilidir. Yeni bir dil ile tanışan her bireye karşı hem o dilin kendisi hem de o dilin temsilcileri, kültürü temsil etme sorumluluğunu doğrudan kendisinde taşımaktadır. Çetinkaya (2018:6)’ya göre yeni bir dil biliyor olmak o dilin sahip olduğu kültürü de bilmeyi

gerektirmektedir. Yalnızca o dildeki sistematik yapıyı ve dil bilgisini öğrenmek olmayıp bunun yanında yeni bir kültürle karşılaşmayı, hedef dili tanımayı ve öğrenmeyi gerekli kılmaktadır. Bu konuya ilave olarak Kayatürk (2018:7), söz gelimi farklı bir dilin konuşulduğu topraklarda yaşamaya başlayacak olan birey için hedef dili anlıyor veya konuşuyor olmanın yeterli olmayacağını, kültüre olan uyumu topluma ait kuralları ve toplumun yaşayışını öğrenmesiyle mümkün olacağını ifade etmektedir.

Demirkan ve Başkan (2016:138), dil hakkında şu sözlere değinmiştir:

“Dili toplumdaki soyut bir şekilde düşünmek ve bu şekilde öğretmeye çalışmak pragmatik bir yöntem değildir. Bu nedenle dört dil becerisine ilaveten beşinci beceri olarak kültürler arası beceri ve altıncı olarak da etkileşim becerisi katılabilir. Çünkü bir dilin öğretimi o dilin sadece dilbilgisi yapısının, cümle dizilişinin, sözcük dağarcığının öğretimini içeren tek düzeyli bir eğitim değil aynı zamanda kültüre dair tüm düşünme değerler sisteminin de öğretimini ihtiva eden çok düzeyli bir eğitim olmalıdır.”

Demirkan ve Başkan bu ifadeleriyle dil aktarımında ilgili diğer tüm unsurların yanında kültürü de içine alan çok yönlü bir aktarımın söz konusu olduğuna dikkat çekmektedirler.

Bütün tanımlar ve yorumlardan yola çıkıldığında dilin kültürle olan ilişkisinde aynı zamanda dil öğretiminin kültür öğretimini de beraberinde getirdiği görülmektedir. Bu da dil öğretiminde özellikle de yabancılara Türkçe öğretiminde kültür öğretimine önemli bir pay ayırmayı gerektirmektedir.

Aksan, dil ile kültür arasındaki ilişkiyi Türk kültürünün sahip olduğu söz varlığıyla açıklamaktadır. Aksan (2011:20-21)’a göre “Türkleri hiç tanımayan, Anadolu’yu ve Türkçe konuşulan öteki ülkeleri hiç bilmeyen bir yabancı, dünyanın herhangi bir yerinde iyi bir Türkçe öğrenimiyle bu dili öğrenecek olsa, yalnızca, sözvarlığını inceleyerek Türk kültürü üzerinde pek çok bilgi edinebilecek, uzakta olduğu halde bu kültürü tanıyacaktır.” Bu görüşüyle Aksan, savunulan birçok düşünceye ek olarak kültürü tanımada, o kültür çevresinde yaşamaya gerek duyulmadan bile bir kültürün tanınabileceğini örneklendirmektedir.

2.2.1. Dil, Kültür ve Cinsiyet İlişkisi

Dil, kültür ve insan denildiğinde, birbirlerinden ayrılmayan ve topluma dair bütün unsurları yansıtan birbiriyle ilişkili kavramlar olduklarını görmekteyiz. Çetinkaya (2018:19), bu kavramlar arasındaki ilişkiyi düşünen insan temelinde açıklamaktadır. Ona göre bir kültürün oluşması düşünen insana bağlıdır ve insanın düşünme yetisi sonucu oluşturduğu bu kültür ortamı da düşüncesini şekillendirmeye başlamaktadır.

İnsan, varlığının başladığı ve belirli bir yer edindiği toplumda sahip olunan duygu, düşünce, inanç ve değerler sistemini kendiliğinden edinmektedir. Yaratılışı gereği düşünen, düşünce gücünü sürekli canlı tutan insan, sorumluluğu gereği toplumun kültürünü oluşturmalı ve şekillendirmelidir.

Okur ve Keskin (2013:1622), insanın dil ve kültür ile olan ilişkisinde insanın, içinde bulunduğu yani sahip olduğu toplumun dilini öğrenerek gelişimini sürdürdüğünden bahsetmektedir. İnsan öğrendiği dile ait bu gelişimi esnasında kültürünü ve o kültürün sahip olduğu düşünüşü de kazanmaktadır. Bu düşünme yetisiyle dilini geliştirmekte, gelişen diliyle de düşünme gücünü artırmaktadır. Böylece bir kültürün akıbetini belirleyen temel unsurun dil olduğu, dili yaşatma ve aktarma görevinin ise dili temsil eden bireylerde olduğu belirlenmesi yapılmaktadır.

Geçmişten bu yana insanın varlığıyla kültürler de var olmuştur. Kültürel kimliğiyle taşıyıcı vazifesi gören insan, kendi kültürünü farklı kitlelere tanıtmakta ve aktarmaktadır.

Çetinkaya, kültür ile ilgili insana, insandan yola çıkarak da topluma dikkat çekmektedir. Öyle ki Çetinkaya (2018:20), insanların karşılıklı iletişim ve etkileşimlerinin kültürü oluşturduğunu, bu dinamik ile kültürün yeni kuşaklara aktarıldığını savunmaktadır. Aynı zamanda kültürden söz edebilmek için bir toplumun varlığına gerek duyulduğuna işaret etmektedir. Toplum kültürün olmazları arasında görmekte ve kültürü bir topluluğun tüm bireylerinin ortaklaşa meydana getirdiği değerler bütünü olarak tanımlamaktadır.

“Toplumsallaşma, toplumsal kurallar, rol öğrenme, rol kazanma ve cinsiyet rollerinin öğrenilmesi sürecidir” (Mora, 2005:3). Toplumsallaşmanın sonucunda

insanlar öğrenip benimsemiş oldukları kültürel kimlikle kendilerine ve aynı kültürün paydaşları olan diğer insanlara ait toplumsal rol ve görevleri belirlemektedirler. Özkan (2013:619), bu belirleme yapılırken kendinden sonra gelen nesile, kalıplaşmış bu rol ve görevlerin miras bırakıldığını, rol ve görev kazanımında, toplumun parçası olan kadın ve erkek için ait oldukları toplumca farklı rollerin biçilmekte olduğunu belirtir.

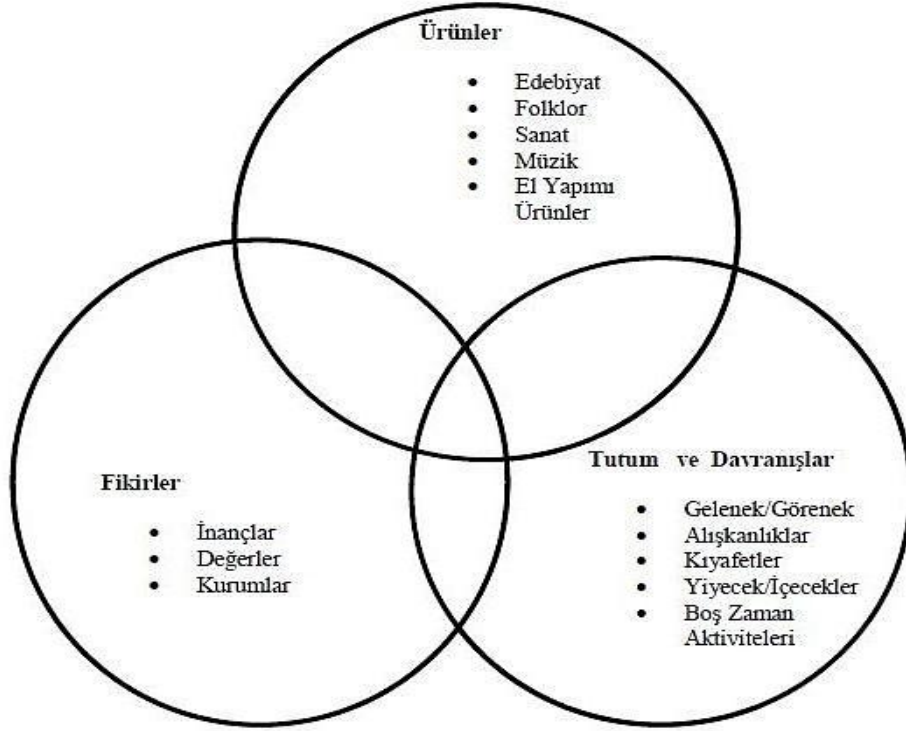
Yılmaz ve Şeref (2013:1481) de bir dilin öğretilmesinde, dahil olunan kültürün tanıtılmasındaki öneme vurgu yapmaktadır. Bir dili edinmenin koşulu olarak o dilin konuşanları gibi yaşamak gerektiği görüşündedirler. Bu yaşayışa paralel olarak o toplumun düşüncesine erişmekle dili tam anlamıyla kazanmanın mümkün olacağına işaret ederler. Bu noktada toplumsal boyutuyla temsil edilecek bir dilin, o dille tanışacak kitleye ne gibi değerler sunacağı önem arz etmektedir. “Her dilde kavramlar dokusu bulunduğu ve her dil insanlığın bir bölümünün tasarlama biçimini ele aldığından, kısacası her dil özel bir dünya görüşünün yankısı olduğundan, yabancı bir dilin öğrenilmesi de insana yeni bir görüş kazandırır, görüş açılarını çoğaltır” (Akarsu, 1998:64). Akarsu’nun değindiği insanlığın tasarlama biçimi ve kazanılan yeni bir görüş ifadeleri toplumun önemli öğelerinden olan cinsiyetçilik için de üzerinde özellikle durulması gereken ifadelerdendir. Topluma ilişkin birçok unsuru tasarlayan insan kadın ve erkeğin rollerini tasarlayıp bu rollere ait görüşleri farklı dil konuşucularıyla buluşturacağı için bu tasarımı ne denli yapacağı önemli hale gelmektedir. Unutulmamalıdır ki farklı kitlelerin daha da yakınlaştığı, ilişkili hale geldiği bu çağda kültürün tanıtımı farklı bir önem ve boyut kazanmaktadır.

Kültür bağlamında ele alınan cinsiyet olgusu bizleri, “toplumsal cinsiyet” adında bir kavrama götürmektedir. Yaratılış gereği kadın ve erkekler belirli cinsiyet ile dünyaya gelmektedirler. Toplumun yorumlayarak anlam yüklediği cinsiyet rollerini edinmektedirler. Doğumlarından önce kendilerine hazır şekilde sunulan cinsiyete dair görev ve sorumlulukları yüklenerek toplumu ve kültürü temsil etmektedirler. “Toplumsal cinsiyet bir insanın doğduğu andan itibaren cinsiyeti doğrultusunda kendisinden beklenen rollerin toplumsallaşma ile o kişiye dayatılması ile oluşur” (Çınar, 2013:9).

Akarsu (1998:85), kitabında dil ile kültür arasındaki bağı ulusun kültür açısından yükselmesi ile açıklamaktadır. Ona göre kültüründe yükselmeler olan ulusların dillerinde de bu yönde yükselmeler meydana gelir. Düşünce yaşamındaki ilerlemeyle entelektüel bir gelişim gösteren ulusların dilleri de bu entelektüel gelişime paralellik gösterir. Bu entelektüel gelişimin kendisini göstermesi beklenen kültürel unsurların başında toplumun kadın ve erkeğe bakış açısı gelmektedir.

Toplumlarda kültüre ait öğeleri insanların biçimlendirdiği görülmektedir. Kültür öğelerindeki biçimlendirmeye uluslar zaman zaman kültürü geriletmekte, zaman zaman ise bu biçimlendirmeye ulusun kültürü yükselmekte ve bu yükseliş toplumun cinsiyete bakışında da kendini göstermektedir. Bu biçimlendirmenin Tomalin ve Stempleski'nin de belirlemiş olduğu kültür öğelerinde meydana gelmesi beklenmektedir. Dil, kültür ve toplumsal cinsiyet bağlamında önemli bir kavram olan cinsiyetçi anlayıştaki ilerleme ve gelişim, bu kültür öğelerinden fikirler ile tutum ve davranışlar kapsamında gelişmekte ve ilerlemektedir. Tekeli (2015:26), bu düşünceyi destekleyen bazı görüşlere yer vermektedir. Ona göre kadın-erkek eşitliğinde iki tutum karşımıza çıkmaktadır. İlki ailede aslında erkeğin lider olup kadınınsa fiilen evin sorumluluğunu alması anlayışına rağmen son zamanlarda kadın ve erkeğin bu sorumlulukları birlikte taşıdıkları fikrinin savunulmaya başlandığıdır. Diğer bir görüşün ise kadınların ev işleriyle uğraşıp erkeklerin ülke sorunlarıyla ilgilenmesi gerektiği düşüncesinin son zamanlarda değişiyor olduğudur. Bu görüşleri eyleme geçmemiş tutum değişiklikler olarak açıklamakta, zamanla tutumların davranışlara yön vereceğini belirtmektedir.

Şekil 1: Kültürün Öğeleri

Kaynak: Tomalin, Barry ve Susan Stempleski (2013); "Cultural Awareness-resource Books For Teachers," Oxford University Press, <https://books.google.com.tr/books?isbn=0194426033>, s.7, (Erişim tarihi: 13.02.2019).

Kültür öğeleri, kültürün bir parçası olan cinsiyeti dolaylı olarak temsil ettiği gibi Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metninin içerdiği amaçlar da cinsiyeti dolaylı veya doğrudan olarak temsil etmektedir. Dil öğretiminde temel alınan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, öğretim faaliyetleri yanında kültürün aktarılmasını da hedeflemekte ve bu konuda belirli amaçlar içermektedir. Bu amaçlardan biri de bir dilin ait olduğu sosyokültürel bilgi ve birikimlerin aktarımıdır. Sosyokültürel temellere dayanan cinsiyet kavramını bu bilgi ve birikim içerisinde görmek mümkündür. Sosyokültürel bilgi ve birikimler çerçeve metnine göre şu şekildedir:

1. Günlük yaşam
 - Yiyecek, içecek, yemek zamanları, sofrada
 - Resmî tatiller, çalışma zamanları
 - Boş zaman etkinlikleri, hobiler, okuma alışkanlıkları, yaygın sporlar
2. Yaşam koşulları
 - Yaşam standartları
 - Ev koşulları
 - Sosyoekonomik durum
3. Kişiler arası ilişkiler

- Sınıfsal yapı ve sınıflar arası ilişkiler
- Kadın – erkek ilişkileri
- Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler
- Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler
- 4. Değerler, inançlar ve davranışlar
 - Sosyal sınıf
 - Çalışma toplulukları
 - Gelir düzeyi
 - Gelenekler
 - Sanat, müzik, vb.
- 5. Beden dili
- 6. Sosyal gelenekler
 - Dakiklik
 - Hediyeler
 - Elbiseler
 - Yasaklar, kurallar, vb.
- 7. Adet olmuş davranışlar
 - Dini kurallara dayalı davranışlar
 - Doğum, evlilik gelenekleri
 - Festivaller, törenler, kutlamalar (akt. Bölükbaş ve Keskin, 2010:227-228)

Sıralanan bu bilgiler arasında yer alan bazı bilgilerin dolaylı olarak, “kişiler arası ilişkiler” ve ona dahil olan “kadın-erkek ilişkileri” gibi bazı bilgilerin ise doğrudan çalışmamızın odağındaki cinsiyet kavramına işaret ettiği görülmektedir. Bu olgulardan yola çıkıldığında kültür aktarımında rolü olan cinsiyet kavramı, sosyokültürel bilgi ve birikimlerin içerisinde değerlendirilip bu kapsamda ele alınabilir.

2.2.2. Türk Toplumunda Cinsiyet Algısı

Dünya üzerinde var olan modern toplumlar ve onların sahip oldukları düşünceler ile kadın ve erkek odaklı yapılmış yorumlar her dönem gündeme gelmiştir. Bu yorumlar “cinsiyet” kavramı etrafında şekillenmiştir. Demirel, (2010:6) araştırmasında biyolojik anlamda kadın ve erkeğin farklılığı olarak nitelenen bu kavramı, biyolojik olmanın ötesinde kadın ve erkeğe biçilen rol ve sorumluluklardaki toplumsallıkla ifade etmektedir. Bu ifade ile de “toplumsal cinsiyet” adında bir kavrama dikkat çekmektedir. “Toplumsal cinsiyet, biyolojinin kodladığı maddi bedenlere manevi anlamlar yükleyerek onları kültürel olarak tanımlamak ve ayırmaktır” (Bingöl, 2014:108). Sancar, kitabında yine bu konuyu işlemektedir. Sancar (2017:23-24)’a göre çağdaş toplumlar cinsiyet eşitsizliklerinin kaynağını biyolojik özellikler olarak kabul etmektedir. Bu düşüncenin aksine o, insanların toplumsal olanı biyolojik olana yüklediklerini ve toplumsal alandaki farklılıkları, biyolojinin sunduğu somut verilerle meşru hale getirdiklerini savunmaktadır. Yani toplumsal cinsiyet, insanların toplumda kadın

ve erkeğe yönelik gözlemleri ve yaşanmışlıklar sonucu oluşturdukları algıları şeklinde açıklanabilmektedir. Ayrıca hem toplumun içinde doğup büyüyen kendi bireyleri hem de toplumu çeşitli amaçlarla sonradan tanıyanlar tarafından öğrenilmektedir.

Toplumlar kültürel kimlikleriyle, maddi-manevi değerleriyle ve sahip oldukları bütün unsurlarla farklılık göstermektedir. Bu farklılık toplumdan topluma ve zamana göre değişmektedir. Bunun yanı sıra Bingöl (2014:110-111)'e göre bazı toplumsal temeller vardır ki hem toplumlar arasında hem de farklı dönemlerde aynıdır. Bu toplumsal köklerdeki birliğin en net görüldüğü unsur ailedir. Aile kavramıyla toplumsal cinsiyet bağlamında ilk akla gelen kadındır. Kadın ve aile, farklı uygarlıklarca bütün olarak algılanmış ve bu algı geçmişten günümüze dek süregelmiştir.

Toplumsal cinsiyet bağlamında Türk toplumunun aile algısı da toplumsal olanın biyoloji temeline dayandırılması şeklinde kendini göstermiştir. “Kadının toplumdaki yeri çağlar boyunca ev içi alan ile sınırlandırılmış asli görevi ev işi ve çocuk yetiştirmek olarak görülmüştür” (Asan, 2006:18). Tarihi süreç içerisinde toplumsal cinsiyete olan bakış değişse de geçmişten gelen birtakım köklerin varlığına bağlı olarak ülkemizde çoğunlukla bu geleneksel düşüncenin devam ettiği gözlemlenmiştir. Bu düşüncelerin devam ettiğini savunan Sancar (2017:192)'a göre Türk toplumunda, toplumun inşasına aileden ve annelikten başlayan kadınlar annelik ve ev kadınlığı ile bağdaşacak öğretmenlik, hastabakıcılık, ebelik gibi mesleklerde eğitilmişlerdir. Yine kadınların sosyal ve kültürel işlerle, erkeklerin ise siyasetle bağdaştırılıp cinsiyetlere göre farklı görevlerin tanımlandığına değinmiştir.

Türk toplumunun geçmişten bu yana sahip olduğu toplumsal cinsiyet anlayışı incelendiğinde zaman içinde çok farklı şekillerde benimsenmiş ve yansıtılmış olduğu gözlenmiştir. Ersoy (2009:216-217), eski Türklerde yazılı olmamasına rağmen kanun hükmüne sahip olan törelerle belirlenen kadın-erkek ilişkileri ve cinsiyete ilişkin değerlerle beraber cinsiyetlerin birbiri arasındaki haklarının da saklı tutulduğuna değinir. Hem aile içerisinde hem de sosyal hayatta kadının aktif rol aldığına dikkat çeker.

Türk toplumunun geçirdiği çeşitli yaşam tarzlarıyla, farklı amaçlarla kendinden başka milletlerle ve kültürlerle olan etkileşimiyle daha birçok alanda gösterdiği değişimler gereği zaman zaman farklı toplumsal bakış açılarına sahip olmuştur. Bu bakış açılarıyla kültürün bir parçası olup toplumun anlayışıyla oluşan cinsiyet rolleri ve algıları da söz konusu değişimlerle etkilenmiştir.

Türk toplumunun modern toplum görünümüne kavuşmasında Cumhuriyet döneminde yapılan atılımların payı büyük olmuştur. Tevhidi Tedrisat Kanunuyla eğitimin tek çatı altında birleşip cinsiyetlerin eğitimden eşit oranda faydalanması ve Türk Medeni Kanunuyla toplum içerisinde kadın ve erkeğin denk tutulması önemli girişimlerden ikisidir (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı, 2009:13).

Toplumda görülen bu resmi girişimlerle ve bu girişimler paralelinde devam eden düzenlemelerle kadın ve erkeğin rol ve sorumlulukları, sahip olduğu haklar ve toplumda edindikleri yerler bakımından eşitliğin sağlanmaya başladığı göze çarpmaktadır. Ersoy (2009:217)'a göre resmi girişimler sonucu meydana gelen değişimlerle ve sağlanan eşitliklerle kadınların çalışma hayatında adından sıklıkla bahsettirmesi ve eğitim durumunun yükselmesiyle Türk toplumu içerisinde itibarı artmış ve ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu durum, kadının geleneksel rollerinde önemli değişimleri beraberinde getirerek iş bölümünde, geleneksel toplumda ev içi işleri gerçekleştiren kadının artık modern sosyal hayat içerisinde erkeklerle benzer işlerde çalışmaya başladığı ve cinsiyet rollerinin birbirine yakınlaştığı görülmüştür. Birçok araştırmacının bu konuya önem verdikleri, Türk toplumunda kadınla erkeğin yansımaya yönelik tespitlerde buldukları görülür. Bunlardan biri olan Tekeli (2015:26)'ye göre son yıllarda “kadınlar ev işiyle ilgilenmeli, ülke meselelerini erkeklere bırakmalıdır” şeklindeki görüşün gerilediğine, buna karşın “kadınlarla erkekler ev işi yükünü paylaşmalıdırlar” görüşünün önemli bir kesim tarafından benimsenip bu fikre sahip olmaya başladıklarına dikkat çekmiştir.

Aksan (2011:21)'a göre “Dünyaya gelen insanoğlu maddi ve manevi kavramları, kendi anadilinin kalıp ve değerleriyle algılamakta, içinde yer aldığı toplumun kültür öğelerini, dünya görüşünü, yaşam biçimini, inanç ve geleneklerini içeren kavramları diliyle edinmektedir.” Doğumundan itibaren içinde bulunduğu topluma ait bütün bu unsurları dil yoluyla edinen insan, kültürün

bir ayrılmazı olan cinsiyet olgusunu da toplumun bir parçası olarak yine dil aracılığıyla benimseyip edinmektedir. Benimsenen cinsiyet anlayışıyla birlikte kadın ve erkeğin toplumdaki yeri, rol ve sorumlulukları konuşulan dilde de kendini göstermektedir. Aksan, sözleriyle toplumlar tarafından kavramlara yüklenen değerlerin farklılık gösterdiğine dikkat çekmektedir. Bu kavramları ve öne sürdüğü düşüncüyü şu örnekle somutlaştırmaktadır:

“Hint-Avrupa dil ailesinden Fransızca, İngilizce ve Almancada akrabalık adları incelendiğinde, bunlarla, Türkçedeki adlandırılışları, kavramlaştırılmaları arasında büyük fark ortaya çıkar: Bizim enişte, bacanak ve kayınbirader olarak ayrı ayrı sözcüklerle dile getirdiğimiz kavramlar için tek bir sözcük vardır (Fr. Beau-frère, İng. Brother-in-law, Alm. Schwager). Ayrıca her biri ayrı kavramlar olarak yerleşmiş baldız, elti, görümce ve yenge'nin yerine de bu dillerin her birinde tek bir sözcük kullanılmaktadır” (Aksan, 2011:21).

Aksan'ın vermiş olduğu “enişte, bacanak, kayınbirader” ve “baldız, elti, görümce, yenge” örneklerinin kavramsal karşılığının diğer dillerde görülen farklılığına bakıldığında, bunun gibi bir farklılığın toplumsal hayatın içinde de görülmesi olağandır. Kavramlarda görülen bu farklılık, hiç şüphesiz bu kavramların ötesine geçerek farklı toplumların kendi kültürleri içinde cinsiyete bakışında da kendini göstermektedir. Dilsel ifadelerde görülen bu farklılıkların yanı sıra yaşamın içinde cinsiyetlere bakışta da kültürel farklılıkları görmek mümkündür. Bu farklılık Türk atasözleri ve deyimlerinde de kendini göstermektedir. “Türk atasözleri ve deyimlerinde kadının; eş, anne, elti, görümce, gelin ve kaynana rolleri öne çıkmaktadır” (Ersöz, 2010:171). Bu rollere ilişkin atasözlerine yer veren Akbalık (2013:83-87)'a göre kadınların aileyi oluşturduğunu ve aile olmanın sorumluluğunu yüklediğini anlatan “Yuvayı dışı kuş yapar” atasözü, kadın cinsine yüklenen olumsuz söylemleri yansıtan “Kadın kısmının saçı uzun olur aklı kısa” atasözü, bir annenin erkek evladına olan düşkünlüğünü ve bu sebeple gelin ile olan çekişmelerini yansıtan “Gelinin dini yok, kaynananın imanı” atasözü, çocuk tercihinde erkek üstünlüğünün görüldüğü “Oğlan doğuran övünsün, kız doğuran dövünsün” atasözü bunlara verilebilecek örneklerden birkaçıdır.

Toplumlarda cinsiyetlere yüklenen roller ve belirli kalıplar kadın ve erkeğin buldukları mekanlara, mesleklere, birbiriyle kurdukları iletişime, buldukları faaliyet ve eylemlerine de yansımaktadır. Bu sebeple dili ve toplumun ait olduğu kültürü yeni tanıyacak olan bireylerde, kadın ve erkeğe yönelik kalıp yargıların ve

ayırıcı tutumların oluşmasını önlemek, ön yargılardan uzak bir cinsiyet algısı oluşturmak için dil öğretiminde kullanılacak materyallerin bu doğrultuda hazırlanması gerekmektedir. “Örneğin, kadınları hep ev içi rollerde gösteren ders kitapları, kadınlar hakkında belirli bir kalıp yargı oluştururlar. Bu kalıp yargı da toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın temelini oluşturur, yani farklı niteliklere sahip olsalar da kadınlar sadece kadın oldukları için belirli meslekleri yapma konusunda engellerle karşılaşabilirler” (SEÇBİR, 2012).

Cinsiyetlere yüklenen farklı rol ve belirli kalıplar kitaplardaki metinlere ve görsellere de yansımaktadır. Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Birimi tarafından yapılan bir araştırmada bu rol ve kalıpların dışına çıkan örneklerle karşılaşılmıştır. Bu araştırmada incelenen Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi 8, MEB kitabında yalnızca mesleki konularda değil demokrasi, eşitlik, sanat gibi konularda da kadınların görünürlük kazandığına değinilmiş, ünlü kadınların siyasetçi, tiyatrocu rolleriyle kitaplara dahil edildiği görülmüştür (SEÇBİR, 2012).

1928’den bu yana geçirilen süreçte ders kitaplarındaki toplumsal cinsiyeti ortaya koyan çalışmasıyla buna benzer örneklerle konuya dikkat çektiği gözlenen Gümüšoğlu (2016:20-21), para biriktirmenin önemini erkek resimleriyle anlatıldığına değinir. Kadının sesinin kısılıp aile bütçesini yansıtan konularda aile bireylerinin dahil edildiği görülse de bütçeden sorumlu kişinin erkek olduğu ön plana çıkarılmıştır. Bu örnekle de görüldüğü üzere Türk toplumunda kabul gören kadın erkek rollerinde ekonomik anlamda erkeğin daha çok söz sahibi, kadının ise geri planda kalmış olduğu ders kitaplarında anlatılmaktadır.

Özellikle yabancı dili ders kitapları aracılığıyla öğrenenler söz konusu olduğunda bu konuda daha dikkatli bir düzenlemeye gidilmesi gerekmektedir. Çünkü dili öğrenen bireyler, kitabın içeriğinde kadın ve erkeğe yüklenen bu cinsiyet rol ve kalıplarını açık veya örtülü anlamlarla ve ona sunulduğu şekliyle doğrudan alacaktır.

2.3. Yabancı Dil Öğretimi

Türk Dil Kurumunca öğrencilere, akademik, toplumsal ve meslekle ilgili gelişmelerine katkıda bulunmak amacıyla anadili dışında öğretilen dil şeklinde tanımlanan yabancı dil bu tanımla, bireyin kendi dilinin dışında kalan dillerin

tümü olarak ifade edilir. Anadili dışında yeni bir yabancı dili öğrenme gereksinimi gittikçe artmaktadır. Bu gereksinim birbirine yabancı olan dillere mensup ülkeler arasında sürdürülen akademik, toplumsal ve mesleki gelişmelerle artmakta, giderek daha önemli hale gelmektedir.

Geçmişten günümüze insanların ve devletlerin yabancı dil öğreniminde ve öğretiminde farklı nedenleri olmuştur. “Yüzyıllardır insanlar dinî, ticari, kültürel, siyasi ve teknolojik gelişmeler gibi birçok nedenden dolayı yabancı dil öğrenmişlerdir” (Karakuş, 2018:16). Öte yandan bu nedenlerle birlikte yabancı dil öğrenmenin ve öğretmenin küreselleşen ve dinamik yapısını daima koruyan dünya için olağan bir hal aldığını söylemek gerekir.

Yabancı dil öğretiminde dört temel beceri kullanılarak dili kazanmak, dili anlayıp kazanmak için ise hem becerileri kullanmak hem de dildeki yapıyı bilmek yeterli olmamaktadır. Bunun için dile ait olan anlama, uygun zaman ve durumlarda başvurmanın gerek duyulduğu birçok çalışmada dile getirilmektedir. “Anlatılanların anlaşılması ve cevap verilebilmesi için hedef dilin yapısını bilmek kadar o yapıyı nerede, ne zaman ve nasıl kullanılacağına da bilinmesi gerekir” (Ertuğrul, 2015:15). Aynı zamanda dört temel becerinin yanında yabancı dilin sahip olduğu kültürün de ön planda tutulması ve bu çerçevede söz konusu dil kazanımının yapılması önemli bir gereksinim olarak dikkat çekmektedir. Yılmaz (2015:841), yabancı dil öğrenmenin yalnız o dile ait kuralları bilmek ve kelimelerin o dile çevrilmesi demek olmadığını, dünya üzerindeki toplumların bakış açılarını, değerlerini ve düşüncelerini anlamak için verilen bir uğraş olduğunu ifade eder. Bununla yabancı dil öğretiminde önemli olan kültür kazanımına dikkat çeker. Ayrıca dil öğretiminin gerçek amacının dili bütün yönleriyle hedef dili öğrenenlere aktarmak ve kavratmak olduğu Yılmaz (2015:841)’in yabancı dil öğretimi hakkında savdukları arasındadır. Böylece yabancı dili öğrenenlerde o dile olan hâkimiyetlerinde kuralları ve kelimeleri bilmenin yeterli olmayacağını, iyi bir iletişimin ve paylaşımın kültürün doğru tanınmasıyla kurulacağını söylemek mümkündür.

Yabancı dil öğretiminde kültüre vurgu yapan yukarıdaki cümlelerden, bir dili kazandırmada kültür aktarımının ne denli önemli olduğu görülmektedir. Bu

önemle ilgili olarak Boylu (2014:21), yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı konusunda kazandırılacak yetileri şu şekilde ifade etmiştir:

- a) Öğrencilerin ön yargılarını kırmak ve hoşgörü sahibi birey olmalarını sağlamak,
- b) Öğrencilerin toplumlar ve kültürler arasındaki fark ve benzerlikleri görmesini sağlamak,
- c) Öğrenilen dile karşı motivasyonu artırmak,
- d) Dil öğrenimini kolaylaştırmak,
- e) Karşı kültüre karşı ön yargıyı önlemek,
- f) Öğrenenlerin empati becerisini geliştirmek,
- g) Kültürler arası diyalog kurmak.

2.3.1. Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitabı Faktörü

Belli bir plan ve programa dayanarak, o programın amaçları etrafında hazırlanan ve içinde barındırdığı bilgiye ulaşmada bireylere kaynaklık eden öğrenme-öğretme amacıyla hazırlanan zengin materyallerdir. Teknolojinin eğitimde kullanımı en üst seviyelere ulaşmıştır. Bu artışa rağmen ders materyali olarak kitabın hala en çok talep edilen araç olması önemini devam ettirdiğinin göstergesidir. “Ders kitapları, en kolay ulaşılabilen, en işlevsel ve en sık başvurulan eğitim araç-gereçlerinden biridir” (Özkan, 2013:620). Kitapların hem kolay erişime hem de rahat kullanıma olanak sağlaması taşıdığı bu önemi desteklemektedir. Kitapların özenli ve planlı bir şekilde oluşturulması gerekmektedir.

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni yabancı dilin öğretiminde yararlanacak kitapları temel, orta ve ileri seviye olmak üzere belirli standartlara göre derecelendirmektedir. Bu seviyelere uygun içeriklerle dört temel dil becerisini geliştirmeyi ve kültüre dair bilgiler vermeyi amaç edinmektedir. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan kitapların da dil öğretimini en uygun niteliklerle ve dört temel dil becerisiyle sağlayacak şekilde donatılmalıdır. Ders kitaplarının dil öğretimini gerçekleştirmede dört temel dil becerisinin yanında kültüre yönelik içerikleri de taşıması gerekmektedir.

Yabancılara Türkçe öğretiminin giderek yaygınlaştığı ve önem kazandığı görülmektedir. Geçmişte hazırlanmış olan ders kitaplarının bu önemi karşılamakta yetersiz kaldığı ve ihtiyacı karşılamadığı düşünülmektedir. Yeşilyurt (2015:7), dil becerilerinin öğretiminde kullanılan çeşitli materyallerin başında ders kitaplarının geldiğini ve geçmişte yazılmış olan dil öğretim kitaplarının incelenip bulguların sağlam bir şekilde ortaya konmasının önemli olduğunu ifade etmektedir. Bu

sebeple her geçen gün daha iyiyi ve daha yeniyi ortaya koyma çabasının ders kitaplarında da olduğu, dil öğretiminde en nitelikli kaynağı ortaya çıkarma düşüncesiyle zengin içeriklerle güncellendiği görülmektedir. Kayatürk (2018:26), yazılı ve basılı olan ders kitapları içerisinde gramer, metin, sözcük dağarcığına ait unsurların, kültüre dayalı ipuçlarının ve dile ait bütün unsurların yer bulacağı zengin bir kaynak olduğunu belirtmektedir.

Dil öğrenme gereksinimi olan bireylerin bir öğretmen kontrolünde bu öğrenimi sürdürmesinin yanında yalnız ders kitabı kullanarak hedef dille tanışması ve o dili öğrenmeye çalışması ders kitabının önemini daha da artırmaktadır. Ders kitabı bir öğretmenin dil öğretme sürecinde yardımcı kaynaktır. Fakat dil öğreniminin tek başına yapıldığı durumlarda temel başvuru kaynağı olarak öğretmen rolü üstlenmektedir. “Yabancı dil öğretimi kitaplarının dilbilgisi ve kültürel unsurlar ile birlikte, öğrencilerin ilgi alanı ve gereksinimlerine göre de düzenlenmesi gerekir” (Bayraktar, 2015:41). Tüm bunlar varsayıldığında ders kitaplarının dil öğretimini en iyi şekilde sağlayacak özellikte, ilgi ve ihtiyaca cevap verecek, öğretimi kolaylaştıracak şekilde hazırlanması ve bireylere kılavuzluk etmesi gerekmektedir.

İyi bir ders kitabı olmadan Yabancılara Türkçe öğretiminin istenen hedefe ulaşmasının mümkün olmayacağını vurgulayan Arslan ve Adem (2010:80), yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında aranan özellikleri şu şekilde sıralamaktadır:

- Kitaplar yabancılara Türkçe öğretiminde belirlenen seviyelere uygun olmalıdır. Her seviyenin kavrama düzeyi farklıdır. Ders kitaplarında ve ders kitaplarını destekleyici amaçla hazırlanan diğer yardımcı kitaplarda ilgili seviyedeki öğrencilerin anlayamayacağı cümleler, deyimler, atasözleri, vb. kullanılmamalıdır.

- Kitaplar öğrencilerin kolay kavrayabileceği, ilgi ve meraklarına uygun metinler içermelidir.

- Kitaplar görsel açıdan zengin olmalıdır. Güncel çizgi film kahramanları, semboller, karakterler kullanılmalıdır.

- Kitaplar kullanılacağı ülke şartları dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Çünkü yabancıların Türkçeyi öğrenme zorlukları, becerileri ve istekleri farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların en önemli sebebi Türkçenin ilgili ülkedeki popülerliği ile Türkçeyi öğrenmeye çalışan yabancıların dil yapılarının Türkçeye olan yakınlık durumudur. Ülkelerin coğrafi konumu, kültürü, dini, vb. gibi özellikler o ülkelerde yaşayan insanların yabancı bir dili öğrenmelerine etki etmektedir. Bir Iraklı ile bir Çinlinin Türkçe öğrenmeye olan ilgisi aynı değildir.

2.3.1.1. Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı

Yabancı dil öğretiminde öğrenciler için en önemli iki kaynak öğretmen ve kitaptır. Öğretimin yanı sıra kültürün, topluma ait maddi manevi bütün değerlerin aktarılmasında öğretmen ve kitabın taşıdığı önem yadsınamaz. Bu sebeptendir ki öğretmenin kültür aktarımında edindiği rol ile birlikte kitapların sahip olduğu kültür öğelerine, değerlere ve örtük anlamlara hedef dili öğrenenler düşünülerek özellikle dikkat edilmesi gerekmektedir. Dil öğretim kitaplarının kültürü yansıtmadaki önemine değinen Söylemez (2010:31)'e göre dil öğretim kitapları belli bir kültürü yansıtmada ve bir ülkenin ya da halkın kültürü ve dili hakkında öğrencinin zihninde bir resim şekillendirmede önemli bir rol oynar. Karakuş (2015:28)'a göre ders kitaplarının, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için ayrı bir önemi vardır. Çünkü Türkçe ders kitabı, Türk dilini, kültürünü, toplumun yaşam şekillerini, inanışlarını ve hayata bakış açısını yansıtmayla başı çeker. Ders kitapları, sahip olduğu bu özellikleri yansıtır hedef dili öğrenenlerin her türlü dil ihtiyacını karşıladığı takdirde önem kazanır.

Ders kitabı dilin tanınmasında en önemli kaynaklardan biridir. Dil öğretiminde yeni kitlelere ulaşmak sahip olunan dilin, o dilin konuşulduğu ülkenin, ülkenin kültürünün tanınmasında bireylere sorumluluk yükler. Ders kitaplarının sahip olduğu bu önemle ders kitabı hazırlayıcılarına kültürün tanıtımında büyük sorumluluk yüklenmektedir. Yabancı dil öğreten ders kitapları kültürü tanıtmanın yanında hedef dili öğrenen kitlede herhangi bir ön yargı oluşturmamalıdır. Ders kitaplarının yabancı dil öğretiminin temelini oluşturduğuna ve kültür aktarımının önemli unsuru olduğuna dikkat çeken Okur ve Yamaç (2013:1627), kitapların hedef dilin kültürünü uygun bir dille içerip kültüre ilişkin önyargılardan uzak etkinlikler sunması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Dil öğretimi aynı zamanda öğretilecek dilin sahip olduğu kültürel değerleri de öğretmektir. Kültüre ait değerleri olduğundan farklı anlatan ders kitaplarının dil öğretimini tam anlamıyla gerçekleştiremeyeceğini söylemek gerekir. Bu nedenle hem dil yapılarının öğretilmesinde hem kültürel unsurların aktarımında ders kitaplarının içeriğini oluşturan metinlerin ve görsellerin özenle oluşturulması gerekir. Kayatürk (2018:28), Türkçeyi öğrenmenin yalnızca dil öğrenmek olmayıp

Türk toplumunun yaşayışını, kültürünü, hayata bakış açısını, değer ve inançlarını öğrenmek olduğunu, bu nedenle bu amaçla hazırlanmış olan kitapların içerdiği metinlerin özenle hazırlanması gerektiğine vurgu yapmıştır. Metinler sayesinde dilin kültüre ait zengin içeriği sunulacak ve dili öğrenenlerin yabancı dili kullanma yetisi artacaktır. Ayrıca bu zengin içeriği sunan ve dil yetisini artıran içeriklerden bir başkası olan görsellerin de titizlikle seçilmesi gerekmektedir. Yılmaz (2015:842), etkili bir dil eğitimi için açıklayıcı anlatım yönteminin yeterli olmayacağına, yabancı dil öğretiminden alınan verimin farklı duyulara hitap etmeye bağlı olduğuna değinmektedir. Ders kitaplarındaki metin içeriklerinin görsellerle desteklenmesi kültüre ait unsurların sunulmasında ve tanınmasında etkili olacaktır. Bu ifadelerle yabancı dil öğretiminde görsel kullanımının önemine dikkat çekilmektedir.

Yabancılar Türkçe öğretiminde yararlanılacak ders kitaplarının olmazsa olmazı içeriğini oluşturan resim, fotoğraf, çizim vb. görsellerle donatılmış olmasıdır. Bunlar seçilirken kitabın hitap edeceği kitlenin kendi kültüründen izlere rastlamasına dikkat edilmeli, evrenselliğe yer vermesi gerekmektedir. Kültürler arasındaki etkileşimi ve ortaklıkları göstermeli, bilgi aktarımı ve dil öğretiminin ötesine geçmelidir. Tapan (1990:59), yabancı dil eğitiminde kültürlerarası iletişimi vurgulamakta, öğrenciye yalnız yabancı bir dünyadaki günlük yaşamı yansıtan durumlar sunmanın ya da hedef kültürle ilgili bilgi aktarımı yapmanın yeterli olmadığını belirtmektedir. Aynı zamanda Türk kültürünü temsil etmeyen, kültürle bağdaşmayan içeriklere, kültür aktarımı bağlamında ders kitaplarında yer verilmemelidir. Öğrenmek istenen dilin ait olduğu kültürü içermelidir. “Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımını sağlamak için ders kitaplarının içeriğine dikkat edilmelidir. Hedef kültürü ve hedef kültürün ait olduğu dil yapısını olduğundan çok farklı sunan ders kitapları kültür aktarımını gerçekleştirmez” (Çatinkaya, 2018:30).

Ders kitaplarının belirli plan ve program çerçevesinde oluşturulması bir yana, kültüre yönelik örtük öğrenmelere sebep olacak birçok öğeyi de içinde barındırdığı söylenebilmektedir. Alan uzmanları ve ders kitabı yazarlarının çalışmalarında ve hazırlayacakları ders kitaplarında, kültürün söz konusu olduğu örtük öğrenmeleri de göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

Dil öğretiminde kullanılan ders araç gereçleri sahip olduğu kültür öğeleri bakımından önem taşımaktadır. Ders kitaplarının içeriğini oluşturan bu öğeleri Cortazzi ve Jin'in İngilizce öğretimi için belirlemiş olduğu görülmektedir:

1. *Kaynak kültüre dayalı ders kitapları:* Öğrencilerin ülkelerini ziyarete gelen yabancılara kendi kaynak kültürlerini tanıtmaya amaçlıdır. Ülkemizde okutulan İngilizce ders kitaplarının bir kısmında görüldüğü gibi ülkemizin tarihi ve turistik yerlerini, Nasreddin Hoca gibi ulusal karakterleri İngilizce olarak tanıtan kitaplar örnek olarak verilebilir.

2. *Hedef dilin kültürüne dayalı kitaplar:* Hedef dilin kültürünü temel alan kitaplar olarak tanımlanabilir.

3. *Uluslararası hedef dilin kültürünü temel alan kitaplar:* İngilizce konuşulan veya İngilizcenin birinci veya ikinci dil olarak değilse bile uluslararası dil olarak konuşulduğu ülkelere ait kültürel içeriğe sahip kitaplar olarak tanımlanabilir (1999 akt. Tüm ve Sarkmaz, 2012:449).

Okur ve Keskin (2013:1626)'e göre ise kültürel öğeler gerektiği biçimde ders ortamına aktarılabilirdiği sürece şunlar gerçekleşecektir:

- Öğrenci kendi yaşantısından farklı bir yaşantı tarzını öğrenmek isteyecek, bu da derse güdülenmesini ve ilgi göstermesini kolaylaştıracaktır.
- Kendi kültürüyle yeni kültürü karşılaştıran öğrenci kendi kültürüne daha inceleyici bir gözle bakacak ve daha önce fark etmediği noktaları keşfedebilecektir.
- Dilin asıl amacı olan bildirişim sağlanacak ve daha da önemlisi hedef dili konuşan kişi ile ana dili olarak konuşan kişiler arasındaki bildirişimde empati duyma becerisi gelişmiş olan öğrenci yanlış anlamalarla karşı karşıya kalmayacaktır.

Aynı düşünceden yola çıkıldığında kültürel öğelerin ders kitapları aracılığıyla gerektiği şekilde yansıtılması durumunda Okur ve Keskin'in yukarıdaki belirlemelerinin gerçekleşeceği söylenebilir.

2.3.1.2. Ders Kitabı ve Cinsiyet

Yabancı dil öğretiminde ders kitaplarındaki metinlerin, etkinliklerin, yazılı ifadelerin, görsellerin ve bunun gibi içeriği zenginleştiren birçok öğenin eğitimde gittikçe önemsenmesiyle daha özenli ve daha ciddi hazırlandığı görülmektedir. Bu özenin ders kitapları aracılığıyla aktarılan kültür boyutunda da olması, kültürün ders kitapları yoluyla doğru şekilde tanıtılması gerekmektedir.

Kültür aktarımında ders kitaplarındaki metinlerin ve görsellerin sahip olduğu birçok içerikle daha önceki çalışmalarda ele alındığı bilinmektedir. Fakat kültürün bir parçası olan cinsiyetin, hedef dili öğrenen kitlenin öğrendiği dile yönelik oluşturduğu bakış açısında ne denli etkileri olduğu, yapılan çalışmalar arasında ihmal edilen bir konudur.

Ders kitapları, toplumun geleneğe ve çağdaş düşünceye sahip olan kimliğinin, o toplumun dilini öğrenme çabasında olan bireylerce yapılandırılmasını sağlar. Söylemez (2010:31), ders kitaplarının aynı zamanda bir toplumun eğitim önceliklerini ve ihtiyaçlarını, aynı zamanda ilgili kültürün politik ve sosyal yönlerini yansıttığını söylemektedir. Toplumun öncelik verdiği eğitimin, siyasal ve sosyal yönlerin, en nihayetinde kültür bilgisinin, kitaplar aracılığıyla dili öğrenen bireyler tarafından zamanla edindiği görülür. Dili öğrenenlerce bu edininin gerçekleştirilmesinde kültürel unsurların ne şekilde verilmesi gerektiği ayrı önem taşımaktadır. İşcan (2016:441), “Yani biz yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yaparken hangi kültürel değerlerimizi aktaracağız? Geçmişte kalmış kültürel değerlerimizi mi yoksa sokakta yaşayan ve son yıllarda yabancı kültürlerden çok fazla etkilenerek oluşmuş kültürel unsurları mı aktaracağız?” şeklindeki sorularıyla kültürel unsurların aktarımında önemli olan bir hususa dikkat çekmektedir.

Egemen (2017:10)’e göre bir toplumun kültürel mirasını yeni nesillere aktarma görevi olan eğitim, aynı zamanda toplumun cinsiyetçi bakış açısını da iletmektedir. Yabancı dil öğretiminde de kültürün kendi bünyesinde barındırdığı cinsiyetçi bakış açısı, ders kitapları yoluyla dili öğrenmek isteyen öğrencilere aktarılacaktır. Kırbasoğlu ve Eyüp (2011:131-132), öğrencinin en çok etkileşimde olduğu aracın ders kitabı olması sebebiyle verilen örtük ya da açık mesajların öğrencide davranışa ya da düşünceye dönüşeceğini ifade ederek bu düşünceyi desteklemektedir. Yabancı dil öğretim kitaplarının cinsiyetlere özgü ayrıt edici ifadeler içermesi dili ve kültürü ilk defa tanıyan bireylerin, o kültüre yönelik tutumlarını doğrudan etkileyecektir. Bu sebeple Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylere toplumun benimsediği cinsiyet anlayışını ilk elden sunan ders kitapları olmakta ve bu yönüyle bir kültür taşıyıcısı olarak önemi artmaktadır. Ders kitapları toplumun sahip olduğu cinsiyet anlayışına yönelik ön yargı oluşturmayacak şekilde hazırlanmalı, kültür aktarımı çalışmalarında bu yönüyle de ele alınmalıdır.

“Ders kitaplarının toplumda meşru kabul edilen ortak değerleri, davranış biçimlerini ve zihniyet kalıplarını aktararak toplumsallaşma sürecinin ana öğelerinden birini oluşturduğu, etkisinin öğrenci ve okul sınırlarını aştığı uzun

zamandır bilinmektedir” (Güvenli ve Tanrıöver, 2009:98). Bu ana öğelerden biri olarak toplumun kadın ve erkeğe bakışı bizleri toplumsal cinsiyet kavramına götürmektedir. Yabancı bir dili kitaplar ile öğrenen birey toplumda kadın ve erkeğin tasvirini, yani toplumsal cinsiyete yönelik anlamlandırmasını yine o dili öğrendiği kitaplar vasıtasıyla yapacak, cinsiyetlerin her biriyle kuracağı iletişimde ilk etapta kitaplar belirleyici olacaktır.

“Bireyler “nasıl kadın ve erkek olunacağını” yani biyolojik cinsiyetlerine uygun görülen normları ve beklentileri öğrenerek, erkek ve dişi kimliklerini (erillik ve dişililiği) kültürel kalıplara göre sosyal olarak inşa ederler” (Ersöz, 2010:170). Bir toplumun kimliğini kendi kültürü içinde inşa ettiğine dikkat çeken bu ifadelerle, kültürü sonradan öğrenecek olanların da söz konusu inşayı bu kültürel kalıplara göre gerçekleştireceği yorumu yapılabilir.

Yabancı dil ders kitaplarındaki toplumsal cinsiyetin öğrenciler üzerinde yaratacağı etki önemlidir. Özkan (2013:620)’a göre ders kitabının içeriğini oluşturan metin ve görseller hedef dilin toplumsal cinsiyetini doğru yansıtmalı, toplumsal cinsiyete yönelik yanlış algı yaratmamalıdır. Kitaplarda yer alan resim, fotoğraf ve karikatürlerin içerikte verilmeye çalışılan mesajı destekler nitelikte olması gerekmektedir.

Görsellerde ve metinlerde toplumsal cinsiyetin yansımaları görüldüğü gibi metinler yoluyla sunulan atasözleri ve deyimlerde de toplumsal cinsiyete yönelik mesajların görülmesi mümkündür. Bir deyim veya atasözünü anlamanın, kelimelerin sözlük anlamlarını bilmekle mümkün olamayacağına değinen Yılmaz ve Şeref (2013:1482)’e göre o kelimelerin yan anlamlarıyla mecaz anlamlarının da bilinmesi gerekmektedir. Toplumun sahip olduğu kültürün bir ürünü olan deyim ve atasözleri, bu yönüyle kültürü temsil etmektedir. Ayrıca kültürün önemli parçası olan toplumsal cinsiyet anlayışını da yansıtan önemli ürünlerdir.

Ersoy (2009:214)’a göre “Her toplumda mevcut kültürel yapı içerisinde “Kadın ve erkek nasıl davranır? Nasıl giyinir? Kadınlara ve erkelere özgü alışkanlıklar ve uğraşlar nelerdir?” gibi soruların farklı cevapları bulunur.” Her toplumda cinsiyet üzerine sorulan bu sorulara verilen cevaplar kendine görelik oluşturmakta ve her toplumun kendine ait cinsiyet algısı ortaya çıkmaktadır. Ders

kitaplarının kültürün sahip olduğu bu cinsiyet algısını ne yönde yansıttığı Türkiyede de önemsenmiş ve bazı araştırmacıların yaptıkları çalışmalarla bu konuya eğildikleri görülmüştür (Helvacıoğlu, 1994; Gümüšoğlu, 2016; Demirel, 2010; Asan, 2006; Özkan, 2013; Güney, 2016; Kılıç ve Eyüp, 2011; Güvenli ve Tanrıöver, 2009; Çınar, 2013; Söylemez, 2010; Çubukçu ve Sivaslıgil,2007). Yapılan çalışmalarda varılan sonuçlarla Türkiye’de okutulmakta olan ders kitaplarında kadın ve erkeğe biçilen roller belirgin kalıplarla verilmiş, bu rollerle kitapların eşitlikten uzak olduğu gözlenmiştir. Kadın ve erkeğe yönelik birtakım eşit ifadeler yer verilse de zaman zaman belirgin zaman zaman ise örtülü anlamlara yola açacak örneklerle belirli bir ayrıma gidildiği söylenebilir.

Toplumsal cinsiyet konusu geçmişten bu yana eğitim alanında en sık irdelenen konulardan olup üzerine yapılmış çok fazla tartışma ve girişim olmuştur. “Geçen zamanla birlikte sosyal eşitlik açısından daha fazla yol katedilmiş, yapılan düzenlemeler yasal çerçevelerle düzenlenerek ağırlık kazanmıştır” (Yeşil, 2014:20). Okulların Toplumsal Cinsiyete Duyarlılık Açısından Değerlendirilmesi isimli raporda (Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi - ETCEP, 2016) belirtildiği üzere;

“Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla tüm eğitim kurum ve kademelerinde cinsiyet eşitliği ilkesinin yerleştirilmesi, öğretmenlere toplumsal cinsiyet duyarlılığının kazandırılması, kızların eğitime erişim imkânlarının genişletilmesi, ders kitapları ve eğitim programlarının cinsiyete duyarlı hale getirilmesi ve eğitimde cinsiyete dayalı şiddetin kaldırılması gibi çeşitli tedbirlerin alınması gerektiğini öngörmüştür” (ETCEP, 2016:26).

2.4. Yabancılarla Türkçe Öğretimi

Hızla küreselleşen dünya ülkeleri arasında siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel olmak üzere birçok alanda artan etkileşimle birlikte yabancı dil öğretimi ve öğrenimi zorunluluk haline gelmiştir. Farklı birtakım amaçlarla kendi ülkesi dışındaki diğer ülkelerle etkileşim kuran milletler, etkileşim kurduğu bu ülkenin sahip olduğu dili de öğrenme ihtiyacı taşımışlardır. Son zamanlarda küresel etkileşimlerde etkin olan Türk milleti, bu etkileşimlerde temsil ettiği Türkçe ile var olmaktadır. Türkçenin artan bu önemiyle farklı milletlere öğretilip milletlerce de öğrendiği görülmektedir. “Türkler var oldukları zamandan itibaren ana dili olarak kendi içinde Türkçeyi kullanırken; etkileşimde, iletişimde olduğu diğer milletlerle anlaşabilmek için ya o milletin dilini öğrenmiş ya da Türkçeyi o

milletlere öğretmiş / milletler öğrenmiş olmalıdır” (Şen,2019:3). Türkçenin farklı milletler tarafından öğrenilmesi ve bu milletlere öğretilmesi Türkçe öğretiminin yabancı dil öğretimi içinde önemli bir yere geldiğini göstermektedir.

Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğrenenlerin Türkçeyle kurdukları iletişimde dili sadece iletişim kurma olarak görmemeleri, bunun yanında Türk milletinin kültürel yaşayışını, bakış açısını da öğrenmeleri gerekmektedir. “Bu nedenle öğrencilerin kendi kültürleriyle hedef dilin kültürü arasındaki farklılıkların bilincinde olması önemlidir” (İşcan, 2016:438). Yabancı dil öğretiminde temel amaç olan hedef dilin sahip olduğu kültürü edinmek, öğrenmek istenen dildeki hakimiyeti kazanmak açısından önemlidir. Türkçeyi öğrenen bir birey dille beraber ona sunulan hedef kültürü tüm nitelikleriyle tanımalıdır. Bir toplumun kültürel değerlerinin başka toplumlara göre farklılıklar gösterdiğine dikkat çeken Yılmaz ve Şeref (2013:1481)’e göre “Avrupa toplumlarında aynı cinsten olan insanların selamlaşırken öpüşmeleri normal karşılanmazken bazı doğu toplumlarında bu durum normal bir selamlaşma ritüeli olarak görülmektedir.” Yabancı bir dili öğrenmenin yanında, dil öğrenim sürecinde kültür farklılıklarını bilmenin de ne denli önemli olduğu bu örnek ile somutlaştırılmıştır.

Yabancı dil öğrenimi ve öğretiminde hedef kültürün dili öğrenenlere aktarımında ders kitapları önemli materyaller olarak dikkat çekmektedir. Tüm ve Sarkmaz (2012:448)’a göre hedef dilin kültürüne ilişkin pek çok bilgi resimler ve metinler sayesinde kitaplardan öğrenilebilmekte, bu doğrultuda özenle seçilip hazırlanan ders kitapları içeriği gereği öğrencilerin hedef dilin kültürüne ön yargıyla yaklaşmayıp duygudaşlık kurabilmelerine hizmet etmektedir. Öğrencilere hem hedef dilin kendi kimliğiyle ön plana çıkan kültürünü tanıtmada hem de kendi kültürüyle bu kültür arasındaki benzerlik ve farklılıkları göstermede ders kitapları aktif rol oynamaktadır. Bu gibi amaçlar doğrultusunda özenle hazırlanıp kültür aktarımına hizmet etmesi gereken önemli bir dil öğrenim materyali olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yabancılarla Türkçe öğretimine verilen önemle gerek çeşitli üniversitelere bağlı adı geçen Türkçe Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezleri (TÖMER) gerekse farklı yayınevlerince Türkçe öğretimi kitapları hazırlanmıştır.

Cumhuriyet dönemi'nde yabancılara Türkçe öğretimine yönelik hazırlanan ders kitabı ve Türkçe öğretimi setlerinin bulunduğunu ifade eden Yeşilyurt (2019:172-173), bu eserlerden ön plana çıkanları şu şekilde sıralamaktadır:

1. Yedi İklim Türkçe
2. Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT)
3. Yabancılar İçin Türkçe
4. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe
5. İzmir Yabancılar İçin Türkçe
6. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe
7. Türkçe Öğreniyoruz
8. Yabancı Dilim Türkçe
9. Türkçe Okuyorum
10. Türkçe Öğrenelim
11. Türkçe Öğreniyoruz – Orhun
12. Türkçe Öğreniyorum

2.4.1. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Tarihsel Süreç

İnsanların birbirleriyle olan iletişimi ve bu iletişimin doğal sonucu olarak ortaya çıkan dil öğrenme serüveni çok eski dönemlere dayanmaktadır. Çeşitli amaçlarla insanlar kendilerine yabancı olan farklı dilleri öğrenme yoluna gitmiştir. Milletler, çizilen sınırların dışına çıkarak farklı millet ve kültürlerle iletişimde bulunmuş, bu farklı kültürü ve dili tanımıştır. Türkler yaşadığı coğrafyalar itibarıyla çok farklı milletlerle etkileşim halinde olmuştur. Bu farklı milletlere dilini ve kimliğini tanıtmış, yine aynı şekilde onların dilleriyle beraber kimliklerini de tanımıştır.

Türkçenin dil öğretimi maksadı güdülen yazılan ilk eseri olarak Kaşgarlı Mahmut'un Dîvânu Lügât-it Türk'ü bilinmektedir. Göçer ve Moğul (2011:798)'a göre yabancılara Türkçe öğretiminin başlangıç tarihi bu esere dayandırılmaktadır.

Tarihsel süreçte yabancılara Türkçe öğretimi ve öğrenimi çalışmaları farklı kitleler ve sahalar temele alınarak Arslan (2012:169-170)'a göre aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

1. Arap ve Farslara Türkçe Öğretimi
 - a. Divanı Lügati't Türk
 - b. Muhakemetü'l-Lügateyn
 - c. Memlük'te Araplara Kıpçak Türkçesini Öğretmek Üzere Yazılan Kitaplar
 - d. Arap ve Farslara Türkçe Öğretmek Üzere Yazılan Diğer Eserler

2. Rusya’da Türkçe Öğretimi ve Öğrenimi
 - a. Doğu Avrupa’da İlk Türk Kabile Birlikleri ve Slavlarla İlişkiler
 - b. Kiev Rus Devletinin Kurulması, Oğuz ve Kıpçaklarla Olan Temaslar
 - c. Moğol İstilas ve Kıpçak Türk Unsurlarının Eski Rusçaya Çokça Geçmesi
 - d. Çarlık Rusyası Türk Dili Faaliyetleri
 - e. Sosyalist Dönem ve Sonraki Türk Dili Faaliyetleri
3. Balkanlarda Türkçe Öğretimi ve Öğrenimi
 - a. Bosna-Sırbistan ve Hırvatistan’da Türk Dilinin Öğrenimi
 - b. Bulgaristan-Makedonya-Arnavutluk ve Yunanistan’da Türk Dilinin Öğrenimi
4. Batılıların Türkçe Öğrenimi
 - a. Codex Cumanicus
 - b. Thatarisch Pater Noster
 - c. Asırdan İtibaren Batıda Türkçenin Öğrenilmesi
5. Çağdaş Türkçe Öğretimi
 - a. Türkiye Cumhuriyeti Resmi Kurumları Tarafından Yürütülen Yabancılara Türkçe Öğretim Faaliyetleri
 - b. Sivil Toplum Kuruluşları Tarafından Yürütülen Yabancılara Türkçe Öğretim Faaliyetleri

1950 yılı sonrasında üniversitelerin yabancılara Türkçe öğretimi girişimlerinin artmasıyla bu alanın gündeme geldiğine değinen Şen (2019:7), yabancılara Türkçe öğretiminin üniversitelerde ders olarak okutulmaya başlanmasıyla alana yönelik birçok kitabın hazırlandığından bahsetmiştir. “Bunlardan bazıları; Kenan Akyüz’ün Yabancılar İçin Türkçe Dersleri Konuşma, Okuma adlı kitabı, Hüseyin Aytaç ve M. Agah Önen’in Yabancılar İçin Açıklamalı Uygulamalı Türkçe adlı kitabı, Sermet Sami Uysal’ın Yabancılara Türkçe Dersleri kitapları, Kaya Can’ın Yabancılar İçin Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri kitabı, M. Hengirmen-N.Koç’un Türkçe Öğreniyoruz adlı kitapları, Tahir Nejat Gencan’ın Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin-Türkçe Öğreniyorum adlı kitabıdır. Bu kaynaklar Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin önem kazandığını ve konuyla ilgili çalışmaların devam etmesi gerektiğini göstermektedir” (Barın, 2004’ten akt. Ertuğrul, 2015:43-44).

Türkiye’de özellikle son dönemlerde, ülkeler arasındaki politik ilişkiler, öğrenci değişim programları, Türkiye’yi ve Türkçeyi yurt dışında çeşitli platformlarda tanıtan organizasyonlar vb. birçok etken yabancıların Türkçeyi öğrenme ilgisine yol açmıştır. Türkçeye yönelik artan bu ilgiyle alandaki çalışmalar yoğunluk kazanmıştır. “Bu alanda yetişen uzmanların sayısı artmış, alana yönelik yapılan akademik çalışmalar nitelik ve nicelik olarak fazlaşmış, Türkçenin öğretimi için açılan kurumların sayısı da gün geçtikçe çoğalmıştır” (Şen, 2019:2). Yabancılara Türkçe öğretiminde resmi kurumlar olarak Türkçe öğretimi çalışmalarıyla adını duyuran kurumların başında ilk olmasıyla bilinen Ankara Üniversitesi TÖMER (1984), sonrasında Gazi Üniversitesi TÖMER (1994) gelmektedir. Onları takip eden Abant İzzet Baysal TÖMER (1995), Ege Üniversitesi TÖMER (1996), İstanbul Üniversitesi DİLMER (2000) gibi merkezlerin ilk merkezler arasında olduğu bilinmektedir (Göçer ve Moğul,2011; Arslan, 2012; Açık, 2008). “Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi denildiğinde akla ilk gelen kurumların başında üniversiteler, Yunus Emre Enstitüsü, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Maarif Vakfı gelmektedir” (Şen, 2019:8). Türkçe öğretimi denildiğinde sınırları aşan faaliyetlerde bulunan Yunus Emre Enstitüsü, yurt dışında açtığı Türk Kültür Merkezlerinde yürüttüğü Türkçe dersleriyle, Türkiye’yi ve Türk kültürünü temsil eden farklı çalışmalarıyla tanınmaktadır.

2.5. İlgili Araştırmalar

Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı ve bu amaçla kullanılan ders kitapları üzerine yapılmış çok fazla çalışmanın varlığı bilinmektedir. Aynı zamanda ders kitaplarında cinsiyet unsurunu inceleyen alan dışı birçok çalışma da bulunmaktadır. Fakat Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplarda cinsiyet unsurunun ele alındığı herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu kısımda, tez çalışmasıyla ilgili literatür taramasıyla elde edilen önceki çalışmalara yer verilmiştir.

2.5.1.Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı Üzerine Yapılan Çalışmalar

Çetinkaya (2018), “Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültürel Unsurlar: Yedi İklim Türkçe Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının önemine dikkat çekmek için görmezden gelinmemesi gereken bir konu olarak ifade edilmiştir. Çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılacak olan çalışmalara kaynaklık etmek ve alana katkı sağlamak amacıyla Yunus Emre Enstitüsü tarafından çıkarılan Yedi İklim Serisi A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 ders kitaplarında yer alan metinler, kültür unsurlarına göre belirli ölçütlerden yararlanılarak incelenmiştir. Metinler ve görsellerin çeşitli değişkenlere göre ayrıntılı olarak incelenmesi sonucunda yapılan birçok tespitin yanında kitaplardaki konu alanlarının Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer verilenlerle uyumlu olduğu görülmüştür. Metin konularının ve görsellerin Türk kültürünü yansıttığı, kitaplardaki özgün metin sayısının yeterli olmayıp artırılması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ertuğrul (2015), “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı” adlı çalışmasında “Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimiyle ilgili ders kitaplarında Türk kültürü unsurlarının hangilerinin hangi düzeyde ne kadar verilmesi gerekir?” sorusu temelinde, kültür unsurlarının kitaplarda ne şekilde olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kültür unsurları temel, orta ve ileri düzey olarak belirlenmiş ve ders kitapları ölçütlere göre yanlış yerde verilen, yetersiz, kısmen yeterli ve yeterli olmak üzere incelenmiştir. Sonuçlarla yeterlilik düzeyi düşük olan kitapların tekrar gözden geçirilip düzenlenip Türk kültürüne ait unsurların tüm düzeylerde belirli ölçütler etrafında ve uygun zamanda verilmesi gerektiğine ulaşılmıştır.

Ökten ve Kavanoz (2014), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Hedefleyen Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı” adlı araştırmada kültürlerarası öğrenmede etkili olan Türk toplumunun sahip olduğu kültürel yönlerin dile yansıma biçimini, sistemli içerik çözümlemesi kullanılarak belirlemek amaçlanmıştır. Kitaplarda sosyalleşmenin üzerinde yeterince durulmuş olsa da kültürler arası etkileşimin desteklendiği çalışmaların atlanıp sözcük bilgisi ve dilbilgisi öğretimine ağırlık verildiği gözlenmiştir.

Okur ve Keskin (2013), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti” adlı çalışmalarında yabancı bir dili öğrenmenin yalnız o dile ait dilbilgisi kurallarını içine alan sisteminin öğrenilmesiyle değil, dili öğrenirken kendi kültürü ile yabancı dile ait kültür arasında kurulacak ilişkiyle mümkün olacağına dikkat çekilmiştir. Dile hakim olmanın kültüre ait her şeyin bilinmesine bağlı olduğu vurgulanmıştır. Öğrenilen dilde kültürün taşıyıcılığını üstlenen ders kitaplarının içeriğini oluşturan metinlerin bilinçli şekilde seçilip kültürün aktarılmasında faydalı araçlar olarak kullanılabilmesi aktarılmıştır. Çalışmada, yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kullanılan ders kitaplarının kültür aktarımındaki yeri ve önemi sorgulanmak üzere belirlenen İstanbul yabancılar için Türkçe öğretimi seti A1, A2, B1 ve B2 seviyesi ders kitapları belirli ölçütlere göre incelenmiştir. İnceleme ve değerlendirme sonucunda orta seviye ders kitaplarının temel seviye kitaplara göre daha çok kültürel öğeler içerdiğine fakat buna rağmen orta seviye kitaplarda da kültürel öğelere pek yer verilmediğine dikkat çekilmiştir.

Tüm ve Sarkmaz (2012), “Yabancı Dil Türkçe Ders Kitaplarında Kültürel Öğelerin Yeri” isimli çalışmalarında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde en yaygın kullanılan kitaplar arasında yer alan Ankara Üniversitesi TÖMER’e ait olan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarının kültür öğelerini içerme durumu incelenmiştir. Okuma metinlerinde yer alan kültür öğelerinin incelenmesiyle ve Yeni Hitit 1, 2 ve 3 ders kitaplarıyla sınırlı tutulan çalışmada kültür öğelerinin ünitelerdeki dağılımında denge sağlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz ve Şeref’in (1998) “Araplara Türkçe Öğretmek Amacıyla Hazırlanmış Kaşgarlı Mahmut Türkçe Öğretim Seti’nde Kültür Aktarımı” adlı çalışmalarında Araplara Türkçe öğretimi maksadıyla hazırlanan Kaşgarlı Mahmut Türkçe Öğretim Seti kültür aktarımı temelinde belirli ölçütlere göre incelenmiştir. Sonuç olarak temel seviye metinlerinde kültür aktarımının orta seviyelere göre daha çok görüldüğü, bunun ise doğrudan yapıldığına ulaşılmıştır.

Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında Türk kültürüne ilişkin verilen konuların ve bilgilerin aktarımında görülen konu eksiklikleri, bilgi yetersizlikleri ve düşülen tekrarların belirlenmesini yapmak amacıyla Bayraktar (2015) tarafından

“Yabancılara Türkçe Öğretiminde Faydalanan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitapları Seti, Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitapları Seti, TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları Seti, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti incelenmiştir. Kitapların belirlenen kültürel temel ve alt öğeler sınıflamasıyla ulaşılan bilgi içerikleri açısından, tür ve içerik olarak yetersiz olduğu gözlenmiştir. Ders kitaplarındaki kültür aktarımında günlük yaşantı ve davranışlara, ahlâki ve dini değerler ile gelenek ve göreneklere yer verilmesi gerektiği görülmüştür.

2.5.2. Ders Kitaplarında Cinsiyeti Konu Edinen Çalışmalar

Kükreler ve Kıbrıs'ın (2017) “CEDAW Öncesi ve Sonrası Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Faktörünün Değerlendirilmesi” adlı çalışmada, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi olarak bilinen CEDAW imzalanmadan önceki döneme ait ortaokul Türkçe ders kitapları (1977-1979) ile yakın dönemde okutulan (2013-2014) ortaokul Türkçe ders kitaplarının toplumsal cinsiyet eşitliği açısından araştırılması, elde edilen verilerin yorumlanmasıyla her iki döneme ait verilerin karşılaştırılmasıyla bir değerlendirmeye varmak amaçlanmıştır. MEB tarafından yayımlanan altı adet Türkçe ders kitabındaki görseller ve metinler belirlenen kategoriye göre incelenmiştir. İncelenen bu ders kitaplarının görsellerinde ve metinlerinde, erkeklerin kadınlara göre daha fazla çeşitli meslek rolleri ile sunulduğu tespit edilmiştir. Ayrıca CEDAW öncesi ortaokul Türkçe ders kitaplarıyla karşılaştırıldığında kullanılmakta olan ders kitaplarının genel olarak toplumsal cinsiyet eşitliği açısından olumlu bir gelişme gösterdiği ortaya konmuştur.

Yeşil (2014), “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Cinsiyet İfadeleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini” adlı yüksek lisans tezinde, toplumsal cinsiyet rolleri, bireyler tarafından her türlü materyal yoluyla edinebileceği gibi ders kitaplarında sunulan örnekler yoluyla da benimseneceğine değinilerek ders kitaplarının özenle hazırlanıp kontrolünün sağlanması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Dile özgü ifadelerle birlikte toplumsal rolleri yansıtan kalıp sözlerin en çok Türkçe derslerinde bulunduğu savunulan bu çalışmada ortaokul Türkçe ders kitaplarında

yer alan cinsiyet ifadeleriyle toplumsal cinsiyet rollerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ortaokullardaki farklı sınıf seviyeleri için öğretmen kılavuz kitabı, ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı metinler, görseller ve etkinlikler ele alınarak incelenmiştir. Türkçe ders kitaplarında, tam olarak yeterlilik kazanmasa da toplumsal cinsiyet bağlamında önceki zamanların aksine daha duyarlı bir yaklaşımın benimsenmiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çınar'ın (2013) "Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet" adlı yüksek lisans tezinde MEB'e bağlı okullarda okutulmakta olan bütün ortaokul Türkçe ders kitapları ile Türkçe öğrenci çalışma kitaplarındaki görsellerin ve içeriklerin toplumsal cinsiyet bağlamında farklı kategorilere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla kitaplardaki içeriklerdeki çocuk ve yetişkin figürlerin kimlerle, hangi eylemler içinde, hangi mekânlarda ve hangi tür nesnelere birlikte gösterildiğine; ana ve yan karakterlere yaş ve cinsiyete göre metinlerde ne şekilde yer verildiği belirlenmiştir. Bu belirlemelerin yapılmasının ardından incelenen kitaplardan edinilen verilerle hem kitaptaki görsellerde hem de metinlerde erkek ve oğlanların, kadın ve kız çocuklarına oranla ön planda görüldüğü, görsellerde kadın ve erkeğe yönelik kalıp yargıların cinsiyetlerle bağdaştırılmış olduğu, metinlerde ana karakter olarak en çok yetişkin erkek ve oğlanlara yer verildiği ve kadının daha çok anne, öğretmen, hemşire rolleriyle ön plana çıkarıldığı görülmüş; genel olarak öğrencilere geleneğe bağlı toplumsal cinsiyet rollerinin yansıtıldığı tespit edilmiştir.

Özkan'ın (2013) "İlköğretim Ders Kitaplarında Kadın Figürü" adlı çalışmasında ders kitaplarındaki resimlerde kadın-erkek figürlerinin ne oranda görüldüğünü tespit etmek, resimlerde yer verilen bu figürlerin kitaptaki konuların içeriğine göre var olan durumunu ve böylece ders kitaplarında kadının konumunu ve rolünü belirlemek amacıyla kadın figürleri temel alınarak ilköğretim ders kitaplarındaki resimlerde yer alma sayısı ve durumu incelenmiştir. MEB'e bağlı Niğde İli İlköğretim I. kademedede okutulan 22 ders kitabı; kitaplardaki resimlerde kadın-erkek figürlerinin yer alma oranlarına göre, yer alan kadın figürlerinin konu içerikleriyle tutarlı olup olmasına göre, konu içerikleriyle ilgili resimlerin cinsiyet ayrımcılığı içerip içermemesine göre incelenmiştir. İncelemeler sonucunda ulaşılan sonuçlarda ders kitaplarının üçü haricinde erkek figür oranının kadına

göre daha fazla olduğu, yer verilen görsellerde cinsiyet ayrımcılığı yapıldığı gözlenmiştir. Ayrıca mesleklerde ve konu içerikleriyle olan tutarlılıkta ayrımcılığın olduğu, görsel figürlerin rastgele seçildiği ve kitaplarda sporla ilgili ayrımcılığın daha fazla dikkat çektiği ortaya konmuştur.

İngilizce ders kitaplarında cinsiyetçiliğin var olup olmadığını tespit etmek amacıyla Söylemez (2010) tarafından Türk yazarların hazırlamış olduğu ve MEB'e bağlı okullarda ilk ve orta öğretim sınıflarında okutulan kitapların incelendiği “Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik: İlköğretim ve Ortaöğretim İngilizce Ders Kitaplarındaki Resimlerdeki Cinsiyet Temsilleri Üzerine Bir Çalışma” adlı doktora tezinde 11 ders kitabının analiziyle ve uygulanan iki anketle veriler elde edilmiştir. Çankaya, Yenimahalle, Keçiören ve Altındağ bölgelerindeki 15 okulda öğrenim gören 779 öğrenciye uygulanan anketlerle ve ders kitaplarının farklı değişkenler açısından incelenmesiyle sonuçlara ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre ele alınan değişkenlerde cinsiyetler arasındaki basamaklıpların ve cinsiyetçiliğin olduğu görülmüş; ders kitaplarındaki bu cinsiyetçiliğin ilköğretim ders kitaplarına göre orta öğretim kitaplarında daha açık olduğu tespit edilmiştir.

Çubukçu ve Sivaslıgil (2007), “7. Sınıf İngilizce Ders Kitabında Cinsiyet Kavramı” adlı çalışmalarında ders kitaplarında var olan cinsiyet ideolojisi kapsamında 7. Sınıf İngilizce ders kitabı olan “Let’s Speak English” adlı kitabı incelemek amaçlanmıştır. Sözel olmayan öğelerin içerik çözümlemesi yöntemiyle incelenmesiyle, sözel verilerin ise uygulanan söylem çözümlemesiyle ulaşılan sonuçlarda cinslerden birinin ön planda olduğu, kadın ve erkeğin hem biyolojik cinsiyetin yansımalarıyla hem de geleneksel rolleriyle verildiği görülmüştür. Genel olarak kitabın cinsiyetçi bir yaklaşım sunduğu ifade edilmiştir.

Asan (2006), “Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik ve Öğretmenlerin Cinsiyet Algılarının Saptanması” adlı yüksek lisans tezinde ilköğretim 1-5. Sınıf ders kitaplarını cinsiyetçilik temelinde incelemek, aynı zamanda da bu okullardaki öğretmenlerin cinsiyetçilik algılarını belirlemek amacıyla veri toplama aracı olan ölçekle Kocaeli'nin İzmit ilçesindeki ilköğretim okullarında görevli 136 kadın, 105 erkeğe uygulanmıştır. Cinsiyetçilik kapsamında incelemeye alınan resim ve metinlerde cinsiyetçilikle karşılaşmış ve öğretmenlerin cinsiyetçi bir tutum taşıdığı gözlenmiştir.

Esen ve Bağlı (2002), “İlköğretim Ders Kitaplarındaki Kadın ve Erkek Resimleri Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmalarında 13 adet ilköğretim 1. Sınıf Abece ve Türkçe ders kitaplarındaki kadın ve erkek resimleri incelenmiş; kitaplardaki yetişkin figürlerin cinsiyetlerine, kimlerle birlikte gösterildiklerine, eylemlerine, içinde buldukları mekânlara ve bağlantıda oldukları nesnelere göre tespitlerde bulunulmuştur. Elde edilen bulgular ışığında geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargıların kitaplarda hakim olduğu sonucuna varılmıştır.

Ayrıca tez ve makale çalışmalarının yanında Türk toplumunda cinsiyet konusunu merkeze alan çalışmalardan devlet politikası haline gelen ya da bu politikalardan doğrudan veya dolaylı olarak etkilenen çalışmalar ile de karşılaşmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarında yer verilen cinsiyet konusu, temeli devlet politikalarına dayanan çalışmalarla da bağdaştırılabilmektedir.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Birimi (SEÇBİR, 2012) tarafından ‘Ders Kitapları İzleme Projesi’nin toplumsal cinsiyet konusunda içerdiği bilgilerin yer verildiği “Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet: İyileşmeler, Problemler, Öneriler” başlıklı çalışmada, bu bilgileri sunmak, iyileşmeleri ve ders kitaplarında devam eden sorunları ders kitaplarından örneklerle göstermek ve SEÇBİR’in önerilerini paylaşmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda 2011-2012 eğitim öğretim yılında 1. ve 8. sınıf arasında okutulan tüm Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler ders ve öğrenci kitaplarıyla 2011 yılında okutulmaya başlanan Vatandaşlık ve Demokrasi ders ve öğrenci çalışma kitabı incelenmiştir. Bulgular sonucunda incelenen ders kitaplarından ve yapılan karşılaştırmalardan hareketle, toplumsal cinsiyet konusunda önemli ilerlemelerin gözlemlendiği, iyi örneklerin sayısının sorunlu örneklere oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008) tarafından toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik ülkemizde kadınların sosyal ve ekonomik konumlarını iyileştirmek için sorumluluğu bulunan tüm taraflarca çalışmalar yapılması ve olumsuz göstergelerin iyileştirilmesi, yapılacak çalışmalara yön göstermesi ve temel oluşturması için hazırlanan “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008–2013” adlı çalışma, bağımsız bir politika olarak değil,

2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, AB Müktesebatı ve Milenyum Kalkınma Hedefleri gibi üst politika belgelerindeki toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesine dair düzenlemeler bağlamında oluşturulan bir dokümandır. Bu amaçlarla birlikte dokümanda sırasıyla Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin gelişim, uygulanan politikalar, mevcut yasal çerçeve ve kurumsal mekanizmaların mevcut yapısına değinilmiş; toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi hususu ele alınarak bu kapsamda konu başlıkları itibariyle mevcut durum, eylem için hedef ve stratejilere yer verilmiş ve sorumluluklar, izleme ve değerlendirme ile iletişim üzerine durulmuştur.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama ve veri analizine yer verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, analizi yapılacak olan verilerin ayrıntılı bir biçimde ortaya çıkarılmasına olanak tanır.

Nitel araştırmalarda tümevarım yöntemi izlenerek herhangi bir bilgiye ulaşılmaktadır. “Dikkate alınması gereken önemli sorunların neler olduğuna karar vermeden önce, uzun süren çalışmalar sonucunda veriler toplanır, sonrasında genellemeler yapmak için tümevarım yolu ile bu veriler sentezlenir” (Büyüköztürk vd., 2012:236). Bu araştırmalar üzerindeki veri analizinde hedeflenenlerin toplumsal gerçekliğe bağlı bilgileri ortaya çıkarmak olduğu bilinmektedir. “Nicel araştırmaların sahip olduğu bu özelliklerin aksine nitel araştırmalarda, tümevarım yoluyla yapılan örnekleme yöntemleri, katılımcı gözlemleri, görüşmeler, belge analizleri ile odak grupları gibi yöntemler uygulanır” (Baltacı, 2018:233-234).

Bu çalışmanın verilerine de nitel bir araştırma yöntemi olan doküman incelemesi yoluyla ulaşılmıştır. “Nitel araştırmalarda, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi farklı kaynaklardan elde edilen büyük miktardaki veriler önce incelenerek kodlanır ve sonra kodlamalar dikkate alınarak sentezlenerek bulgulara ulaşılır” (Büyüköztürk vd., 2012:240). Çalışmada verilerin toplanmasında kaynakların kitaplar olması ve çalışma konusunun kitapların içeriğiyle ilgili olması sebebiyle doküman analizi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011:187).

3.2. Evren-Örneklem

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında okutulmakta olan ders kitapları çalışmanın evrenini oluştururken çalışmanın örneklemini ise Türkiye’de ve yurt

dışında Türkçe öğretiminin yapıldığı merkezlerde en çok tercih edilen ve kullanılan şu dört kitap¹ oluşturmaktadır:

- Ankara Üniversitesi TÖMER'in Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı
- Gazi Üniversitesi TÖMER'in Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı
- İstanbul Üniversitesi DİLMER'in İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı
- Yunus Emre Enstitüsü'nün Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı

Kitapların belirlenmesi yapılırken seçkisiz örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme yolu tercih edilmiştir. “Amaçsal örnekleme (purposive/purposeful sampling), çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların (information-rich cases) seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır” (Büyüköztürk vd., 2012:90). Uygun örnekleme yöntemiyle seçilen bu kitapların en çok kullanılan kitaplar olarak kabul gördükleri ve çalışmanın ana kavramı olan cinsiyete yönelik zengin durumlara sahip oldukları düşünüldüğü için çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Örneklem olarak seçilen yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında cinsiyetin nasıl temsil edildiğini belirlemek için öncelikle çalışmanın başlığıyla ilgili Türkçe ve yabancı literatür taranmıştır. Literatürde ilgili kaynaklara ulaşılarak bunlar içinde değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmelerin ardından araştırmacı tarafından belli bir çerçeveye ile verileri toplamak amacıyla belirlenen kitaplar incelenmiştir. Bu tarama ve incelemeler sonucunda izlenecek çerçeveye karar verilmiş, kullanılacak kategoriler araştırmacı tarafından değerlendirme süzgecinden geçirilerek belirli ölçütlere göre bir araya getirilmiştir. Kategoriler, çalışmayı temsil etmedeki yeterliliklerine göre sınırlandırılmış ve yine bu kategoriler çalışmaya en uygun şekilde adlandırılmıştır.

¹ Ömeroğlu, Engin (2016). “*Yabancılar Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitaplarının İncelenmesi*,” Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, s. 90-102.

Çalışmanın devamında oluşturulan kategoriler çerçevesinde kitaplardaki sayfalar, resim ve fotoğraf gibi görseller öncelikli olmak üzere okuma ve dinleme metinlerinin de dahil edildiği bu içerikler tek tek incelenmiştir. Üzerinde herhangi bir cinsiyet belirlemesi yapılamayan görseller inceleme dışında tutulmuştur. Kitaplardan edinilen veriler kategori başlığı altında kayda alınmıştır. Kategorilerin ve kategorilere göre edinilen verilerin sunumunda tablolardan, grafiklerden ve örnek görsellerden yararlanılmıştır.

Verilerin toplanmasında; kadın-erkek figürlerin belirlenmesinde, her bir ders kitabında kapak dâhil bütün sayfalarda resim ve fotoğraflardaki kadın-erkek figürleri tek tek sayılmıştır. Topluluk resim ve fotoğraflarındaki kadın-erkek figürlerinden dikkatli bakıldığında cinsiyet belirlenemeyen figürler sayıma dâhil edilmemiştir.

Kitaplardaki görsellerin, okuma ve dinleme metinlerinin incelenmesinde ve aynı zamanda kategorilerin belirlenmesinde bir alan uzmanı da yapılan bu çalışmada yer almıştır.

Şekil 2: Verilerin Toplanmasında İşleyiş Planı

İzlenen çerçevede verilere ulaşmada yararlanılan kategoriler şu şekildedir:

Tablo 3. 1: Cinsiyet Tercihi Bağlamında İncelenen Kitaplarda Başvurulan Kategoriler

KATEGORİLER				
A.RESİMLER	B.MEKÂNLAR	C.İLETİŞİM	D.MESLEKLER	E.EYLEMLER
1.Kadın	1.Ev *Kadın	1.Tek Başına	1.Kadınlar Tarafından Temsil	1.Ev İçi ve Aile hayatındaki
2.Erkek	*Erkek	2.Yetişkin Kadınla	Edilen Meslekler	faaliyet ve sorumluluklarla ilgili eylemler
	2.Eğitim Kurumları *Kadın *Erkek	3.Yetişkin Erkeklerle	2.Erkekler Tarafından Temsil Edilen Meslekler	2.İş hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarla ilgili eylemler
	3.Toplumsal Alanlar *Kadın *Erkek	4.Çocuklarla		3.Eğitim kurumlarındaki faaliyet ve sorumluluklarla ilgili eylemler
	4.Çalışma Ortamı *Kadın *Erkek	5.Aileyle		
	5.Belirsiz *Kadın *Erkek			

Kategorilerin oluşturulması ve verilere ulaşılması sürecinde aşağıdaki başlıklar ve başlıkların içeriği ön planda tutularak kategoriler tespit edilmiştir:

Resimler: Bu başlıkta kitaplardaki görseller kadın ve erkek olmak üzere tespit edilmiştir. Bu tespit her sayfada kadın ve erkeğin tekrarlanma oranına göre yapılmıştır.

Mekânlar: Cinsiyetlerin hangi mekânlarda ne sıklıkla buldukları kadın ve erkek görselleri, okuma ve dinleme metinleri de dâhil edilerek belirlenmiştir. Cinsiyetlerin buldukları mekâna yönelik tespitler ev, toplumsal alanlar, eğitim kurumları ve çalışma ortamı şeklinde yapılmıştır. Buldukları mekânlar açısından belirsizlik olan kadın ve erkekler belirsiz başlığı altında sunulmuştur.

İletişim: Bu başlıkta görseller ile okuma ve dinleme metinleri öncelikle cinsiyetlerin tek başına gösterilmelerine göre belirlenmiştir. Daha sonraki tespitler ise kadın ve erkek yetişkinler temel alınarak onların yetişkin kadınla, yetişkin erkekle, çocuklarla ve aileyle kurulan iletişimi şeklindedir. Aileyi yansıtan fotoğraflar yetişkinlerin çocuklarla olan iletişimi kategorisi dışında tutulup aileyle olan iletişim kapsamında incelenmiştir.

Meslekler: Kitaplarda cinsiyet bağlamında incelenen başlıklardan biri de mesleklerdir. Görsellerde, yazılı materyallerde ve metinlerde cinsiyetlere önerilen meslekler incelenerek kadınlar ve erkekler tarafından temsil edilen meslekler olarak tespit edilmiştir. Meslek çeşitleri tablolar aracılığıyla sunulmuştur.

Eylemler: Cinsiyetlerin yaptıkları eylemler, ev içi ve aile hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarla ilgili eylemler, iş hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarla ilgili eylemler, eğitim kurumlarındaki faaliyet ve sorumluluklarla ilgili eylemler şeklinde belirlenmiştir. Belirleme sonucunda kitaptaki görsellerden, yazılı materyallerden ve dinleme metinlerinden elde edilen bu eylemler tablolar ile sunulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışmada örneklem olarak belirlenen ders kitaplarında cinsiyet tercihini kültür aktarımı bağlamında ortaya koymak amaçlandığından kitaplardaki yazılı ve görsel içeriklerin daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesine hizmet edecek en doğru yöntem olarak içerik analizi uygun görülmüştür. İçerik analizinin sözel ve sözel olmayan dokümanların varlığını belirlemede ve birbirleriyle olan ilişkilerini incelemeye kullanıldığını ifade eden Büyüköztürk vd., (2012:240), bu belirleme ve inceleme sonucunda araştırmacıya çeşitli mesajların verildiği ve bir mesajın belli özelliklerinin objektif ve sistematik bir şekilde tanınmasına yönelik çıkarımların yapıldığı bir teknik olduğunu belirtir. Toplanan veriler düzenleme, özetleme, yorumlama gibi süreçlerden geçirilir. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011:227).

Verilerin toplanması ve analizine hizmet etmesi için analizi yapılan kitaplardaki görsel ve sözel içerik, belirlenen çerçeve ile tek tek incelenmiştir. Bu çalışmada dikkatlice incelenen kitaplar, bu kitaplardaki cinsiyet resimleri, cinsiyetlerin kurdukları iletişim, cinsiyetlerin temsil ettikleri meslekler, cinsiyetlerin buldukları mekânlar ve yaptıkları eylemler olmak üzere bu kategori başlıkları altında tasnif edilmiştir. Analiz sırasında görsel ve yazılı içeriklere, belirlenen kategoriler doğrultusunda paralel olarak ulaşılmıştır. Kategorilere ait verilerin elde edilmesinde çalışmaya dahil edilen her bir cinsiyet temsili değerlendirmelere katılmış, hiçbir çalışmanın dışında tutulmamıştır.

Belirlenen kategorilerle ulaşılan verilerin betimlenmesinde frekans ve yüzde birimleri kullanılmıştır. Bunun için incelenen kitaplardaki verilerin belirlenen kategoriler dâhilinde tekrarlanma sıklıkları ile yüzdeleri hesaplanarak tablo haline getirilmiştir. Tablolardan ve diğer verilerden yola çıkarak açıklamalar yapılmış ve çıkarımlarda bulunulmuştur.

Bu analizin sunumu ise farklı kitaplar tek başlık altında aynı kategoriyi temsil edecek şekilde yapılmıştır. Ayrıca kategoriler altında verileri temsil etmesi açısından örneklere yer verilmiştir. Bu örnekler fazla tekrara gerek duyulmadığı için temsil gücü en yüksek olanlardan seçilmiştir.

Kitapların incelenmesinde kadın ve erkek cinsiyetlerinin sayımı yapılırken bir grup içinde yer alan fakat cinsiyet belirlemesi güç olan kadın-erkek fotoğraf ve resimleri bu sınıflamaların dışında tutulmuştur.

İstanbul Kitabında ünite başlarında yer alan görseller, ünite içindeki görsellerden seçildiği ve aynen yer aldığı için verilere dâhil edilmemiştir.

4. BULGU VE YORUMLAR

Bu bölümde, örneklem olarak seçilen yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının, belirlenen kategoriler çerçevesinde yapılan analizleri, bu analizler sonucu elde edilen bulgular ve yorumlar sunulmuştur. Bulgulara ait frekans ve yüzdelik değerleri tablolar halinde verilmiş, tablolardaki veriler yazıya dökülmüş ve kategorileri temsil eden örnekler yoluyla da çıkarımlarda bulunulmuştur.

4.1.“Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılımı Nasıldır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu başlıkta kitaplardaki görsellerde kadın ve erkeğin tekrarlanma oranına ilişkin bulgu ve yorumlar yer almaktadır. Araştırma kapsamında ele alınan dört kitapta yaklaşık 2000 görsel incelenmiştir. İncelemeler sonunda ulaşılan sonuçlar istatistiksel verilerle tablolar aracılığıyla sunulmuştur. Tablolara ait açıklamalar ve çıkarımlar yapılmıştır.

4.1.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılım Analizi

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki resimler kadın ve erkek olmalarına göre tek tek incelenmiş, bu incelemeye ilişkin frekans ve yüzdeliklere ait bulgular tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzdelik (%)
KADIN	222	%55
ERKEK	185	%45
TOPLAM	407	100

Tabloda sunulan verilere göre İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki kadın ve erkekler, görsellerde toplamda 407 defa tekrar edilmektedir.

Kadınlar 222, erkekler ise 185 defa yer almaktadır. Bu kitapta kadın öncelikli bir yaklaşım kendini göstermektedir.

4.1.2.Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılım Analizi

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki resimler kadın ve erkek olmalarına göre tek tek incelenmiş, bu incelemeye ilişkin frekans ve yüzdelerle ait bulgular tablo 4.2’te sunulmuştur.

Tablo 4.2: Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzdeler (%)
KADIN	164	%44
ERKEK	212	%56
TOPLAM	376	100

Tabloda sunulan verilere göre Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki kadın ve erkekler görsellerde toplamda 376 kez tekrar edilmektedir. Kadınlar 164, erkekler ise 212 kez yer almaktadır. Bu kitapta resimlerin cinsiyete göre dağılımında erkek öncelikli bir yaklaşım kendini göstermektedir.

4.1.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılım Analizi

Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki resimler kadın ve erkek olmalarına göre tek tek incelenmiş, bu incelemeye ilişkin frekans ve yüzdelerle ait bulgular tablo 4.3’te sunulmuştur.

Tablo 4.3: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzdelerik (%)
KADIN	242	%53
ERKEK	212	%47
TOPLAM	454	100

Tabloda sunulan verilere göre Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki kadın ve erkekler görsellerde toplamda 454 kez tekrar edilmektedir. Kadınlar 242, erkekler ise 212 kez yer almaktadır. Bu kitapta resimlerin cinsiyete göre dağılımında kadın öncelikli bir yaklaşım kendini göstermektedir.

4.1.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılım Analizi

Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki resimler kadın ve erkek olmalarına göre tek tek incelenmiş, bu incelemeye ilişkin frekans ve yüzdeleriklere ait bulgular tablo 4.2’te sunulmuştur.

Tablo 4.4: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki Resimlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzdelerik (%)
KADIN	372	%49
ERKEK	391	%51
TOPLAM	763	100

Tabloda sunulan verilere göre Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki kadın ve erkekler görsellerde toplamda 763 kez tekrar edilmektedir. Kadınlar 372, erkekler ise 391 kez yer almaktadır. Bu kitapta resimlerin cinsiyete göre dağılımında birbirine yakın değerler gözlenmektedir. Az bir farkla erkek öncelikli bir yaklaşım kendini göstermektedir.

Bu kapsamda kitapların genel değerlendirmesi yapıldığında, kitaplar arasında kadın ve erkek görsellerinin en yakın değere ve bir dengeye sahip olduğu kitap olarak Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı görölmektedir. Bu çalışmada ulaşılan sonuçlar ile benzer sonuçlar veren çalışmalar da bilinmektedir. Bu kitaptaki sonuç Çubukçu ve Sivaslıgil'in (2007:30) çalışmasında varmış olduğu sonuçla ortaklık göstermektedir. Benzer olarak çalışmada 6. Sınıf İngilizce ders kitabındaki görsellerde ve yazılı metinlerde belirli bir cinsiyet önceliğinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Diğer bir taraftan Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki görsellerdeki erkek öncelikli yaklaşımın, Çeçen'in (2015:5) çalışmasında vardığı sonuçla örtüştüğü görölmektedir. Kılıç ve Eyüp'ün (2011:143-144) çalışmasında da erkek figürün daha ön planda tutulup kadın figürün kitaplarda daha az yer aldığı belirlenmiştir. Ayrıca Özkan'ın (2013:628-629) çalışmasında incelemeye alınan bütün kitaplarda erkek figürlerin oranının kadın figürlerin oranından fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Asan'ın (2006:153) çalışmasında 28 ders kitabının incelenmiş olduğu, bunlardan ikisi hariç diğer 26 kitapta erkek resimlerinin kız resimlerinden daha çok yer aldığı görölmüştür. Çalışmalar bu yönüyle yine bu kitaptaki sonuçla paralellik göstermektedir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı ve Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki görsellerde ise kadın üstünlüğü saptanmaktadır. Aynı çalışmada incelenen diğer iki kitabın ve alan dışında yapılmış olan diğer çalışmaların sonuçlarıyla gösterdiği farklılıktan ötürü iki kitap bu yönüyle diğer kitaplardan ayrılmaktadır.

4.2.“Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Cinsiyetlerin Buldukları Mekânlar Nerelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu başlıkta kitaplardaki görsellerle birlikte okuma ve dinleme metinlerinde cinsiyetlerin ev, toplumsal alanlar, eğitim kurumları ve çalışma ortamı şeklindeki mekânların hangilerinde, ne sıklıkla bulduklarına ilişkin bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

4.2.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulduğu Mekânlar

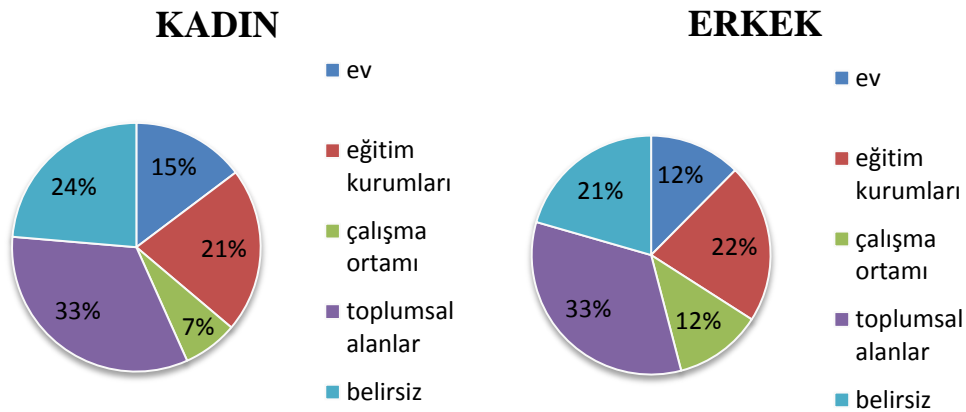
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin buldukları mekânlarla ve ortaya çıkan değerlere ait bulgular Tablo 4.5'te ve Grafik 4.1'de sunulmuştur.

Tablo 4.5: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı

Frekans (f)	Kadın	Erkek
Ev	33	23
Eğitim Kurumları	48	40
Çalışma Ortamı	16	23
Toplumsal Alanlar	74	62
Belirsiz	53	38
Toplam	224	186

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin buldukları mekânların belirlemesi yapıldığında kadınların 33'ü evde, 48'i eğitim kurumlarında, 16'sı mekan olarak çalışma ortamlarına dahil edilebilecek çeşitli yerlerde, 74'ü insanların ortak kullandığı diğer toplumsal alanlarda verilmiştir ve 53'ünün buldukları mekân hakkında herhangi bir belirleme yapılamamıştır. Erkeklerin ise 23'ü evde, 40'ı eğitim kurumlarında, 23'ü mekân olarak çalışma ortamlarına dahil edilebilecek çeşitli yerlerde, 62'si toplumsal alanlarda verilmiştir. 38'inin buldukları mekân hakkında herhangi bir belirleme yapılamamıştır.

Grafik 4.1: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı

Tablo 4.5 ile Grafik 4.1'deki verilerden görüldüğü üzere çalışma ortamı dışındaki kategorilerde kadın sayısal olarak daha çok resmedilmiştir. Bir önceki başlığa ait analizlerden de yola çıkıldığında kadın öncelikli bir yapı

gözlenmektedir. Yalnız mekân olarak çalışma ortamlarında erkeklerin kadınlardan daha çok resmedilmekte olduğu görülmektedir. Kadın genellikle ev kategorisinde mutfakta, yemek servis ederken, hemcinsi ile veya yalnız otururken görülmektedir (s.10, s.38, s.39). Genel duruma bakıldığında kadın öncelikli bir yapı olsa da kadın ve erkeklerin gösterildikleri mekânlar cinsiyete göre birbirinden çok büyük farklar göstermemektedir. Eğitim kurumları kategorisinde cinsiyetler arasında büyük farklar görülmemekle birlikte iki karşı cins bu mekânda sıklıkla birlikte verilmektedir. Hem kadın hem de erkeklerin en çok görüldüğü mekân olarak toplumsal alanlar ön plana çıkmaktadır. Toplumsal alanlarda kadın ve erkekler genellikle birlikte bulunmaktadır. Bu gözlemlere ait bazı örnekler kadın ve erkeğin sinemada film izlemesi, restoranda yemek yemesi, spor salonunda spor yapması, parkta yürümesi, iş yerinde birlikte iş yapmaları şeklindedir (s.42, s.42, s.56). Bu belirlemeyle birlikte kadın ve erkeklere ilişkin toplumsal alanlarda yaptıkları ortak etkinliklerde sık sık bir araya geldikleri söylenebilir. Bu belirlemelerle birlikte ulaşılan yargıyı aşağıda verilen görseller örneklendirmektedir.

Resim 4.1: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler

(s.10)

(s.38)

(s.39)

(s.42)

(s.42)

(s.56)

4.2.2.Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânlar

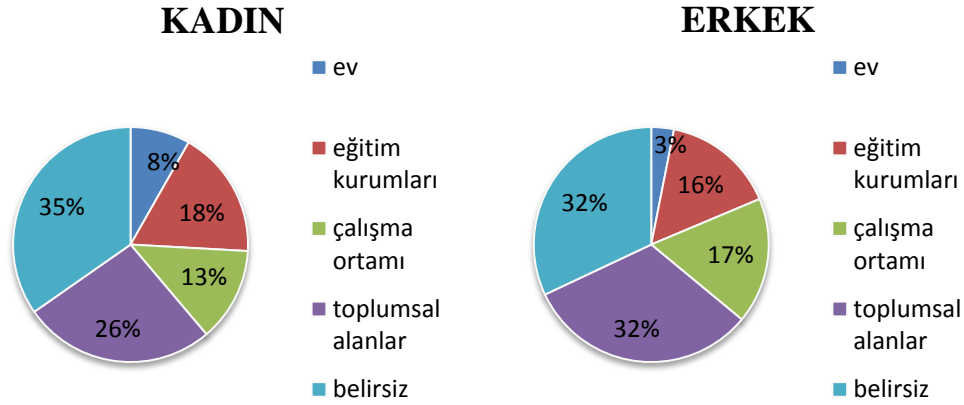
Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin buldukları mekânlarla ve ortaya çıkan değerlere ait bulgulara Tablo 4.6’da ve Grafik 4.2’de yer verilmiştir.

Tablo 4.6: Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı

Frekans (f)	Kadın	Erkek
Ev	14	7
Eğitim Kurumları	30	35
Çalışma Ortamı	22	39
Toplumsal Alanlar	45	72
Belirsiz	59	72
Toplam	170	225

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin buldukları mekânların belirlenmesi yapıldığında kadınların 14’ü evde, 30’u eğitim kurumlarında, 22’si mekân olarak çalışma ortamlarına dahil edilebilecek çeşitli yerlerde gösterilmiştir ve 45’i insanların ortak kullandığı diğer toplumsal alanlarda gösterilmiştir. 59’unun buldukları mekân hakkında herhangi bir belirleme yapılamamıştır. Erkeklerin ise 7’si evde, 35’i eğitim kurumlarında, 39’u mekân olarak çalışma ortamlarına dahil edilebilecek çeşitli yerlerde, 72’si insanların ortak kullandığı diğer toplumsal alanlarda gösterilmiştir. 72’sinin buldukları mekân hakkında herhangi bir belirleme yapılamamıştır.

Grafik 4.2: Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı

Tablo 4.6 ile Grafik 4.2'deki verilerden de görüldüğü gibi ev kategorisinde kadın, sayısal olarak erkeklerin iki katı fazlalığa sahiptir. Buna karşılık eğitim kurumları, çalışma ortamı ve toplumsal alan kategorilerinde erkekler, kadınlara göre daha çok yer almaktadır. Genel duruma bakıldığında erkek öncelikli bir yapı olsa da kadın ve erkeğin gösterildikleri mekânlar cinsiyete göre birbirinden çok büyük farklar göstermemektedir. Toplumların kadına yüklediği görevler düşünüldüğünde dikkat çeken kısımlar; kadının mutfakta bir tarif hakkında konuşması, markette alışveriş yapması şeklindedir. Yine ev ortamı dışına çıkılarak bir kadının çalışma ortamında aktif olarak yer almasını yansıtan bir görsel de bu kitaptaki veriler arasındadır (s.26). Bu içerikler, mutfakta yemek pişirme ve mutfak için alışveriş yapma sorumluluğunun toplumumuzda kadına yüklendiğinin göstergelerinden biridir. (s.36, s.56). Bunların dışında kadının bankada işlem yapması, çeşitli çalışma ortamlarında görevli olması gibi içerikler de göze çarpmaktadır. Çalışma ortamı ile toplumsal alanlarda erkekler kadınlardan daha çok resmedilmiştir. Erkekler yüklenen görevler söz konusu olduğunda hastanelerde doktorluk yapan kişilerde çoğunlukla erkeğin tercih edildiği, erkeğin karşısında ise toplumsal alanda yer verilen kişiler olarak kadının tercih edildiği dikkat çekmektedir. Bu da kitaptaki yaklaşıma göre toplumumuzda erkeğin çalışma hayatında aktif olduğu, özellikle doktorluğun kültürümüzce erkeğe yakıştırılan bir meslek olduğu belirlemesini mümkün kılmaktadır (s.42, s.42, s.43). Bu belirlemeleri örneklendiren birtakım görsellere aşağıda yer verilmiştir.

Resim 4.2: Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler

(s.26)

(s.36)

(s.56)

(s.42)

(s.42)

(s.43)

4.2.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânlar

Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında cinsiyetlerin buldukları mekânlara ve ortaya çıkan değerlere ait bulgular Tablo 4.7’de ve Grafik 4.3’te sunulmuştur.

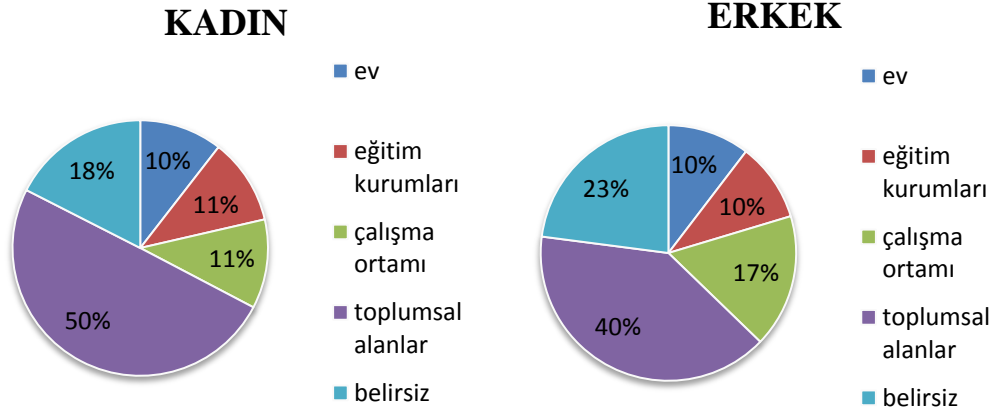
Tablo 4.7: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı

Frekans (f)	Kadın	Erkek
Ev	27	24
Eğitim Kurumları	28	23
Çalışma Ortamı	29	39
Toplumsal Alanlar	128	92
Belirsiz	45	53
Toplam	257	231

Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında cinsiyetlerin buldukları mekânların belirlenmesi yapıldığında kadınların 27’si evde, 28’i eğitim kurumlarında, 29’u mekan olarak çalışma ortamlarına dahil edilebilecek çeşitli yerlerde gösterilmiştir ve 128’i insanların ortak kullandığı diğer toplumsal alanlarda gösterilmiştir. 45’inin buldukları mekân hakkında herhangi bir belirleme yapılamamıştır. Erkeklerin ise 24’ü evde, 23’ü eğitim kurumlarında,

39'u mekân olarak çalışma ortamlarına dahil edilebilecek çeşitli yerlerde, 92'si insanların ortak kullandığı diğer toplumsal alanlarda gösterilmiştir. 53'ünün buldukları mekân hakkında herhangi bir belirleme yapılamamıştır.

Grafik 4.3: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı

Tablo 4.7 ile Grafik 4.3'teki verilere bakıldığında kadın ve erkeğin buldukları mekânlar her kategoride birbiriyle paralel değerlere sahiptir. Ev kategorisinde kadına, çok küçük bir farkla sayısal olarak erkeklerden daha çok yer verilmiştir. Eğitim kurumları kategorisinde de kadın küçük farkla erkeklerden daha çok yer almaktadır. Çalışma ortamlarına bakıldığında bu mekânlarda erkeklere, kadınlara kıyasla daha çok yer verilmiştir. İnsanların ortak kullandığı diğer toplumsal alanlarda rakam üstünlüğü kadınlardadır. Genel duruma bakıldığında kadın üstünlüğünün olduğu bir yapı görülmesine rağmen kadın ve erkeklerin buldukları mekânlar cinsiyete göre birbirinden çok büyük farklar göstermemektedir. Toplumların kadına ve erkeğe yüklediği görevler düşünüldüğünde bu kitapta, kadın-erkek rollerinin toplumlar tarafından normal kabul edildiği birçok içerik ile karşılaşılmaktadır. Bunlara ilaveten bu görevlerin farklılığına ilişkin birtakım resimlerin varlığı da dikkat çekmektedir. Öncelikle bir kadının kamuda taksi şoförü olarak resimlenmesi, bir kaza anını gösteren resimde kazazededen birinin kadın olması, yine bir kadının araba lastiğini değiştirirken resimlenmesi, kadınların toplumsal alanlarda aktif olarak yer aldığı bir göstergesi olarak dikkat çekmektedir (s.47, s.72, s.151). Erkeklerde bu farklılığı gösteren resimler ise bir erkeğin alışveriş arabasıyla bir markette gösterildiği ve erkek bir dadının çocuklarla koltukta oturduğu şeklindeki resimlerdir (s.56, s.56,

s.109). Bu resimler ile çalışma ortamlarında erkek ve kadın resimlerinin yakın sayısal değerlerde gösterilmesinin yanında artık kadın ve erkeğe yüklenen görev ve rollerde de cinsiyetlere göre eşitliğin tercih edildiği dikkat çekmektedir. Bu eşitliği örneklendiren kitaptaki bazı görseller aşağıda yer almaktadır.

Resim 4.3: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki Örnek Resimler

4.2.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânlar

Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin buldukları mekânlara ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgulara Tablo 4.8’de ve Grafik 4.4’te yer verilmiştir.

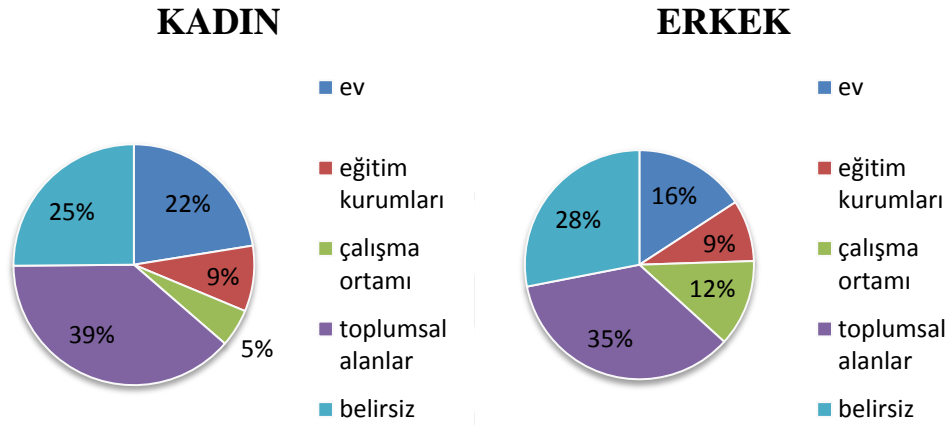
Tablo 4.8: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı

Frekans (f)	Kadın	Erkek
Ev	84	62
Eğitim Kurumları	33	34
Çalışma Ortamı	19	48
Toplumsal Alanlar	144	138
Belirsiz	94	110
Toplam	372	391

Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin buldukları mekânların belirlenmesi yapıldığında kadınların 84’ü evde, 33’ü eğitim kurumlarında,19’u mekân olarak çalışma ortamlarına dahil edilebilecek çeşitli yerlerde, 144’ü

insanların ortak kullandığı diğer toplumsal alanlarda gösterilmiştir ve 94'ünün buldukları mekân hakkında herhangi bir belirleme yapılamamıştır. Erkeklerin ise 62'si evde, 34'ü eğitim kurumlarında, 48'i mekân olarak çalışma ortamlarına dahil edilebilecek çeşitli yerlerde, 138'i toplumsal alanlarda gösterilmiştir. 110'unun buldukları mekân hakkında herhangi bir belirleme yapılamamıştır.

Grafik 4.4: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Bulunduğu Mekânların Dağılımı

Tablo 4.8 ile Grafik 4.4'teki verilere bakıldığında kadın ve erkek değerleri kategorilere göre farklılaşmaktadır. Ev ve toplumsal alanlar kategorilerinde kadın sayısal olarak daha çok yer almaktadır. Eğitim kurumlarında kadın ve erkekler yakın değerlerde görülmektedir. Çalışma ortamı kategorisinde ise erkek önceliği gözlenmektedir. Kadının evde, erkeğin ise çalışma ortamında daha çok yer alması kadın ve erkeğe yönelik geleneksel anlayışın benimsenmiş olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Kadın genellikle ev kategorisinde hemcinsi ile konuşurken, annelik vazifesini yerine getirirken veya ders çalışırken görülmektedir (s.44, s.23, s.93). Kadın ve erkeklerin buldukları mekânlar farklılıklar gösterse de iki karşı cins mekânlarda sıklıkla birlikte verilmektedir. Hem kadın hem erkeğin en çok görüldüğü mekân toplumsal alanlardır. Toplumsal alanlarda da kadın ve erkekler genellikle birlikte gözlenmektedir. Bu gözlemlere ait bazı örnekler akran kadın ve erkeğin sohbet etmesi, aile fertlerinin piknik yapması ve gezmesi şeklindedir (s.9, s.131). Bu belirlemeyle birlikte kadın ve erkeklerin toplumsal alanlarda yaptıkları ortak etkinliklerde sık sık bir araya geldikleri söylenebilir. Kitapta diğer kitaplardan farklı olmasıyla dikkat çeken ve toplumsal alan olarak bilinen camide

erkeklerin tercih edildiği görülmektedir (s.156). Cinsiyetlerin buldukları mekânlara yönelik yapılan belirlemeleri kitaptan alınan aşağıdaki görseller örneklendirmektedir.

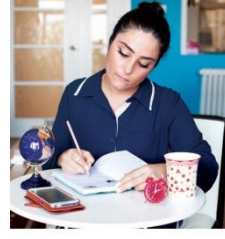
Resim 4.4: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler

(s.44)

(s.23)

(s.93)

(s.9)

(s.131)

(s.156)

İncelenen dört kitapta cinsiyetlerin ev, toplumsal alanlar, eğitim kurumları ve çalışma ortamı şeklindeki mekânlarda ne sıklıkla bulduklarına bakıldığında İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı ile Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında mekân olarak ev, eğitim kurumları ve toplumsal alanlarda kadınların erkeklere oranla daha sık yer aldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Yalnız çalışma ortamlarında iki kitapta da erkek önceliği göze çarpmaktadır. Bu bulgularla iki kitap, sundukları verilerle paralellik taşımaktadır. Bu paralelliğin yanında Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı cinsiyetlerde diğer kitaplarda görülmeyen farklı birtakım örnekler taşımaktadır. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında ev dışındaki diğer bütün mekânlarda erkek önceliği gözlenmektedir. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki mekânlarda kadına en fazla evde, erkeğe en fazla çalışma ortamlarında, eğitim kurumları ve toplumsal alanlarda ise cinsiyetler arası eşitliğe veya birbirine yakın değerlere yer verildiği görülmektedir. Genel olarak cinsiyetlerin mekânlarda bulunma dağılımına bakıldığında tüm kitaplarda erkeklerin çalışma ortamlarında kadınlardan daha fazla bulunduğu dikkat çekmektedir. Yine bu dağılımlarda kitapların tamamında kadına mekân olarak evde erkeklerden daha fazla yer

verildiği göze çarpmaktadır. Dağılımların bu yönde olması erkeğin çalışma ortamlarıyla, kadınınsa ev ile daha çok ilişki halinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuçla çalışma Yaylı ve Kitiş-Çınar'ın (2014: 2089) ulaştığı sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

4.3.“Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireyler Kimlerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde kadın ve erkek cinsiyetler kapsamında incelemeye alınan görsellerle birlikte okuma ve dinleme metinlerinde, yetişkinlerin kimlerle gösterildiklerine bakılmaktadır. Bu başlıkta öncelikle cinsiyetlerin tek başına gösterilmelerine, sonrasında ise kadın ve erkek yetişkinler temel alınarak onların yetişkin kadınla, yetişkin erkekle, çocuklarla ve aileyle kurdukları iletişime ait bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

4.3.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireyler Açısından Analizi

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin iletişim kurdukları bireylere ve ortaya çıkan değerlere ait bulgular Tablo 4.9'da sunulmuştur.

Tablo 4.9: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireylerin Dağılımı

	KADIN	ERKEK
Tek Başına(Yalnız)	51	44
Yetişkin Kadımla	15	49
Yetişkin Erkeklerle	49	10
Çocuklarla	2	3
Aileyle	18	19

Tabloya göre İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetler iletişim kurdukları bireyler açısından incelendiğinde kadın yetişkinler sırasıyla, tek başına (51), yetişkin erkekle (49), aileyle (18), yetişkin kadınla (15) ve çocuklarla (2) gösterilmektedir. Erkek yetişkinler ise sırasıyla yetişkin kadınla (49), tek başına (44), aileyle (19), yetişkin erkekle (10) ve çocuklarla (3) gösterilmektedir. Kitaptaki ilk araştırma başlığı olan resimlerin cinsiyete göre dağılım analizlerinde İstanbul kitabında kadın resimlerindeki önceliğe rağmen

Tablo 4.9’da cinsiyetlerin tek başına gösterilmesi söz konusu olduğunda iki cinsiyet arasında da ayrıma gidilmediği gözlenmektedir. Bu analiz hem kitaptaki portre fotoğraf seçiminde hangi cinsiyetlerin tercih edildiğini hem de kitabı kullanacak kitleye kadın ve erkeğin tek ve bağımsız şekilde var olabildiğini göstermektedir.

Kadın karakterlerin yetişkin kadın ile olan iletişimi incelendiğinde evde veya herhangi bir yerde sohbet etmeleri, aynı zamanda bir şeyler içmeleri şeklindeki görseller dikkati çekmektedir. Erkek karakterlerin yetişkin kadın ile iletişimde gösterildiği bulguların sayıca üstün olduğu görülmektedir. Kadınların yetişkin erkekle iletişim halinde gösterildiği bu bulgular, hemcinsleri ile gösterilenlere kıyasla sayıca üstün olması toplumdaki var olan yapıyı temsil etmektedir. Toplumumuzda kadın ve erkeklerin sıklıkla bir araya gelip iletişim halinde olduğunu kitabı kullanacak kitleye göstermesi bakımından oldukça önemli bir veridir. Aynı zamanda kitapların hedef kitlesi itibariyle de iletişimin bu yönde geliştiği söylenebilir. Erkek yetişkinlerin hemcinsleri ile gösterildiği içeriklere oldukça az rastlanmaktadır (s.31). Bu fotoğraflardaki iletişimin de çoğunlukla grupça olduğu gözlenmektedir.

Kadın yetişkinin çocuklarla olan iletişimi incelendiğinde toplamda 2 içerik tespit edilmektedir. Bu iki içerikte de kadın yetişkinin bir erkek çocuğu ile iletişimi söz konusudur. İki fotoğrafta da öğretmen-öğrenci ilişkisi kendini göstermektedir (s.8, s.75). Erkek yetişkinin çocuklarla iletişimde 2 fotoğrafta da yine erkek çocuk tercih edilmektedir (s.54, s.72). 1 fotoğrafta erkek yetişkin bir kız ve bir erkek çocukla kahvaltı masasında görülmektedir (s.38). Hem kadın hem erkek yetişkinlere ait verilerle yetişkinlerin çocuklarla birebir olan iletişimde daha çok erkek çocukların tercih edilmiş olduğu dikkat çekmektedir. Cinsiyetlerin iletişim kurdukları bireylere yönelik yapılan bu belirlemeler kitaptan alınan aşağıdaki görseller ile örneklendirilmektedir.

Resim 4.5: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler

Kadın ve erkek yetişkinin aileyle olan iletişimi incelendiğinde kadın ve erkek verilerinin yakın değerlerde olduğu görülmektedir. Yetişkin erkek ve kadının çocuklarla olan iletişiminde görüldüğü gibi bir durum bu kategoride de dikkat çekmektedir. Bu verilerle kadınların erkeklere oranla aile ile daha yakın ilişkide oldukları genel yargısının dışına çıkmaktadır.

4.3.2.Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireyler Açısından Analizi

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin iletişim kurdukları bireylere ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgulara Tablo 4.10'da yer verilmiştir.

Tablo 4.10: Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireylerin Dağılımı

	KADIN	ERKEK
Tek Başına(Yalnız)	49	53
Yetişkin Kadımla	19	29
Yetişkin Erkeklerle	29	26
Çocuklarla	3	3
Aileyle	3	3

Tablo 4.10'da Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetler iletişim kurdukları bireyler açısından incelendiğinde kadın yetişkinler sırasıyla, tek başına (49), yetişkin erkeklerle (29), yetişkin kadımla (19), aileyle (3)

ve çocuklarla (3) gösterilmektedir. Erkek yetişkinler ise sırasıyla tek başına (53), yetişkin erkekle (26), yetişkin kadınla (29), aileyle (3) ve çocuklarla (3) gösterilmektedir. Cinsiyetlerin tek başına olduğu içeriklerde kadın ve erkekler arasında belirli bir farkın olmayıp yakın değerlerde olduğu gözlenmektedir. Böylece kitabı kullanacak kitleye kadın ve erkeğin tek ve bağımsız şekilde var olabileceği bu kitapla da gösterilmektedir. Ayrıca görseller söz konusu olduğunda bu kategori içerisine portre fotoğrafların da dahil edilmiş olduğu dikkat çekmektedir.

Kadın karakterlerin yetişkin kadın ile kurdukları iletişim incelendiğinde birlikte alışveriş yapmaları, mutfakta yemek pişirmeleri, ders çalışıp sohbet etmeleri aynı zamanda çeşitli meslek alanlarında diyalog kurmaları gibi çeşitli bulgular dikkat çekmektedir. Erkek karakterlerin yetişkin kadın ile olan iletişiminin gösterildiği içeriklerin bu kitapta da sayıca üstün olduğu görülmektedir. Kadınların yetişkin erkekle iletişim halinde gösterildiği örnekler toplumdaki var olan yapıyı burada da göstermektedir. Toplumumuzda kadın ve erkeklerin sıklıkla bir araya gelip sürekli iletişimde olduğunu kitabı kullanacak kitleye göstermesi bakımından yine oldukça önemlidir. Erkek yetişkinlerin hemcinsleri ile gösterildiği fotoğrafların karşı cins ile gösterilenlerle yakın değerlerde olduğu görülmektedir. Bu içeriklerde erkek karakterlerin sohbet ettikleri, herhangi bir iş münasebetiyle görüştükleri, bir restoranda karşılıklı yemek yedikleri, öğretmen-öğrenci diyalogunda buldukları, tiyatro sahnesinde birlikte rol aldıkları şeklindeki görsellerle bu iletişim temsil edilmektedir (s.34, s.100, s.59). Aşağıdaki görseller ile temsil edilen söz konusu iletişim örneklendirilmektedir.

Resim 4.6: Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler

(s.34)

(s.100)

(s.59)

Kadın yetişkinin çocuklarla olan iletişimi toplamda 3 kezdir. Kitapta içerik olarak yer alan iki fotoğrafta kadının erkek çocukla olan münasebeti söz konusudur. Birinci fotoğrafta kadın öğretmen-erkek öğrenci ilişkisi, diğesinde ise görevli memur-öğrenci ilişkisi dikkat çekmektedir (s.11, s.63). Erkek yetişkinin çocuklarla olan iletişimde 3 fotoğrafta sadece erkek çocuk tercih edilmektedir (s.31, s.102, s.102). Bir fotoğrafta kız ve erkek çocukları, okul müdürü olarak gösterilen erkek yetişkin birlikte verilmektedir (s.98). Bu verilerle, yetişkinlerin çocuklarla birebir olan iletişimde yine daha çok erkek çocukların tercih edildiği görülmektedir. Yetişkinlerin çocuklarla olan söz konusu iletişimine yönelik yapılan belirlenmeleri kitaptan alınan aşağıdaki görseller örneklendirmektedir.

Resim 4.7: Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler

(s.11)

(s.63)

(s.31)

(s.102)

(s.102)

(s.98)

Kadın ve erkek yetişkinin aileyle kurduğu iletişim incelendiğinde ortak görseller göze çarpmaktadır. Belirlenen 3 görselde de anne, baba ve çocuklar olmak üzere çekirdek aile yapısı gözlenmektedir.

4.3.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireyler Açısından Analizi

Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında cinsiyetlerin iletişim kurdukları bireylere ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgular Tablo 4.11'de sunulmuştur.

Tablo 4.11: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireylerin Dağılımı

	KADIN	ERKEK
Tek Başına(Yalnız)	61	46
Yetişkin Kadımla	36	63
Yetişkin Erkeklerle	63	27
Çocuklarla	3	3
Aileyle	10	9

Tabloya göre Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında cinsiyetler iletişim kurdukları bireyler açısından incelendiğinde kadın yetişkinler sırasıyla yetişkin erkekle (63), tek başına (61), yetişkin kadımla (36), aileyle (10) ve çocuklarla (3) gösterilmektedir. Erkek yetişkinler ise sırasıyla yetişkin kadımla (63), tek başına (46), yetişkin erkekle (27), aileyle (9) ve çocuklarla (3) gösterilmektedir. Kitaplar arasından fazla sayıda görsele sahip olan Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında hem Tablo 4.11’de yer alan sayısal değer ile hem de özellikle kitapta tek başına gösterilen bazı kadın yetişkinlere ait örneklerle kadınların toplumda bağımsız olarak yer aldığını söylemek mümkündür (s.47, s.50, s.151). Bu örnekler kitapta yer aldığı şekliyle ve sayfa numarasıyla aşağıdaki gibidir.

Resim 4.8: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki Örnek Resimler

(s.47)

(s.50)

(s.151)

Kadın karakterlerin yetişkin kadın ile kurduğu iletişim incelendiğinde birlikte alışveriş yaptıkları çok sayıda bulgu göze çarpmaktadır. Bunların yanında sohbet etmeleri, bir işi beraber yapmaları gibi çeşitli bulgular da bu ilişkiyi gösterenler arasındadır (s.16, s.56, s.63). Erkek karakterlerin yetişkin kadın ile iletişimde bulunduğu içerikler bu kitapta da sayıca üstündür. Kadınların yetişkin erkekle iletişim halinde gösterildiği içeriklerde okul ortamında sohbet edip ders

çalışmaları, bir restoranda yemek yemeleri, bir iş üzerinde ortak çalışmaları gibi örneklere sıkça rastlanmaktadır. Bununla birlikte bir kaza anında taraflardan birinin kadın diğerinin erkek olduğu bir görsel ile aynı iş yerinde çalışan kadın ve erkeğe ait diyalog da bu iletişimde göze çarpmaktadır (s.72, s.89). Toplumumuzda kadın ve erkeklerin bir arada yaşayıp sürekli ilişki içinde olduğunu yansıtmaktadır. Kitabı kullanacak kitleye toplumdaki var olan yapıyı göstermesi ve bu yapıyı temsil etmesi bakımından yine oldukça önemlidir. Erkek yetişkinlerin birbirleriyle olan iletişimine bakıldığında birbirleriyle sohbet etmeleri, bir işte ortak çalışmaları, maç izlemeleri gibi birçok örnek ile karşılaşılmaktadır. Yapılan bu belirlemeleri kitaptan alınan aşağıdaki görseller örneklendirmektedir.

Resim 4. 9: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki Örnek Resimler

(s.16)

(s.56)

(s.56)

(s.63)

(s.72)

(s.89)

Kadın yetişkinin çocuklarla olan iletişimde toplamda üç içerik ile birlikte buna dahil olan 1 görsel tespit edilmektedir. Bir görselde kadın öğretmen-öğrenci ilişkisi gözlenmektedir. Erkek yetişkinin çocuklarla olan iletişimi de 3 içerikle temsil edilmektedir. Erkek yetişkin-çocuk ilişkisinde hem erkek çocuk hem de kız çocuk tercih edilmektedir. Bir fotoğrafta kız ve erkek çocukları erkek yetişkin ile kitap okurken görülmektedir. Genel itibariyle bakıldığında bu kitapta çocuk görsellerine yeterince yer verilmediğini görmekteyiz.

Kadın ve erkek yetişkinin aileyle iletişimde bu ilişkiyi temsil eden bazı görseller ortak olup kadında ve erkekte sayısal değerler benzerdir. Belirlenen görsellerde genellikle çekirdek aile yapısı gözlenmektedir.

4.3.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireyler Açısından Analizi

Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin iletişim kurdukları bireylere ve ortaya çıkan değerlere ilişkin Tablo 4.12’de sunulmuştur.

Tablo 4.12: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İletişim Kurdukları Bireylerin Dağılımı

	KADIN	ERKEK
Tek Başına(Yalnız)	97	115
Yetişkin Kadımla	39	67
Yetişkin Erkeklerle	67	29
Çocuklarla	13	14
Aileyle	26	29

Tablo 4.12’e göre Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetler iletişim kurdukları bireyler açısından incelendiğinde kadın yetişkinler sırasıyla, tek başına (97), yetişkin erkekle (67), yetişkin kadımla (39), aileyle (26) ve çocuklarla (13) gösterilmektedir. Erkek yetişkinler ise sırasıyla tek başına (115), yetişkin kadımla (67), yetişkin erkekle (29), aileyle (29) ve çocuklarla (14) gösterilmektedir. Cinsiyetlerin tek başına verildiği içeriklerde kadın ve erkek sayılarının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu içerikler ile gerek kadınların gerekse erkeklerin toplumda tek başına ve bağımsız olarak birçok eylemde bulduklarını söylemek mümkündür. Tek başına gösterilmede erkekler kadınlara göre dikkate değer bir sayı üstünlüğüne sahiptir.

Kadın karakterlerin yetişkin kadın ile kurdukları iletişimin erkek karakterlerin yetişkin kadın ile olan iletişiminden az olduğu bu kitapta da görülmektedir. Kadın karakterlerin hemcinsleri ile kurdukları iletişimde, birlikte sohbet etmeleri, alışveriş yapmaları, gezintiye çıkmaları, evde ders çalışıp sohbet etmeleri, tiyatro oyununda rol almaları, çeşitli meslek alanlarında diyalog halinde olmaları gibi çeşitli örnekler dikkat çekmektedir (s.66, s.89, s.162). Kadın

karakterlerin yetişkin erkek ile kurdukları iletişimin erkek karakterlerin hemcinsleriyle olan iletişiminden üstün olduğu gözlenmektedir. Kadınların yetişkin erkekle iletişim halinde gösterildiği içeriklerde tanışıp sohbet etmeleri, birbirlerine yardım etmeleri, farklı iş alanlarında birlikte bulunmaları, seyahat etmeleri, karşılıklı alışveriş yapmaları gibi örnekler yer almaktadır (s.113, s.86). Bununla birlikte diğer kitaplarda rastlanmayan kadın kabin memuru yetişkin erkek müşteri iletişiminin olduğu bir görsel bu iletişimde göze çarpmaktadır (s.122). Bu örnek ile toplumumuzda değişik meslek gruplarında kadın ve erkeklerin bir arada yaşadığı, sürekli iletişimde oldukları görülmektedir. Kitabı kullanacak kitleye toplumdaki var olan yapıyı göstermesi ve bu yapıyı temsil etmesi bakımından önemlidir. Erkek yetişkinlerin birbirleriyle olan iletişimine bakıldığında birbirleriyle sohbet etmeleri, karşılıklı alışveriş yapmaları gibi bu kitaptaki diğer kişiler arası iletişimlerde benzeri görülen birçok görsel ile karşılaşılmaktadır (s.68, s.138, s.142). Yetişkinlerin birbirleriyle olan iletişimlerine yönelik yapılan belirlemeleri kitaptan alınan aşağıdaki görseller örneklendirmektedir.

Resim 4. 10: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler

(s.66)

(s.89)

(s.162)

(s.113)

(s.86)

(s.122)

(s.68)

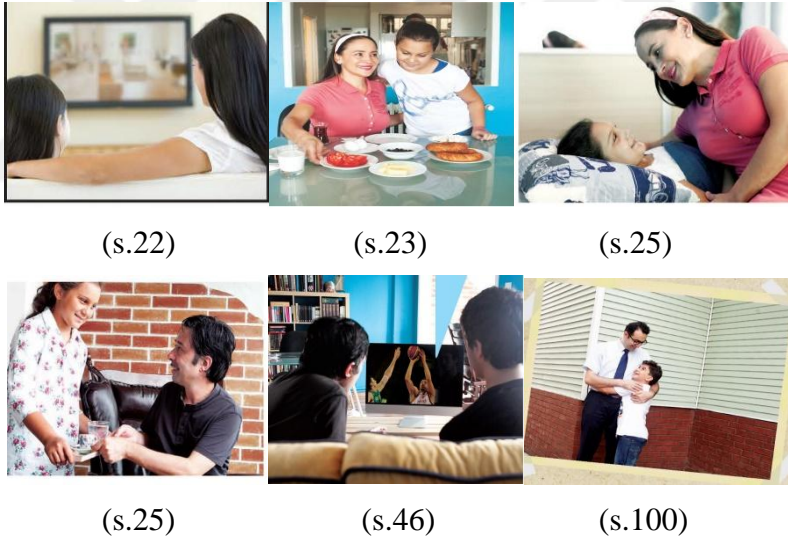
(s.138)

(s.142)

Çocuklarla olan iletişim incelendiğinde kadın yetişkinin çocuklarla olan iletişimiyle erkek yetişkinin çocuklarla olan iletişiminin yakın değerinde olduğu görülmektedir. Kadın yetişkinlerin çocuklarla olan iletişimde genellikle anne ile kız çocuk ilişkisi dikkat çekmekte ve bu iletişimi öğretmen-öğrenci ilişkisi takip etmektedir (s.22, s.23, s.25). Erkek yetişkinlerin çocuklarla olan iletişimde ise çoğunlukla baba ile erkek çocuk ilişkisi ve devamında öğretmen-erkek öğrenci ilişkisi dikkat çekmektedir (s.46, s.100). Kadın yetişkinin çocuk ile birebir iletişimde kitapta tercih edilen kız çocuk, erkek yetişkinin bu iletişimde ise tercih edilen erkek çocuk olmaktadır. Yalnız bir görselde kız çocuğunun erkek yetişkine kahve servis ettiği görülmektedir (s. 25). Kız çocuğun babaya hizmet etme rolünün yansıtıldığı bu örnekle Türk kültüründe baba-kız ilişkisine yüklenen anlamın ortaya konduğu söylenebilmektedir. Üzerinde bu belirlemelerin yapıldığı örnekler kitapta yer aldığı şekliyle ve sayfa numarasıyla aşağıdaki gibidir.

Resim 4.11: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler

Genel olarak incelenen ders kitaplarında cinsiyetlerin iletişim kurdukları bireylere bakıldığında cinsiyetlerde tek başına gösterilmede İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı ile Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında kadın sayı itibariyle daha fazladır. Diğer iki kitapta ise tek başına gösterilmede sayıca erkek üstünlüğü bulunmaktadır. Kitapların tümünde yetişkin kadın ile yetişkin erkek iletişiminin hemcinsleri ile olan iletişiminden yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Çocuklarla olan iletişimde kitapların tümünde kadın ve erkeğin eşit veya yakın değerlere sahip olduğu göze çarpmaktadır. Fakat kadın ve erkeğin çocuklarla olan iletişimde diğer kitapların aksine Yedi İklim Türkçe

A1 Ders Kitabı en fazla değere sahiptir. Bu eşit ve yakın değerler, kadının erkeğe göre çocukla yakın ilişkide olduğu genel kanısının dışına çıkıldığını göstermektedir. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında kadın yetişkinin çocuk ile birebir iletişimde genellikle kız çocuk, erkek yetişkinin bu iletişimde ise genellikle erkek çocuk göze çarpmaktadır. Bu belirlemeyle çalışma Yaylı ve Kitiş-Çınar'ın (2014:2084) ulaştığı belirlemelerle benzerlik göstermektedir. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Türk kültürüne ait izler taşıyan bazı iletişim örneklerine yer verildiği gözlenmektedir. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı ile İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında yetişkinlerin çocuklarla birebir olan iletişimde daha çok erkek çocuk tercih edildiği görülmektedir. Çocukla olan iletişimde kitapların genelinde öğretmen-öğrenci, anne-baba ve çocuk ilişkisine ait örnekler yer verilmektedir.

Her kitapta kadın ve erkeğin aileyle gösterilme oranlarında eşitliğin olduğu, aileyi yansıtan içeriklerde cinsiyetlerden birinin önceliğinin olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Yalnız kitapların genelinde kadın ve erkek yetişkinin aileyle kurduğu iletişimde ortak görseller ve metin içerikleri göze çarpmaktadır. Göze çarpan bu görsel ve yazılı içeriklerde çekirdek ailenin yanında geniş aile yapısı da yer almaktadır.

4.4.“Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Meslekler Nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu başlıkta her bir kitabın içeriğindeki görsellerle birlikte okuma ve dinleme metinlerinde cinsiyetlerin temsil ettiği mesleklerin neler olduğu verilmiştir. Ayrıca kadın ve erkeğin kaç farklı mesleği temsil ettiği ile hangi mesleklerin cinsiyetler için ortak olduğu bu başlık altında sunulmuştur.

4.4.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Meslekler

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetler tarafından temsil edilen meslekler ve ortaya çıkan değerlere ait bulgular Tablo 4.13'te sunulmuştur.

Tablo 4.13: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Mesleklerin Dağılımı

Meslekler	Kadın	Erkek	TOPLAM
Öğretmen*	12	7	19
Doktor*	2	4	6
Kuaför*	1	1	2
İş adamı		6	6
Eczacı*	1	1	2
Aktör/Aktris		1	1
Bilim insanı (Bilim adamı)		1	1
Hemşire	2		2
Bestekar		1	1
Kasiyer	1		1
Dansçı	3		3
Seyyar satıcı		1	1
Kasap		1	1
Manav		1	1
Garson		1	1
Ev hanımı	7		7
İş kadını	6		6
Çiftçi*	1	1	2
Futbolcu		3	3
Basketbolcu		1	1
Fabrika işçisi		1	1
Terzi	1		1
Veteriner		1	1
Polis		1	1
Mühendis*	1	5	6
Mimar	2		2
Müşteri temsilcisi	1		1
Manken	1		1
Mağaza İşletmecisi		1	1
Müdür		1	1
Kafe İşletmecisi		1	1
TOPLAM	42	42	84

*Ortak meslekler

Tablo 4.13'te görüldüğü gibi İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında listelenen 31 tane meslek alanı vardır. Kadınların 15 farklı meslek alanında yer aldığı görülürken erkekler 22 farklı meslek alanında görülmektedir. Mesleki çeşitlilik açısından erkekler, kadınlara göre daha geniş yelpazede sunulmaktadır.

Bazı meslekler kadın ve erkek için ortaktır. Bu meslekler öğretmen, doktor, kuaför, eczacı, çiftçi ve mühendistir. Başlıca meslekler arasında olan öğretmenlik bu kitapta, erkeklere kıyasla kadınlarda sayıca daha fazla gösterilmekte ve bu meslek kadın mesleği olarak görülmektedir. Doktorluk hem erkek hem kadın

mesleği olarak verilmekte fakat daha çok erkeğe atfedilmektedir (s.52). Cinsiyetlerin temsil ettiği mesleklere yönelik yapılan bu belirleme kitaptan alınan aşağıdaki görselle örneklendirilmektedir.

Resim 4.12: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler

(s.52)

Hemşirelik, geleneksel anlayışını koruyarak bu kitapta da sadece kadın mesleği olarak yer almaktadır. Mühendis ortak olarak görülse de daha çok erkek mesleği olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca kitapta sayı üstünlüğü görülen belirli meslekler içinde ev hanımı da bu üstünlüğü taşımakta ve böylece kadınların ev işlerindeki rolüne ait geleneksel anlayışa vurgu yapılmaktadır. Geleneksel meslekler içinde yer alan manav, kasap, veteriner, polis gibi meslekler erkek mesleği olarak; terzi, kasiyer, manken ve hemşire ise kadın mesleği olarak verilmektedir.

Kadın ve erkekler için bazı mesleklerin alışılmış meslekler olduğu görülmekle birlikte bunların dışında temsil ettikleri farklı meslek alanlarının varlığı da dikkat çekmektedir.

4.4.2.Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Meslekler

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetler tarafından temsil edilen meslekler ve ortaya çıkan değerlere ait bulgular Tablo 4.14'te sunulmuştur.

Tablo 4.14: Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Mesleklerin Dağılımı

Meslekler	Kadın	Erkek	TOPLAM
Öğretmen*	1	4	5
Doktor*	3	4	7
Kuaför	1		1
İş adamı		2	2
Eczacı	2		2
Aktör/Aktris*	1	7	8
Sporcu*	3	19	22
Hemşire	4		4
Sekreter	2		2
Kasiyer	1		1
Devlet başkanı		1	1
Satış elemanı	2		2
Asistan	1		1
Gişe memuru*	1	1	2
Muhabir	1		1
Garson		1	1
Ev hanımı	4		4
Acente	2		2
Emlakçı		1	1
Kaptan		1	1
Görevli	1		1
Telefon satıcısı	1		1
Kabin memuru/Hostes	1		1
Polis		3	3
Mühendis		1	1
Mimar*	2	1	3
Müşteri temsilcisi	2		2
Şarkıcı*	1	1	2
Manav		1	1
Sunucu		1	1
Mağaza Sahibi		1	1
Aşçı		1	1
Tamirci		1	1
Dişçi		1	1
Pilot		1	1
Balıkçı		1	1
Okul müdürü		1	1
Gar bekçisi		1	1
Danışma görevlisi		1	1
Makinist		1	1
Şoför		4	4
Kasap		1	1
TOPLAM	37	64	101

*Ortak meslekler

Tablo 4.14'te görüldüğü gibi Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında listelenen 42 tane meslek alanı vardır. Kadınların 21 farklı meslek alanında yer aldığı görülürken erkekler 28 farklı meslek alanında görülmektedir.

Mesleki çeşitlilik açısından bakıldığında erkekler, bu kitapta da kadınlara göre daha geniş yelpazede sunulmaktadır.

Bazı meslekler kadın ve erkek için ortaktır. Bu meslekler öğretmen, doktor, aktör/aktris, sporcu, gişe memuru, mimar ve şarkıcıdır. Başlıca meslekler arasında olan öğretmenlik bu kitapta, erkeklerdeki sayı üstünlüğünden dolayı daha çok erkek mesleği olarak görülmektedir. Doktorluk hem erkek hem kadın mesleği olarak verilmekte ve her iki cinsiyette de doktorluk yakın değerlerle temsil edilmektedir (s.10). Hemşirelik, geleneksel anlayışla bu kitapta da sadece kadın mesleği olarak sunulmaktadır. Aktör/aktris ve sporcu, kadın ve erkekler için ortak meslekler olarak görülse de daha çok erkeklere atfedilmektedir.

Yalnızca kadınlara atfedilmiş meslekler olarak ev hanımı, hemşire, sekreter, asistan, müşteri temsilcisi dikkat çekenler arasındadır ve bu meslekler ile kadınlara ait geleneksel anlayışa vurgu yapılmaktadır (s.74). Bunların yanında kadın meslekleri içinde verilen telefon satıcısı, bu geleneksel anlayışın dışında bir tablo çizmektedir. Şoför, kasap, balıkçı, okul müdürü, pilot, tamirci, manav, polis, devlet adamı ve kaptan gibi meslekler ise geleneksel meslekler içinde erkekler tarafından temsil edilmektedir. Cinsiyetlerin temsil ettiği mesleklere yönelik yapılan bu belirlemeler kitaptan alınan aşağıdaki görsellerle örneklendirilmektedir.

Resim 4.13: Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler

(s.10)

(s.74)

4.4.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Meslekler

Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında cinsiyetler tarafından temsil edilen meslekler ve ortaya çıkan değerlere ait bulgular Tablo 4.15'te sunulmuştur.

Tablo 4.15: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Mesleklerin Dağılımı

Meslekler	Kadın	Erkek	TOPLAM
Öğretmen*	6	3	9
Doktor*	1	6	7
Avukat*	3	3	6
Hakim		1	1
Hemşire	2		2
Aktör/Aktris*	9	10	19
Futbolcu		4	4
Basketbolcu		3	3
Bankacı*	2	2	4
Sekreter	1		1
Garson		4	4
Tezgâhtar	1		1
Genel müdür	1		1
Gişe memuru*	2	1	3
Spiker		2	2
Gazeteci*	1	3	4
Ev hanımı	2		2
Satış elemanı	2		2
Anons görevlisi	1		1
Dansçı*	7	1	8
Çiftçi*	1	1	2
Moda tasarımcı	1		1
İş kadını	2		2
Diplomat		2	2
Pilot		2	2
Komiser		1	1
Dadı		1	1
Mühendis		1	1
Mimar		1	1
Memur	1		1
Şarkıcı*	1	1	2
Postacı		2	2
Sunucu*	6	5	11
Taksici*	1	2	3
Gelinlikçi	1		1
Seyahat acentesi	1		1
Konuşmacı*	1	1	2
Gezgin		1	1
Spor eğitmeni	1		1
Eczacı	1		1
Fotoğrafçı		1	1
Simitçi		1	1
Çiçekçi		1	1
Şoför		2	2
Motosikletçi		1	1
Ressam		2	2
Balıkçı		1	1
Bilim insanı (Bilim adamı)		5	5
Yazar		2	2
Dışçı		1	1
Polis		2	2
Müziyen		4	4

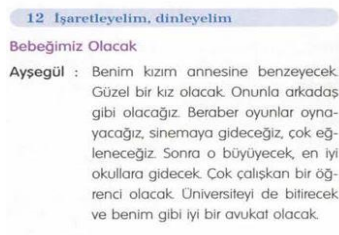
İş adamı	1	1
Satıcı	1	1
Dondurmacı	1	1
Yönetmen	1	1
TOPLAM	59	91

*Ortak meslekler

Tablo 4.15'te görüldüğü gibi Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında listelenen 56 tane meslek alanı vardır. Kadınların 27 farklı meslek alanında yer aldığı görülürken erkekler 42 farklı meslek alanında görülmektedir. Mesleki çeşitlilik açısından bakıldığında bu kitapta da erkekler, kadınlara göre daha geniş yelpazede sunulmaktadır.

Bazı meslekler kadın ve erkek için ortaktır. Bu meslekler öğretmen, doktor, aktör/aktris, avukat, bankacı, gişe memuru, gazeteci, dansçı, çiftçi, sunucu, taksici, konuşmacı ve şarkıcıdır. Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı hem meslek alanı çeşitliliği bakımından hem de ortak meslekler bakımından diğer kitaplarla karşılaştırıldığında daha zengin bir içerik sunmaktadır. Başlıca meslekler arasında olan öğretmenlik bu kitapta, hem kadınlar hem de erkekler tarafından temsil edilmektedir fakat sayı üstünlüğünden dolayı daha çok kadın mesleği olarak görülmektedir. Doktorluk hem erkek hem kadın mesleği olarak verilmekte fakat doktorluk en fazla erkeğe atfedilmektedir. Hemşirelik ise yalnızca kadın mesleği olarak dikkat çekmektedir. Kadın ve erkekler için ortak meslekler olarak görülen avukat, aktör/aktris, bankacı, konuşmacı, gişe memuru, şarkıcı ve sunucu gibi meslekler kadın ve erkek için eşit veya birbirine yakın değerlerde verilmektedir (s.84, s.86). Aşağıdaki görseller bu yargıyı örneklendirmektedir.

Resim 4.14: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabındaki Örnek Resimler

(s.84)

(s.86)

Yalnızca kadınlara atfedilmiş meslekler olarak hemşireliğin yanında sekreter, ev hanımı, satış elemanı, moda tasarımcı, memur, spor eğitmeni, eczacı dikkat çekenler arasındadır ve bu meslekler ile kadınlara ait hem geleneksel anlayıştaki hem de alışılmıştan dışındaki mesleklerin bu kitapta birlikte verildiği görülmektedir.

Kitapta dikkat çeken yanlardan biri, bir kadın mesleği olarak taksiciliğin gösterilmesidir. Görsellerden birinde kadının geleneksel meslek anlayışından farklı bir mesleği temsil ettiği görülmektedir. Öyle ki gerek dünya genelinde gerekse Türkiye’de taksicilik erkekler tarafından yapılmaktadır.

Garson, diplomat, pilot, postacı, şoför, komiser, polis, bilim adamı, yazar gibi mesleklerin ise yalnızca erkekler tarafından temsil edilmesi dikkat çeken diğer bir unsurdur. Bu kitapta alışılmıştan dışında verilen ve erkek mesleği söz konusu olduğunda farklılık arz eden bir diğer meslek ise dadıdır. Geleneksel anlayışta dadı bir kadın mesleği olarak bilinmektedir. Fakat bu kitapta dadı mesleği bir erkek tarafından örneklendirilmektedir.

4.4.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Meslekler

Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetler tarafından temsil edilen meslekler ve ortaya çıkan değerlere ait bulgular Tablo 4.16’da sunulmuştur.

Tablo 4.16: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetler Tarafından Temsil Edilen Mesleklerin Dağılımı

Meslekler	Kadın	Erkek	TOPLAM
Öğretmen*	12	13	25
Doktor*	5	10	15
Aktris/Aktör*	3	6	9
Manav		6	6
Avukat	3		3
Bahçıvan		1	1
Fotoğrafçı		1	1
Basketbolcu		2	2
Bilim insanı (Bilim adamı)		2	2
Davulcu		1	1
Dişçi		1	1
Diyetisyen	1		1
Arkeolog	1		1
İnşaat işçisi		1	1
Ev hanımı	3		3
Fırıncı		2	2

Motosiklet sürücüsü		1	1
Garson		1	1
Gişe memuru	1		1
Balıkçı		3	3
İş adamı		4	4
İş kadını	5		5
Kantin görevlisi		1	1
Kasa görevlisi	1		1
Kondüktör		1	1
Eczacı	1		1
Aşçı	2		2
Memur	1		1
Mimar		3	3
Satış elemanı		1	1
Yazar		1	1
Yönetmen		1	1
Muhtar		1	1
Mühendis*	1	1	2
Acente	1		1
Polis		3	3
Veteriner	3		3
Pilot		1	1
Şoför		5	5
Ressam		1	1
Sekreter	2		2
Sunucu		1	1
Şarkıcı		1	1
Postacı		1	1
Terzi*	1	3	4
Tesisatçı		1	1
Kuaför(Bayan kuaförü)*	1	2	3
TOPLAM	48	84	132

*Ortak meslekler

Tablo 4.16’da Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabına dair listelenen 47 çeşit meslek alanı vardır. Kadınların 19 farklı meslek alanında yer aldığı görülürken erkekler 34 farklı meslek alanında görülmektedir. Mesleki çeşitlilikte bu kitapta da erkeklerin, kadınlardan daha geniş yelpazede sunulduğu ortaya çıkmaktadır.

Toplamda 6 meslek kadın ve erkek için ortaktır. Bu meslekler öğretmen, doktor, aktör/aktris, kuaför, mühendis ve terzidir. Başlıca meslekler arasında bilinen öğretmenlik bu kitapta, hem kadın hem de erkek için ortaktır ve iki cinsiyetin de bu mesleği sayıca yakın değerlerle temsil ettiği görülmektedir. Doktorluk hem erkek hem kadın mesleği olarak verilmekte fakat doktorluk en fazla erkeğe atfedilmektedir. Mühendis, aktris/aktör, bayan kuaförü ve terzi meslekleri de kadın ve erkeğin yaptığı meslekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle ortak mesleklerden bayan kuaförü ve terzi, geleneksel anlayışın dışında

erkek mesleği olarak bu kitapta dikkat çekmektedir. Hemşirelik ise yalnızca kadın mesleği olarak dikkat çekmektedir.

Yalnızca kadınlara atfedilmiş meslekler içerisinde sekreter, ev hanımı, iş kadını, memur, kasa görevlisi, avukat, eczacı, gişe memuru, diyetisyen, aşçı, arkeolog, acente ve veteriner yer almaktadır (s.102). Bu meslekler ile kadınlara ait hem geleneksel anlayıştaki hem de alışılmışın dışındaki mesleklerin birlikte verildiği gözlenmektedir.

Şoför, balıkçı, fırıncı, inşaat işçisi, tesisatçı, pilot, postacı, polis, manav, bahçıvan gibi mesleklerin yalnızca erkek mesleği olarak verilmesi dikkat çeken diğer bir unsurdur. Erkeklerde bu mesleklerin tercih edilmiş olması geleneksel anlayışın hâkim olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Alışılmışın dışında ve diğer kitaplarla farklılık gösteren meslekler olarak muhtar, yazar, bahçıvan, kondüktör, motosiklet sürücüsü, kantin görevlisi, bayan kuaförü, inşaat işçisi ve davulcu dikkat çekmektedir (s.102). Alışılmışın dışında olarak belirlenen bu mesleklere yönelik görseller aşağıda örneklendirilmektedir.

Resim 4.15: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler

Hasta hayvanları tedavi ediyorum.

(s.102)

Saçlarınızı kesiyorum, boyuyorum.

(s.102)

Ders kitaplarının cinsiyetler tarafından temsil edilen meslekler bakımından genel bir değerlendirmesi yapıldığında ele alınan tüm kitaplarda meslek çeşitliliğinin kadınlara göre erkeklerde daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Kükre ve Kıbrıs'ın (2017:1378) çalışmasında incelenen ders kitaplarındaki görsellerde ve metinlerde erkeklere kadınlardan daha fazla farklı meslek rolleri sunulduğu sonucuna varılmıştır. Bu yönüyle bu çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Meslek çeşitliliğindeki erkek önceliğine rağmen kadınların temsil ettiği mesleklerde bir sınırlılıktan söz edilmemektedir. Bu yönüyle çalışma Kılıç ve Eyüp'ün (2011:143-144) çalışmasında ulaşılan sonuçla farklılık göstermektedir. Kılıç ve Eyüp'ün (2011:143-144) çalışmalarında inceledikleri iki kitap üzerinde erkeklerin çeşitli mesleklerle temsil edilmelerine rağmen kadınların

sınırlı sayıda meslekle temsil edildikleri belirlenmiştir. Kadınlarda meslek çeşitliliğinin en az olduğu kitap olarak İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı, çeşitliliğin en çok olduğu kitap olarak ise Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı göze çarpmaktadır. Yine meslek çeşitliliğinde kadın-erkek arasında en az farkın görüldüğü kitaplar arasında İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı ile Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı yer almaktadır. Meslek çeşitliliğinin kadında ve erkekte en fazla olduğu Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı diğer kitaplardan farklı olarak alışılmışın dışında bazı kadın ve erkek meslek örnekleriyle dikkat çekmektedir. Kitapta bir meslek olarak dadılık erkek tarafından temsil edilmiştir. Ayrıca taksici olarak bir kadın örneklendirilmiştir (s.109, s.47). Bu örnekler kitapta yer aldığı şekliyle ve sayfa numarasıyla aşağıdaki gibidir.

Resim 4.16: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabındaki Örnek Resimler

(s.109)

(s.47)

Farklılık gösteren mesleklerden bazıları ise veteriner, aşçı, kasiyer, mimar, mühendis, manken, aktris, hostes/kabin memurudur. İki kitap kadın mesleği olarak hostes/kabin memurunu tercih etmiştir. Bu belirlemeler Türk toplumunda kadın ve erkek mesleklerindeki çeşitliliğe ve anlayışa yönelik bilgiler vermektedir. Çalışma sonuçlarında dikkat çeken başka bir taraf ise tüm kitaplarda ortak görülen meslekler arasında öğretmen ve doktorun ön planda olmasıdır. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı ve Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında kadın ve erkeğin bu meslekleri temsil etme oranlarından dolayı öğretmenliğin kadın mesleği, doktorluğun ise erkek mesleği olarak görüldüğünü söylemek mümkündür. Benzer bir çalışma olan Özkan'ın (2013:628-629) çalışmasında da doktorların erkek olarak kadınlarımıza hemşire olarak verildiği sonucu çıkmaktadır. Benzer sonuçlarla bu iki çalışmanın birbiriyle paralellik taşıdığı görülmektedir. Bu çalışmalardan farklı olarak Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında öğretmenliğin erkek tarafından temsil

edilip doktorluğun ise her iki cinsiyet tarafından eşit temsil edildiğine ulaşılmaktadır. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında diğer kitaplardan farklı olarak öğretmenliğin kadın ve erkek için yakın değerlerde olup her iki cinsiyet için de ortak meslek olduğunu, doktorluğun ise sayısal farktan ötürü erkek mesleği olarak temsil edildiğini söylemek mümkündür. Hemşire ise bütün kitaplarda sadece kadın tarafından temsil edilen bir meslek olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca kitaplarda kadın ve erkeğin geleneksel anlayışla temsil ettiği birçok meslekle de karşılaşmaktadır. Örneğin güç, teknik, zanaat ve ustalık gerektiren mesleklerle yöneticilik statüsüne sahip mesleklerin istisnaları olmakla birlikte erkeğe yüklendiği görülmektedir. Öğretmenliğin yanında sekreter, hemşire, eczacı, avukat gibi mesleklerin kitapların genelinde kadına yüklendiği dikkat çekmektedir. Bu belirlemeler, Asan'ın (2006:155) çalışmasındaki erkek ve kadınlara yüklenen mesleklere ilişkin sonuçlarla benzerlik taşımaktadır.

4.5.“Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Cinsiyetlerin Faaliyet ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler Nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, incelemeye alınan kitaplardaki görsellerle birlikte okuma ve dinleme metinlerinde cinsiyetlerin faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemlerine yer verilmiştir. Ayrıca erkek ve kadının ev içi ve aile hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemlerine, iş hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemlerine, eğitim kurumlarındaki faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemlerine ait bulgu ve yorumlar sunulmuştur.

4.5.1.Ev İçi ve Aile Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarla İlgili Eylemler

4.5.1.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Aile İçindeki Faaliyet ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin ev içi ve aile hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgular Tablo 4.17’de sunulmuştur.

Tablo 4.17: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi ve Aile Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı

EYLEMLER	KADIN	ERKEK
Çocuklara kahvaltı ettirmek		+
Alışveriş yapmak	+	
İşe gitmek*	+	+
Sofra kurmak	+	
Çocuklarla ilgilenmek	+	
Aile alışverişine çıkmak*	+	+
Yemek pişirmek	+	
Kahvaltı hazırlamak	+	
Temizlik yapmak	+	
Tatil planı yapmak	+	
Düğün hazırlığı yapmak*	+	+
Meyve-sebze yetiştirmek*	+	+
Hediye almak		+
Yemeğe çıkarmak		+
Meyve toplamak		+

* Ortak faaliyetler/eylemler

Tabloda sunulduğu gibi İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında yalnız kadınların ev içi ve aile hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili olarak alışveriş yapmak, sofrası kurmak, çocuklarla ilgilenmek, yemek pişirmek, kahvaltı hazırlamak, temizlik yapmak gibi eylemlerin yer aldığı görülmektedir. Bu eylemler ile ev işlerindeki sorumluluğun kadına yüklenildiğine dikkat çekilmektedir.

Hediye almak, yemeğe çıkarmak, meyve toplamak ve çocuklara kahvaltı ettirmek gibi eylemler ise yalnız erkeklerde görülmektedir. Çocuklarla ilgilenmek eyleminin kadınlarda görülmesi gibi çocuklarla aynı kahvaltı masasında oturup onlara kahvaltı ettirmek eylemi de erkek eylemi olarak dikkat çekmektedir.

İşe gitmek, aile alışverişine çıkmak, düğün hazırlığı yapmak ve meyve-sebze yetiştirmek eylemleri de kadın ve erkek için ortak eylemlerdir.

4.5.1.2.Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi ve Aile Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin ev içi ve aile hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgular Tablo 4.18’de sunulmuştur.

Tablo 4. 18: Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi ve Aile Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı

EYLEMLER	KADIN	ERKEK
Kiralık ev aramak*	+	+
Çocukla ilgilenmek		+
Market alışverişi yapmak*	+	+
Çocuğa yiyecek bir şeyler vermek	+	
Ütü yapmak	+	
Yemek pişirmek	+	
Çocuklarla piknik yapmak*	+	+
Temizlik yapmak	+	
Manavdan sebze almak	+	
Çocuğun maddi bir ihtiyacını karşılamak		+
Çiçek sulamak	+	
Bir eşyanın yerini sormak		+
Çalan kapıyı açmak	+	
Hediye almak		+
Restoranda yemek yemek*	+	+

* Ortak faaliyetler/eylemler

Tabloda görüldüğü gibi Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında ev içi ve aile hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarda yalnız kadın eylemleri olarak çocuğa yiyecek bir şeyler vermek, yemek pişirmek, ütü yapmak, temizlik yapmak, manavdan sebze almak, çiçek sulamak, çalan kapıyı açmak gibi eylemler dikkat çekmektedir. Bu kitapta da bir önceki kitapta olduğu gibi ev işlerinde kadının ön plana çıktığı görülmektedir.

Çocukla ilgilenmek, çocuğun maddi bir ihtiyacını karşılamak, bir eşyanın yerini sormak, hediye almak yalnız erkek eylemleri olarak verilmektedir.

Çocuğun maddi bir ihtiyacını karşılamak eylemi, erkeğin ailede maddi sorumluluklarda ön planda olduğunu göstermektedir.

Kiralık ev aramak, market alışverişi yapmak, çocuklarla piknik yapmak, restoranda yemek yemek aile içindeki faaliyet ve sorumluluklarda kadın ve erkeğe ait ortak eylemler olarak sunulmaktadır.

4.5.1.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi ve Aile Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler

Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında cinsiyetlerin ev içi ve aile hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgular Tablo 4.19’da sunulmuştur.

Tablo 4. 19: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi ve Aile Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı

EYLEMLER	KADIN	ERKEK
Cam silmek	+	
Temizlik yapmak	+	
Yemek pişirmek	+	
Alışveriş yapmak	+	
Erken uyanmak	+	
Yumurta toplamak	+	
Süt sağmak	+	
Tereyağı-peynir yapmak	+	
Hayvan beslemek*	+	+
Sebze yetiştirmek*	+	+
Evin geçimini sağlamak*	+	+
Market alışverişi yapmak*	+	+
Düğün hazırlığı yapmak*	+	+
Büyükleri ziyaret etmek	+	
Tehlikelerden korumak		+
Çocuklar ile ilgilenmek*	+	+
Eve yeni eşya satın almak		+
Çocuğun gelişimini takip etmek*	+	+
Hoşgörülü, saygılı davranmak*	+	+
İlgi beklemek	+	
Haber vermek*	+	+

Tatile çıkarmak		+
Sofra hazırlamak		+
Mobilya almak (Ev düzmek)	+	
Halini hatırını sormak		+
Bavul hazırlamak*	+	+

* Ortak faaliyetler/eylemler

Tabloda sunulduğu gibi ev içi ve aile hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarda yalnız kadın eylemleri olarak Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında cam silmek, temizlik yapmak, yemek pişirmek, alışveriş yapmak, erken uyanmak, büyükleri ziyaret etmek, ilgi beklemek, mobilya almak(ev düzmek) gibi eylemlerin yer aldığı görülmektedir. Bu eylemler ile ev işlerindeki sorumluluğun kadında olduğu dikkat çekmektedir. Dikkat çeken eylemler arasında yumurta toplamak, süt sağmak, tereyağı-peynir yapmak gibi köy hayatı veya doğal yaşama ait bu eylemlerde kadınların sorumlu olduğu görülmektedir.

Tehlikelerden korumak, eve yeni eşya satın almak, tatile çıkarmak, halini hatırını sormak yalnız erkek eylemleri olarak verilmektedir. Aile içinde korumacı rolünde ve maddi sorumlulukta erkek ön planda yer almaktadır. Ayrıca sofra hazırlamak erkek eylemleri içerisinde farklılığıyla dikkat çekmektedir.

Evin geçimini sağlamak, market alışverişi yapmak, düğün hazırlığı yapmak, çocuklar ile ilgilenmek ve gelişimlerini takip etmek, bavul hazırlamak gibi eylemler kadın ve erkek için ortak eylemlerdir.

4.5.1.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi ve Aile Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler

Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin ev içi ve aile hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgular Tablo 4.20’de sunulmuştur.

Tablo 4.20: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Ev İçi ve Aile Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı

EYLEMLER	KADIN	ERKEK
Çocukla TV izlemek	+	
Çocuğa kahvaltı hazırlamak	+	
Market alışverişi yapmak	+	

Çocuğu yatağına yatırmak	+	
Kahve servis etmek	+	
Mangal yapmak		+
Çocuklarla piknik yapmak*	+	+
Yemek masası hazırlamak	+	
Yemek hazırlığına yardım etmek	+	
Çocuğa yeni bir eşya satın almak		+
Bebeği uyutmak		+
Erkek çocukla maç izlemek		+
Aile yemeğinde bir arada olmak*	+	+
Eşyle ilgilenmek*	+	+
Kız çocuğu ile pazar alışverişine çıkmak	+	
Çamaşır yıkamak	+	
Balık almak		+
Kız çocuğuyla okul hakkında konuşmak		+
Anneye yardım etmek	+	
Çocuğu denetlemek	+	
Akraba ile ilgilenmek	+	
Manavdan sebze almak		+
Yemek pişirmek	+	
Akşamki yemeği sormak		+
Dışarıda hesap ödemek		+
Erkek çocuğunu gezintiye çıkarmak		+
Çocuğa mesleki rehberlik yapmak*	+	+
Mangal için et hazırlamak	+	
Mangal yakmak		+
Çocuğu için bilet almak	+	
Yiyecek hazırlamak	+	
Gezmeye götürmek		+
Eşten fikir almak		+
Bayram ziyareti yapmak*	+	+
Bayram harçlığı hazırlamak		+
Bayram harçlığı vermek*	+	+
Şeker ve çikolata hazırlamak	+	
El öpmek*	+	+
Çocuğu uyandırmak*	+	+

* Ortak faaliyetler/eylemler

Tabloya göre Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında ev içi ve aile hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarda yalnız kadın eylemleri olarak çocukla televizyon izlemek, çocuğa kahvaltı hazırlamak, çocuğu yatağına yatırmak, kız çocuğıyla pazar alışverişine çıkmak, yemek pişirmek, yemek masası hazırlamak gibi eylemlerle kadının hem çocukla yakından ilgilenme hem de ev işlerini yapma sorumluluğunu taşıdığı görülmektedir.

Mangal yapmak, çocuğa yeni bir eşya satın almak, erkek çocuğıyla maç izlemek, akşamki yemeğı sormak, dışarıda hesap ödemek, bayram harçlığı hazırlamak gibi geleneksel erkek eylemlerinden farklı olarak bebeğı uyutmak, çocukla okul hakkında konuşmak, eşten fikir almak gibi eylemlerde de erkek sorumluluğı dikkat çekmektedir.

Çocuklarla piknik yapmak, çocuğa mesleki rehberlik etmek, bayram ziyareti yapmak ve harçlık vermek, el öpmek, çocuğu uyandırmak, aile yemeğinde bir arada olmak gibi eylemler kadın ve erkek için ortak eylemlerdir.

İncelenen kitapların bütününde aile içinde kadın faaliyet ve sorumluluğı olarak yer verilen yemek pişirmek, temizlik yapmak, alışveriş yapmak, çocukla ilgilenmek gibi eylemlerden kadının istisnasız aile içi işlerden yükümlü olduğu ve birtakım kalıplara sokulmuş olduğu gözlenmektedir. Yine kitapların genelinde bu kalıpların söz konusu olduğu çocuğa veya eve yeni eşya satın almak, aile bireylerini tatile çıkarmak, evin geçimini sağlamak, dışarıda hesap ödemek, bayram harçlığı hazırlamak gibi erkeğın aile içindeki faaliyet ve sorumluluklarına vurgu yapan eylemler yer almaktadır. Erkeğe yönelik bu eylemlerle evin ve aile bireylerinin maddi ihtiyacını karşılamak erkeğın yükümlülüğü olarak ön plana çıkmaktadır. Erkek maddi sorumluluğı taşımanın yanında aile içi faaliyet ve sorumluluklarda, çocukla yakından ilgilenme, ev işlerinde ve çocukla iletişimde kontrolcü eylemleriyle de ön plandadır. Bu yönde yapılmış bir çalışma olan Kırbasoğlu ve Eyüp'ün (2011:145) çalışmasında geleneksel anlayışın etkisiyle ev içi işlerde ve çocuklarla ilgilenmede erkeğe oranla kadının bu sorumluluğı üstlendiğı, erkeğınse genellikle maddi sorumluluğı üstlendiğı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer diğeri bir sonuca da Asan'ın (2006:154) çalışmasında yer verilmiştir. Yine Söylemez (2010:98-99), çalışmasında erkek ve kadın karakterlere ait klişeleşen ortak ev faaliyetlerinin varlığına dikkat çekmiştir.

Güney'in (2016:1245) çalışmasında değindiği sonuçlara göre kadın karakterlerin aile içi eylemlerinde en sık yaptığı eylemler olarak yemek yapmak, çocuklarla ilgilenmek ve ev işleriyle ilgilenmek; erkek karakterlerin eylemleri olarak ise evi yönetmek ve sohbet etmek yer almaktadır. Bu bulgu ve sonuçların adı geçen kişilere ait çalışmalarla paralellik taşıdığı gözlenmektedir.

Bu belirlemelerin yanında kadın ve erkek eylemlerine ilişkin farklılık gösteren bazı örnekler de kitaplarda yer almaktadır. Bu farklılığı yansıtan erkek eylemlerine İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında çocuklarla aynı kahvaltı masasında oturup onlara kahvaltı ettirmek (s.38), Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında çocukla ilgilenmek (s.31), Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında sofrayı hazırlamak (s.56), Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında bir bebeği kucağında uyutmak (s.45), örnek gösterilebilir. Çalışma, kitaplarda bu gibi örneklerin yer almasıyla da Söylemez'in (2010:97-98) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Kadın ve erkek eylemlerine yönelik farklılık gösteren bu örnekler kitapta yer aldığı şekliyle ve sayfa numarasıyla aşağıdaki gibidir.

Resim 4.17: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Cinsiyetlerin Faaliyet Ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemleri Yansıtan Örnek Resimler

(s.38)

(s.31)

(s.45)

Mert : Tamam. Ama benim kamım aç. Bir paket de makama alayım. Ceren bize güzel bir makama yapsın.
Volkan : Evet, evet çok iyi olur. Ben de acıktım şimdi. O zaman yavaş yavaş sofrayı hazırlayayım. Haydi sen de çabuk ol!

(s.56)

Kitaplardan biri olan Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında diğer kitaplardan farklı olarak köy yaşamında karşılaşılan alışveriş yapmak, erken saatlerde uyanmak, yumurta toplamak, süt sağmak, tereyağı-peynir yapmak gibi eylemlere rastlanmaktadır. Bu eylemlerin kadına, buna karşılık hayvan beslemek ve sebze yetiştirmek eylemlerinin ise kadın ve erkekte her ikisine yüklendiği

göze çarpmaktadır. Kadın ve erkeğin aile içindeki faaliyet ve sorumluluğunda piknik yapmak, alışverişe çıkmak, çocuğun gelişimini takip etmek, çocuğa mesleki rehberlik yapmak gibi her ikisinde de ortak görülen eylemlere de yer verilmektedir.

4.5.2.Eğitim Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarla İlgili Eylemler

4.5.2.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin eğitim hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgular Tablo 4.21’de sunulmuştur.

Tablo 4. 21: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı

EYLEMLER	KADIN	ERKEK
Tanışmak*	+	+
Arkadaşlık kurmak*	+	+
Halini hatırlı sormak*	+	+
Ders dinlemek*	+	+
Ders anlatmak*	+	+
Sosyalleşmek*	+	+
Derse hazırlıklı gelmek*	+	+
Kitap okumak*	+	+
Okul taşıtı kullanmak		+
Ders çalışmak*	+	+
Okula arkadaşları ile gitmek	+	
Şehir dışında okumak	+	
Öğrenci yurdunda/evinde kalmak	+	
Öğretmene soru sormak		+
Söz hakkı istemek (Parmak kaldırmak)	+	
Yurttaki her işi kendisi yapmak	+	
Kitap satın almak	+	
Öğretmene çiçek hediye etmek		+
Çalışkan olmak*	+	+

* Ortak faaliyetler/eylemler

Tabloya göre İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında kadınların eğitim hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili eylemlerde okula arkadaşları ile gitmek, şehir dışında okumak, öğrenci yurdunda evinde kalmak ve her işi kendisi yapmak, söz hakkı istemek, kitap satın almak gibi eylemler yalnızca kadın eylemleri olarak verilmektedir.

Okul taşıtı kullanmak, öğretmene soru sormak, öğretmene çiçek hediye etmek gibi eylemlerin kitapta eğitim hayatıyla ilişkili olarak yalnız erkekler tarafından yapıldığı görülmektedir.

Ortak eylemlerde ise tanışmak, arkadaşlık kurmak, ders dinlemek ve anlatmak, derse hazırlıklı gelmek, kitap okumak, ders çalışmak gibi eylemlerin erkek ve kadında ortak olduğu görülmektedir. Bu ortak eylemlerde kadın ve erkeğin sıklıkla bir arada yer aldığı, eğitim hayatında ortak eylemlerde buldukları birçok görsel ve metin örneklerine rastlanmaktadır.

4.5.2.2.Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin eğitim hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgular Tablo 4.22’de sunulmuştur.

Tablo 4. 22: Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı

EYLEMLER	KADIN	ERKEK
Tanışmak*	+	+
Arkadaşlık kurmak*	+	+
Öğrenciyi tahtaya kaldırmak	+	
Ders dinlemek*	+	+
Ders anlatmak		+
Kütüphanede araştırma yapmak*	+	+
Kursa kayıt olmak		+
Kurs hakkında bilgi vermek*	+	+
Ödeve yardım etmek	+	
Arkadaşlarla ders çalışmak*	+	+

Araştırma yapmak		+
Öğrenci yurdunda kalmak*	+	+
Teneffüste sohbet etmek*	+	+
Yeni öğrenciye yardımcı olmak		+
Müdüre/öğretmene çiçek hediye etmek*	+	+
Mezuniyette kep atmak*	+	+
Öğretmeni dikkatli dinlemek*	+	+
Kütüphanede öğrencileri uyarmak	+	
Ödev için internet kafeye gitmek	+	
Kampüse gitmek		+
Meslek seçimi hakkında konuşmak*	+	+

* Ortak faaliyetler/eylemler

Tabloya göre kitaptaki kadınların eğitim hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili eylemlerde öğrenciyi tahtaya kaldırmak, ödev yardım etmek, kütüphanede öğrencileri uyarmak, ödev için internet kafeye gitmek gibi eylemler yalnızca kadın eylemleri olarak görülmektedir.

Ders anlatmak, kursa kayıt olmak, araştırma yapmak, yeni öğrenciye yardım etmek, kampüse gitmek gibi eğitim hayatıyla ilgili eylemlere bu kitapta yalnız erkeklerin yaptığı eylemler olarak yer verilmektedir.

Birçok eylemle birlikte özellikle tanışmak, arkadaşlık kurmak, ders dinlemek, kütüphanede araştırma yapmak, arkadaşlarla ders çalışmak, öğrenci yurdunda kalmak, meslek seçimi hakkında konuşmak gibi eylemlerin erkek ve kadında ortak olduğu görülmektedir. Bu ortak eylemlerde kadın ve erkeğin eğitim hayatında ortak eylemlerde bulunduğu ve çoğunlukla bir arada olduğu birçok görsel ve metin örneklerine kitapta yer verilmektedir.

4.5.2.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler

Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında cinsiyetlerin eğitim hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgular Tablo 4.23'te sunulmuştur.

Tablo 4. 23: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı

EYLEMLER	KADIN	ERKEK
Tanışmak*	+	+
Arkadaşlık kurmak*	+	+
Sınıfta ders anlatmak*	+	+
Kitap okumak		+
Başarılı olmak	+	
Okul taşıtı kullanmak*	+	+
Öğrenciye bire bir yardım etmek	+	
Yalnız başına ders çalışmak	+	
Sınava girmek		+
Okuldan izin almak	+	
Kursa başlamak		+
Öğrencileri uyarmak		+
Okul hakkında bilgi almak		+
Okula vaktinde gitmek	+	

* Ortak faaliyetler/eylemler

Tabloya göre kitaptaki eğitim hayatındaki faaliyetler ve sorumluluklarla ilgili eylemlerde yalnızca kadın eylemleri olarak başarılı olmak, öğrenciye bire bir yardım etmek, yalnız başına ders çalışmak, okuldan izin almak ve okula vaktinde gitmek gibi eylemlerle karşılaşılmaktadır.

Kitap okumak, sınava girmek, kursa başlamak, öğrencileri uyarmak, okul hakkında bilgi almak gibi eylemlerin eğitim hayatında yalnız erkek eylemleri olarak bu kitapta dikkat çekmektedir.

Ortak eylemlerde ise tanışmak, arkadaşlık kurmak, sınıfta ders anlatmak, okul taşıtı kullanmak gibi eylemlerin erkek ve kadında ortak olduğu görülmektedir. Bu ortak eylemlerde kadın ve erkeğin bir arada yer aldığı, eğitim hayatında ortak eylemlerde buldukları görsel ve metin örneklerine rastlanmaktadır.

4.5.2.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler

Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin eğitim hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgular Tablo 4.24’te sunulmuştur.

Tablo 4.24: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin Eğitim Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı

EYLEMLER	KADIN	ERKEK
Ders anlatmak*	+	+
Yazı yazmak	+	
Öğrencilerle sohbet etmek	+	
Ders dinlemek*	+	+
Söz hakkı istemek (Parmak kaldırmak)		+
Arkadaşlık kurmak*	+	+
Kütüphanede kitap okumak veya ders çalışmak*	+	+
Kalem-defter almak		+
Şehir dışında okumak	+	
Yurtta kalmak	+	
Arkadaşı ile birlikte kütüphaneye veya okula gitmek	+	
Derslerde başarılı olmak		+
Bir öğrenci ile özel ilgilenmek		+
Meslek seçimi hakkında konuşmak*	+	+
Deney yapmak*	+	+
Tahtada problem çözmek	+	
Öğretmenler odasında oturmak*	+	+
Kantinde bir şeyler yemek*	+	+
Sınav sonucu beklemek	+	
Birçok öğrenci yetiştirmek		+

* Ortak faaliyetler/eylemler

Tabloya göre kitaptaki kadınların eğitim hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili karşılaşılan eylemlerde yazı yazmak, öğrencilerle sohbet etmek, şehir dışında okumak, yurtta kalmak, arkadaşı ile birlikte kütüphane veya okula gitmek, tahtada problem çözmek, sınav sonucu beklemek gibi eylemler yalnızca kadın eylemleri olarak görülmektedir.

Derste söz hakkı istemek, kalem-defter almak, bir öğrenci ile özel ilgilenmek, birçok öğrenci yetiştirmek gibi eğitim hayatıyla ilgili eylemlere bu kitapta yalnız erkek eylemleri olarak yer verilmektedir.

Birçok eylemle birlikte özellikle ders anlatmak, ders dinlemek, arkadaşlık kurmak, kütüphanede kitap okumak veya ders çalışmak, deney yapmak, öğretmenler odasında oturmak, meslek seçimi hakkında konuşmak, kantinde bir şeyler yemek gibi eylemlerin erkek ve kadında ortak olduğu görülmektedir. Bu ortak eylemlerde kadın ve erkeğin eğitim hayatında ortak eylemlerde bulunup çoğunlukla bir arada oldukları birçok görsel ve metin örnekleriyle karşılaşılmaktadır.

Genel olarak cinsiyetlerin eğitim hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili eylemlerine bakıldığında kitapların tümünde kadın ve erkek için benzer eylemlerin bulunduğu, tanışıp arkadaşlık kurmak, yalnız ya da arkadaşları ile ders çalışmak gibi eğitim hayatına yönelik hem ders içi hem de ders dışı faaliyetlerde ortak eylemleri olduğu görülmektedir. Dikkat çeken eylemler arasında olan şehir dışında okumak, öğrenci yurdunda/evinde kalmak eylemleri, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında kadın eylemi olarak yer alırken sadece öğrenci yurdunda/evinde kalmak eylemi Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında kadın ve erkek için ortak eylemler içerisinde yer almaktadır. Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında ise böyle bir eylemle karşılaşmamaktadır. Kitapların hedef kitlesi düşünüldüğünde eğitim hayatı içerisinde şehir dışında okumak, öğrenci yurt ve evlerinde kalmak, hayatın içinde karşılaşılabilecekleri eylemleri yansıtması açısından önemlidir.

Önceki başlıklarda ortaya çıkan sonuçlarla kadınların mekan olarak okulda öğretmenlik mesleğiyle daha çok gösterildiği bilinmektedir. Bu sonuçlarla kadının sahip olduğu öğretmenlik mesleğiyle ders anlatmak, öğrenciyi tahtaya kaldırmak, problem çözümünde öğrenciye yardım etmek, öğrenciler ile sohbet etmek gibi eğitim hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarını yansıtan eylemlerle ön plana çıktığı görülmektedir. Erkeklerin de eğitim hayatında öğretmenlik mesleğiyle verildiği bilinmektedir. Ön plana çıkan bir diğer bulguysa Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı haricindeki kitapların tümünde hem kadın hem erkek

öğretmenin eylemlerinde yalnızca erkek öğrenciyle birebir kurulan iletişiminin görülmesidir.

4.5.3.İş Hayatındaki Faaliyet ve Sorumluluklarla İlgili Eylemler

4.5.3.1.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin iş hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgular Tablo 4.25’te sunulmuştur.

Tablo 4.25: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı

EYLEMLER	KADIN	ERKEK
Hastayı muayene etmek*	+	+
Tezgâhtaki ürünleri satmak		+
Kayıt almak		+
Et ürünleri satışı yapmak		+
Meyve-sebze satışı yapmak		+
İlaçları raporlamak	+	
Servis yapmak		+
Geç saatlere kadar işte kalmak		+
Saç kesmek ve manikür yapmak	+	
Müşteriyle ilgilenmek*	+	+
Bilet satışı yapmak		+
Reklam filmlerinde oynamak	+	
Zamanının çoğunu hastanede geçirmek		+
Hastaya ilaç yazmak		+
Tansiyon ölçmek		+

* Ortak faaliyetler/eylemler

Tabloya göre kitapta yalnızca kadının iş hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili yer alan eylemlerde ilaçları raporlamak, saç kesmek ve manikür yapmak, reklam filmlerinde oynamak şeklindeki eylemlerle karşılaşmaktadır. Doğrudan mesleklerle alakalı olan bu eylemler kadının toplumda hangi meslekler ile iş hayatında aktif yer aldığını göstermesi açısından önemlidir.

Yalnızca erkeğin iş hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili olarak verilen eylemlerde ise tezgâhtaki ürünleri satmak, kayıt almak, et ürünleri ve meyve-sebze satışı yapmak, servis yapmak, geç saatlere kadar işte kalmak, bilet satışı yapmak, ilaç yazmak ve tansiyon ölçmek gibi eylemler yer almaktadır. Bu kitapta önceki bulgularda yer alan söz konusu erkek meslekleriyle bu eylemler arasındaki uyumdan bahsetmek mümkündür.

Hastayı muayene etmek, müşteriyle ilgilenmek şeklindeki eylemlerin ise erkek ve kadında ortak olduğu görülmektedir. Bu ortak eylemlerde meslek hayatında olduğu gibi iş hayatında da kadın ve erkeğin ortak eylemlerde buldukları görülmektedir.

4.5.3.2. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin iş hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgular Tablo 4.26’da sunulmuştur.

Tablo 4.26: Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı

EYLEMLER	KADIN	ERKEK
Konser vermek*	+	+
Trafiği denetlemek		+
Motor tamiri yapmak		+
Saç yıkamak	+	
Proje çizmek	+	
Oyun sergilemek*	+	+
Hasta ile ilgilenmek	+	
Müşterinin işlemlerini yapmak*	+	+
Ev kiralamak		+
İşine özen göstermek	+	
Röportaj yapmak	+	
Çeşitli yemekler yapmak		+
Sipariş almak		+
Müşterinin ödeme işlemleriyle ilgilenmek	+	
Meyve-sebze satışı yapmak		+
Tansiyon ölçmek*	+	+

Hasta muayene etmek		+
İşi yapana yardım etmek	+	
Et ürünleri satışı yapmak		+
Bilet satmak	+	
Müşterinin sorununu halletmek	+	
Müşteriyi yönlendirmek*	+	+
Rehberlik yapmak		+
İlaç satmak	+	
Güvenliği sağlamak		+
Yolcu bilgilendirmek		+

* Ortak faaliyetler/eylemler

Tabloya göre yalnızca kadının iş hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili bu kitapta yer verilen eylemler olarak saç yıkamak, proje çizmek, hasta ile ilgilenmek, işine özen göstermek, röportaj yapmak, müşterinin ödeme işlemleriyle ilgilenmek, işi yapana yardım etmek, bilet satmak, müşterinin sorununu halletmek, ilaç satmak şeklindeki eylemlerle karşılaşılmaktadır. Önceki çalışma bulguları arasında yer alan mesleklere ait sonuçlarla bu eylemlerin bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür. Kadının hangi meslekler ile iş hayatında aktif yer aldığı bu eylemlerle desteklenmektedir. İş sorumluluğu olarak görülen işine özen göstermek kadın eylemleri arasında yer almasıyla dikkat çekmektedir.

Yalnızca erkeğin iş hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili olarak verilen eylemler arasında trafiği denetlemek, motor tamiri yapmak, müşteriye ev kiralamak, restoranda çeşitli yemekler yapmak, sipariş almak, hasta muayene etmek, rehberlik etmek, güvenliği sağlamak, et ürünleri ve meyve-sebze satışı yapmak gibi eylemler yer almaktadır. Bu kitapta da önceki bulgularda yer alan söz konusu erkek meslekleriyle bu eylemler arasındaki ilişkiden bahsetmek mümkündür.

Konser vermek, oyun sergilemek, müşterinin işlemlerini yapmak ve onu yönlendirmek, tansiyon ölçmek şeklindeki eylemlerin ise erkek ve kadında ortak olduğu görülmektedir. Bu ortak eylemlerle hem meslek hayatında hem de iş hayatında kadın ve erkeğin ortak eylemlerde buldukları görülmektedir.

4.5.3.3.Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler

Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında cinsiyetlerin iş hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgular Tablo 4.27’de sunulmuştur.

Tablo 4. 27: Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı

EYLEMLER	KADIN	ERKEK
Rehberlik etmek		+
Sipariş almak		+
Müşteriyle ilgilenmek*	+	+
Farklı ülkelere gitmek*	+	+
Mektup dağıtmak		+
Servis yapmak		+
Program yapmak		+
Çiçek satışı yapmak		+
Telefonlara bakmak	+	
Simit satışı yapmak		+
Duraktan yolcu almak		+
Çocuklara aşı yapmak	+	
Rol almak*	+	+
İş seyahatine çıkmak	+	
Sahne almak	+	
Ülkeleri gezmek		+
Tavsiye vermek		+
Fotoğraf çekmek		+
Adrese paket teslim etmek		+
Muayene etmek		+
Konser vermek		+
Dosya incelemek*	+	+
Konferansa katılmak		+
Geç saatlere kadar işte kalmak*	+	+
Defile düzenlemek	+	
Hastalıklara çare bulmak		+
Maç kazanmak		+
Çocukların bakımıyla ilgilenmek		+
Haber yapmak		+

İlaç yazmak		+
İlaç satmak	+	
Röportaj yapmak		+
Görüp keşfetmek	+	
Rezervasyon işlemi yapmak	+	
Mülakat yapmak		+
Adrese zamanında ulaştırmak		+
Bilet satmak*	+	+
Sorguya çekmek (İfade almak)		+
Haber sunmak*	+	+
Randevu vermek	+	
Kendi aracıyla işe gitmek	+	

* Ortak faaliyetler/eylemler

Tabloya göre kitapta yalnızca kadının iş hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili yer alan eylemlerden bazıları telefonlara bakmak, çocuklara aşı yapmak, iş seyahatine çıkmak, sahne almak, defile düzenlemek, ilaç satmak, rezervasyon işlemi yapmak, randevu vermek, kendi aracıyla işe gitmek şeklindedir. Kitapta kadınlar tarafından temsil edilen mesleklerle doğrudan alakalı olan bu eylemler, kadının hangi meslekler ile iş hayatında aktif yer aldığını destekler niteliktedir.

Yalnızca erkeğin iş hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili olarak verilen eylemlerde ise sipariş almak, servis yapmak, çiçek satışı yapmak, simit satışı yapmak, duraktan yolcu almak, fotoğraf çekmek, adrese paket teslim etmek, muayene etmek, konferansa katılmak, çocukların bakımıyla ilgilenmek, sorguya çekmek gibi eylemler yer almaktadır. Bu kitapta önceki bulgularda yer alan söz konusu erkek meslekleriyle bu eylemler arasındaki uyumdan bahsetmek mümkündür.

Müşteriyle ilgilenmek, rol almak, dosya incelemek, geç saatlere kadar işte kalmak, bilet satmak, haber sunmak şeklinde verilen bazı eylemlerin ise erkek ve kadında ortak olduğu görülmektedir. Bu ortak eylemlerde meslek hayatında olduğu gibi iş hayatında da kadın ve erkeğin ortak eylemlerde buldukları görülmektedir.

4.5.3.4.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemler

Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında cinsiyetlerin iş hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili eylemler ve ortaya çıkan değerlere ilişkin bulgular Tablo 4.28’de sunulmuştur.

Tablo 4.28: Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Cinsiyetlerin İş Hayatındaki Faaliyetleri ve Sorumluluklarıyla İlgili Eylemlerin Dağılımı

EYLEMLER	KADIN	ERKEK
Hastaları muayene etmek*	+	+
Müşteri ile ilgilenmek*	+	+
Kayıt almak		+
Bilet kontrolü yapmak		+
Trafiği denetlemek		+
İşi yapana yardım etmek	+	
Bilet satmak		+
Toplantıya katılmak	+	
Meyve-sebze satışı yapmak		+
Taze balık satışı yapmak		+
Sahne almak*	+	+
Sipariş almak		+
Hastalara ilaç yazmak		+
Bina tasarlayıp planlarını çizmek		+
Eşya ve insan taşımak		+
Hayvanları tedavi etmek	+	
Hastalara ilaç satmak	+	
Hava durumunu sunmak		+
Dikiş dikmek	+	
Saç kesmek ve boyamak*	+	+
İnsanların haklarını savunmak	+	
Uygarlıkları araştırmak	+	
İnşaatta çalışmak		+
Farklı yemek sunumları yapmak	+	
Mektup dağıtmak		+
Ekmek yapmak		+
İkramda bulunmak*	+	+
Yolcuları bilgilendirmek	+	
Uğurlamak	+	

Müşteriye bilgi vermek	+	
Gezi planı hakkında bilgi vermek		+
İşe vaktinde gitmek	+	
Ürünü tanıtmak		+
Müşterinin ödeme işlemleriyle ilgilenmek		+

* Ortak faaliyetler/eylemler

Tabloya göre yalnızca kadının iş hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili bu kitapta yer verilen eylemler olarak işi yapana yardım etmek, toplantıya katılmak, hayvanları tedavi etmek, hastalara ilaç satmak, dikiş dikmek, insanların haklarını savunmak, farklı yemek sunumları yapmak, farklı uygarlıkları araştırmak şeklindeki eylemlerle karşılaşmaktadır. Mesleklere ait bulgularda ulaşılan sonuçlarla bu eylemlerin ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Kadının hangi meslekler ile iş hayatında aktif yer aldığı bu eylemlerle desteklenmektedir. Dikiş dikmek, insanların haklarını savunmak gibi kadın eylemleri bu eylemler arasında dikkat çekmektedir.

Yalnızca erkeğin iş hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili olarak verilen bazı eylemler kayıt almak, bilet kontrolü yapmak ve satmak, trafiği denetlemek, meyve-sebze ve balık satışı yapmak, hastalara ilaç satmak ve onları tedavi etmek, bina tasarlayıp planlarını çizmek, insan ve eşya taşımak, hava durumunu sunmak, inşaatta çalışmak şeklindedir. Bu kitapta da önceki bulgularda yer alan söz konusu erkek meslekleriyle bu eylemler arasındaki ilişkiden bahsetmek mümkündür.

Hastaları muayene etmek, müşteri ile ilgilenmek, sahne almak, saç kesmek ve boyamak, ikramda bulunmak şeklindeki eylemlerin ise erkek ve kadında ortak olduğu görülmektedir. Bu ortak eylemlerle hem meslek hayatında hem de iş hayatında kadın ve erkeğin ortak rolleri olduğu görülmektedir.

Genel olarak bakıldığında cinsiyetlerin iş hayatındaki faaliyetleri ve sorumluluklarıyla ilgili eylemlerde kitaplar arasında birçok ortak eylemle karşılaşmaktadır. Farklı olarak ise İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında geç saatlere kadar işte kalmak eylemi yalnızca erkek eylemi şeklinde ifade edilmiştir. Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında ise bu eylem erkek ve kadının iş hayatlarında ortak faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili bir

eylem olarak verilmektedir. Bir başka farklılık olarak İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında saç kesmek ve manikür yapmak yalnızca kadın eylemi olarak verilirken Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında benzer eylem olarak saç kesmek ve boyamak, kadın ve erkek için ortak eylem içerisinde verilmektedir. Kadının ve erkeğin iş hayatında aktif rol aldığı, farklı işlerde farklı faaliyet ve sorumluluklarla ilgili eylemleri üstlendiği görülmektedir. Bu eylemlerin her kitapta kadın ve erkek tarafından temsil edilmesine göre kitaptaki mesleklerle paralellik taşıdığını söylemek mümkündür. Erkeklerin iş hayatında güç ve emek gerektiren mesleklere yönelik eylemleri arasında inşaatta çalışmak, motor tamiri yapmak, ekmek yapmak; denetleme, yönetme ve güvenliği sağlamayı gerektiren mesleklere yönelik eylemleri arasında trafiği denetlemek, sorguya çekmek, bilet kontrolü yapmak, mülakat yapmak gibi örnekler bulunmaktadır. Kadınların iş hayatında insan ilişkilerinde bulunmayı, yardımcı olmayı ve sosyal olmayı gerektiren mesleklere yönelik müşteriyle ilgilemek, bilet satmak, hasta ile ilgilenmek, telefonlara bakmak, rezervasyon yapmak gibi eylemlerle temsil edildiği görülmektedir.

İncelenen kitaplarda bilimle ilgili eylemlerde faaliyet ve sorumlulukların erkeğe yüklendiğine ilişkin birçok örneğe rastlanmaktadır. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında bilim insanına hiçbir şekilde yer verilmeyip diğer kitaplarda bilim insanı olarak erkek yer almıştır (Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, s.99; Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı, s.110; Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı, s.138). Bazı örneklerde de bilim adamı ifadesi tercih edilmiştir. Kasa ve Şahan (2016:4158), yaptıkları çalışmada bilimle uğraşmanın, öğüt vermenin erkeğe yönelik bir eylem olarak vurgulandığını belirtmiştir. Bu yönüyle çalışmalarda ulaşılan sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Aşağıdaki görseller kitaplarda bilim insanı olarak erkeğin yer aldığı örneklerdir.

Resim 4.18: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Bilim Adamını Yansıtan Resimler

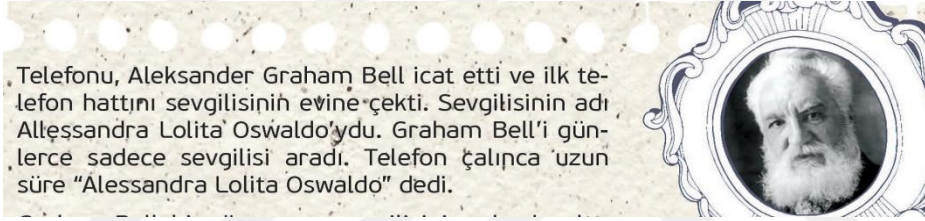
1

Günümüzde insan hayatı için üst sınır 120 yıl ama tıptaki gelişmeler sayesinde artık insanların 150 yıl yaşaması mümkün olacakmış. Yakın gelecekte bilim adamları kanser, AIDS gibi hastalıklara çare bulacakmış. Böylece insan ömrü uzayacakmış.

(Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, s.99)

(Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı, s.110)

(Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı, s.138)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının incelenmesiyle ortaya çıkan cinsiyet tercihinine yönelik sonuç ve önerilere yer verilmektedir.

Kültür aktarımı söz konusu olduğunda dil öğretiminde kullanılan ders kitapları önemli roller üstlenmektedir. Ait olduğu kültürün yansımalarını taşıyan cinsiyet olgusunun ders kitaplarında ne şekilde verildiği bu anlamda farklı bir öneme sahiptir.

Çalışmada Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı ve Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı, bu dokümanların içeriği incelenerek ve cinsiyet konusunda yapılmış çalışmalardan yola çıkılarak oluşturulan kategorilere göre ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Oluşturulan her bir kategoriye ve çalışmanın alt problemlerine yönelik olarak resimlerin cinsiyete göre dağılımı tespit edilmiş, cinsiyetlerin buldukları mekânlara, iletişim kurdukları bireylere, temsil ettikleri mesleklere ve faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemlere yönelik inceleme sonuçları ortaya konmuştur. Kategorilerle ulaşılan bulgularda ders kitapları arasında benzerlik ve yakınlık gösteren içerikler ön plana çıkmıştır. Bununla birlikte farklılığıyla göze çarpan içeriklere de ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlar önceki çalışmalarla zaman zaman karşılaştırılarak zaman zaman ise benzerlik kurularak sunulmuştur. Çalışma kapsamında genel olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları resimlerinin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde kadın-erkek görsellerindeki sayıların kitaplara göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Kadın-erkek görsellerine ait sayının en yakın olduğu kitap olarak Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı tespit edilmiştir. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında %12'lik farkla erkek görsellerinde bir üstünlük olduğu belirlenmiştir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında %5'lik ve Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında %6'lık oranla görsellerde kadın üstünlüğüne yer verilmiştir. Kadın-erkek görsellerinde Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı haricindeki diğer kitaplarda

dengeli bir dağılımın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Hedef dili öğrenen kitlede öğrendiği bu dilin sahip olduğu kültür hakkında yanlış fikirler oluşturmaması için ders kitapları bu dengeye sahip olmalıdır.

Bütün kitaplarda kadın ve erkeğin en fazla yer aldığı mekân olarak toplumsal alanlar ön plana çıkmıştır. Bu sonuçla kadın ve erkeğin toplumsal hayatta aktif yer aldığını söylemek mümkündür. Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında diğer kitaplarda rastlanmayan kadın ve erkek sürücünün kaza anını yansıtan bir görselle karşılaşılması Türk toplumunda kadın sürücülerin de aktif rol aldığını göstermesi açısından önemlidir. Bunun yanında kitapların tamamında erkeklerin çalışma ortamlarında kadınlardan daha fazla bulunduğu, yine kadına mekân olarak evde erkeklerden daha fazla yer verildiği görülmüştür. Bu sonuçlarla erkeğin çalışma ortamlarıyla, kadınınsa ev ile daha çok ilişki içinde olduğu söylenebilir. Bu mekânlardaki farklılığın oluşmasında toplumun geçmişten getirmiş olduğu geleneksel anlayışla kadın ve erkeğe kalıplaştırılmış rollerin etkisini hala devam ettirdiği ve kitapların yazarlar tarafından bu kalıplaşmış rollerle hazırlanmış olduğu yorumu yapılabilir. Mekân olarak eğitim kurumlarında cinsiyetlerden birine diğerine göre öncelik verilmeyip bu mekânlarda kadın ve erkeğe eşit oranda yer verilmiştir.

Kitaplarda cinsiyetlerin tek başına bulunma durumuna bakıldığında İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı ile Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında kadının sayı itibariyle daha fazla tek başına bulunup diğer iki kitapta bu üstünlüğün erkekte bulunduğu görülmüştür. Bu farkların görüldüğü Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında erkekteki, Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında ise kadındaki üstünlük daha nettir. Bu sonuçlarla kitaplarda kadın ve erkeğin hem bir bakıma hayattaki varlıklarını tek başına sürdürebildikleri hem de farklı kitaplarda özne olarak ön plana çıktıkları yorumu yapılabilir.

Yetişkin kadın ile yetişkin erkek iletişiminin hemcinsleri ile olan iletişimlerine göre yüksek olduğuna kitapların tümünde rastlanmıştır. Türk kültüründe arkadaşlık, aile, öğretmen-öğrenci, patron-işçi ilişkisi gibi bütün ilişkilerde karşı cinslerin sık sık bir arada, iletişim halinde görülmesinin hazırlanan kitaplara da yansımış olduğu söylenebilir. Her kitapta kadın ve erkeğin

çocukla olan iletişimde eşitlik gözlenmiştir. Kadın, erkek ve kız çocukla olan iletişimde hem anne hem öğretmen olarak, erkek yine bu iletişimde hem baba hem öğretmen olarak temsil edilmiştir. Bu temsillerin en göze çarptığı Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında ise anne genellikle kız çocukla, baba ve erkek öğretmen genellikle erkek çocukla verilmiştir. Bu yönüyle kitabın, hedef dili ve kültürünü ilk defa bu kitap vasıtasıyla öğrenenler için Türk kültüründeki bu genel eğilimi yansıtması açısından önemlidir. Türk aile yapısını en açık şekilde yansıtan kitap olarak dikkat çeken Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabının ayrıca kültüre ait izler taşıyan iletişim örneklerinden babaya hizmet etmek, el öpmek, ailecek piknik yapmak, bayram ziyaretinde bulunmak, harçlık vermek gibi eylemlerle kültür aktarımında önemli rol üstlendiği görülmüştür.

Kitapların genelinde aile içi iletişimde benzer ve ortak eylemlere, çekirdek aile ve geniş aile yapısına ve bu yapı içindeki bireylerle olan iletişimi yansıtan içeriklere yer verilmiştir. Bu içerikler Türk toplumunda kişiler arası ilişkilerin nasıl yapılmış olduğunu yansıtmaktadır. Dört kitapta da geniş aile tipini yansıtan örneklere yer verildiği tespit edilmiştir. Bu tespit Türk aile yapısını ve kültürünü yeni tanıyacak olanlar için önemlidir.

Cinsiyetlerin faaliyet ve sorumluluklarıyla ilgili eylemleri incelendiğinde kitapların tümünde kadının en sık yemek pişirmek, temizlik yapmak, alışveriş yapmak, çocukla ilgilenmek gibi eylemlerle ev içi ve aile hayatında ön plana çıktığı görülmüştür. Erkek ise maddi sorumluluğu taşımak, ev işlerinde ve çocukla iletişimde kontrolcü eylemlerle daha çok verilmiştir. Bu sonuçlarla cinsiyetlere yüklenen faaliyet ve sorumluluklarda görülen kalıplaşmış kadın-erkek rollerinin kitaplar aracılığıyla aktarımının devam ettirildiği söylenebilir.

Cinsiyetlerin eğitim hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarında dört kitapta da kadın ve erkeğin eğitime yönelik ortak faaliyet ve sorumluluklarda bulunduğu görülmüştür. Üç kitapta hem kadın hem erkek öğretmen eylemlerinde yalnızca erkek öğrenciyle birebir iletişim kurarken Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında bu belirlemenin dışına çıkan örneklere rastlanmıştır.

Cinsiyetlerin iş hayatındaki faaliyet ve sorumluluklarında mesleklerle de ilişkili olan ortak kadın-erkek eylemleri tespit edilmiştir. Yapılan işe bağlı birçok

eylemde hem kadın hem erkek görülebildiği gibi kalıplaşmış rollerle erkeklerin iş hayatında güç ve emek gerektiren mesleklere yönelik eylemlerde, kadınların ise insan ilişkilerinde bulunmayı, yardım etmeyi ve sosyal olmayı gerektiren eylemlerde bulunduğu görülmüştür. Ders kitabı yazarlarının yetiştiği toplum anlayışına sahip oldukları düşüncesinden yola çıkarak kadın ve erkeğe yönelik bu kalıplaşmış algıyla kitapları hazırladıkları çıkarımı yapılabilir.

Ele alınan yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki görsellerle birlikte okuma ve dinleme metinleri meslekler açısından incelendiğinde meslek çeşitliliğinin kadınlara göre erkeklerde daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Erkekler kadınlara göre çalışma ortamlarında daha fazla yer almış, buna bağlı olarak daha çeşitli mesleklerde sunulmuşlardır. Kitaplarda ortaya çıkan bu sonuç, cinsiyetlere yönelik eşit olmayan yaklaşımların meslekler kategorisinde net şekilde görülmesi açısından önemlidir.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı kadın meslek çeşitliliğinin en az olduğu, Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ise hem kadın hem erkek mesleğine yönelik çeşitliliğin en çok olduğu kitap olarak belirlenmiştir. Diğer kitaplardan farklı olarak alışılmışın dışında bazı kadın ve erkek meslek örnekleriyle dikkat çeken Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında dadılık mesleği bir erkek tarafından, taksicilik ise bir kadın tarafından temsil edilmiştir. Bunun gibi örneklerle cinsiyetlere yönelik alışılmış meslek kalıplarının dışına çıkmaya çalışılsa da kitaplarda istisnaları olmakla birlikte genel olarak güç, teknik, zanaat ve ustalık gerektiren mesleklerle yöneticilik statüsüne sahip mesleklerin erkek tarafından; öğretmen, hemşire, eczacı, sekreter, hostes gibi hizmet gerektiren mesleklerin kadın tarafından temsil edildiği görülmektedir.

Kitaplarda bazı örneklerde doktorlar genellikle erkek, öğretmen ve hemşireler kadın, trafik polisleri erkek tarafından temsil edilmiştir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı ve Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında öğretmenliğin kadın mesleği, doktorluğun ise erkek mesleği olarak ön planda olduğuna ulaşılmıştır. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabında öğretmen daha çok erkek tarafından temsil edilip doktor her iki cins için ortak verilmiştir. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında öğretmenin hem

kadın hem erkek mesleği olarak görüldüğü, doktorun ise erkek tarafından daha çok temsil edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı dışındaki kitaplarda bilim adamı ifadesinin görüldüğü örneklerle yer verilmiştir. Cinsiyet yanlılığını düşündürmesi açısından dikkat çekici bir bulgu olarak görülebilir. Erkekler bilim, siyaset, tiyatro, sanat, spor alanlarındaki rolleriyle ön plana çıkarılırken kadınların özellikle tiyatro ve dans, az da olsa sanat alanındaki rollerine vurgu yapılmıştır.

Kitaplara yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı ile Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitaplarının hem sahip olduğu cinsiyet yaklaşımında hem de cinsiyetler üzerinden kültürün yansıtılışında hazırlayıcılar tarafından ölçülü bir şekilde oluşturulduğu söylenebilir. Bu iki kitabın aksine Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, cinsiyetleri temsil edişinde diğer kitaplara kıyasla alışılmış erkek ve kadın rollerinin dışına çıkmasıyla dikkat çekmiştir. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı, incelemeye alınan her bir kategoride diğer üç kitaptan farklı olarak cinsiyetlerin geleneksel Türk kültürünün sahip olduğu anlayışı yansıtmasıyla dikkat çekmiştir. Dolayısıyla Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı cinsiyetlere ilişkin bu yönüyle, Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı ise cinsiyetlerin Türk kültürüne ait geleneksel anlayışı yansıtan yönüyle ön plana çıktığı görülmüştür.

Çalışmada karşılaşılan farklı ve çok yönlü sonuçlar, hedef dili ve kültürünü yeni tanımaya başlayan kitleye Türk kültürünü yansıtan birçok cinsiyet unsuru ile kendi kültürü arasında benzerlikler göstermesi bakımından değerlidir.

Bu çalışma sayesinde hedef dille ve kültürüyle yeni tanışan kitle düşünüldüğünde gerek cinsiyetlere eşit yaklaşım sergilemede gerekse Türk kültürünü aktarmada ders kitaplarının herhangi bir ön yargıdan uzak şekilde daha dengeli ve hassas hazırlanması gerektiği gösterilmiştir.

Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında cinsiyet tercihinin incelendiği bu çalışmada varılan sonuçlardan hareketle ortaya konan öneriler şu şekildedir:

• Dil öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanacak olan ders kitaplarındaki görseller ve metinler kültürün sahip olduğu cinsiyetçi anlayışla oluşturulurken daha hassas davranılmalı, bu kitaplar toplumda kadın ve erkeğin temsil ettiği cinsiyet anlayışını doğru yansıtacak şekilde oluşturulmalıdır.

• Çalışmanın ders kitabı hazırlayıcılarında farkındalık oluşturacağı düşüncesiyle yeni hazırlanacak kitapların kültürün sahip olduğu cinsiyet anlayışıyla hazırlanmasında bu kişilere kaynaklık edeceği söylenebilir.

• Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten ders kitaplarında kadın ve erkeği temsil eden görsellerde bir dengeye gidilmelidir.

• Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten ders kitaplarında tanıtılacak olan yazar, sanatçı, mucit, bilim insanı gibi önemli şahsiyetlerden hem Türk toplumunda hem dünya üzerinde tanınmış kişilerin seçiminde cinsiyete göre eşitlik gözetilmelidir.

• Çalışma sonuçlarında yalnız bir kitapta farklı kadın ve erkek mesleklerinden örnekler olduğu gibi hazırlanacak yeni kitaplarda buna benzer örneklerle yer verilmelidir. Erkeklerde olduğu gibi kadında da meslek çeşitliliği daha fazla sunulmalıdır.

• Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanacak yeni ders kitaplarında toplumun sahip olduğu cinsiyet anlayışına yönelik nesnellik sağlanmalı, bunun yanında kitaplarda cinsiyet ayrımına dikkat edilmelidir.

• Yabancılara Türkçe öğretimi alanında bir benzeri olmayan bu çalışma araştırmacılara kitaplarda cinsiyete yönelik olması ve olmaması gerekenler konusunda farklı bakış açısı kazandırmaktadır. Ayrıca incelemeye alınmayan birçok ders kitabı farklı araştırmacılar tarafından farklı yönlerle ele alınabilir.

KAYNAKLAR

- Açık, Fatma (2008); "Türkiye'de Yabancılara Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri," *Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*, 27-28 Mart, Kıbrıs.
- Akarsu, Bedia (1998); *Dil-Kültür Bağlantısı*, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Akbalık, Esra (2013); "Türk Atasözlerinde Cinsiyet Algısı," *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 36, s. 81-90.
- Aksan, Doğan (2011); *Türkçeye Yansıyan Türk Kültürü*, Bilgi Yayınevi, İstanbul.
- Arslan, Mustafa ve Adem Ergin (2010); "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Görsel ve İşitsel Araçların Etkin Kullanımı," *Dil Dergisi*, Sayı 147, s. 63-86.
- Arslan, Mustafa (2012); "Tarihi Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi-Öğrenimi Çalışmaları," *KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi / KSU Journal of Social Sciences*, Cilt 9, Sayı 2, 167-188.
- Asan, Hatice Tezer (2006); "*Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik ve Öğretmenlerin Cinsiyet Algılarının Saptanması*," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Aydemir, Yaşar vd. (2017); *Gazi Üniversitesi TÖMER, Yabancılar İçin Türkçe A1 Temel Düzey*, Gazi Üniversitesi TÖMER Yayınları, Ankara.
- Baltacı, Ali (2018); "Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme," *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi / Journal of Bitlis Eren University Institute of Social Sciences*, Cilt 7, Sayı 1, s. 231-274.
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2009); *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013* http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/TCEUlusaleylemp_lani.pdf, (Erişim Tarihi: 07.07.2018).
- Bayraktar, Fatma Burcu (2015); *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bingöl, Orhan (2014); "Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye'de Kadınlık," *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (Özel Sayı I), s. 108-114.
- Boylu, Emrah (2014); "Dil-Kültür İlişkisi ve İran'da Türkçe Öğretimine Etkisi," *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (Özel Sayı II), s. 19-28.

- Bölükbaş, Fatma ve Funda Keskin (2010); “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi,” *Turkish Studies*. Cilt 5, Sayı 4, s. 221-235.
- Büyüköztürk, Şener, Ebru Kılıç Çakmak, Özcan Erkan Akgün, Şirin Karadeniz ve Funda Demirel (2012); *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (12. Baskı) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çeçen, Mehmet Akif (2015); “Türkçe Ders kitaplarında Toplumsal Cinsiyet Rollerini,” *25. Yıl Armağanı Makaleler*, s. 1-18.
- Çetinkaya, Esmâ (2018); *Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültürel Unsurlar: Yedi İklim Türkçe Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Çınar, Emine Kitiş (2013); “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli, s. 9.
- Çubukçu, Hatice ve Pınar Sivasslıgil (2007); “İngilizce Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik,” *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 3, Sayı 34, s. 25-32.
- Demir, Dursun (2014); “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Kitaplarının Kültürel İçeriği,” *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1, s. 53-61.
- Demirel, Emel (2010); “Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Cinsiyet Ayrımcılığı,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, s. 6
- Demirkan, Murat ve Naci Serhat Başkan (2016); “Türkçenin Entegrasyon Dili Olarak Öğretilmesine Dair Bulgular,” *Yabancılar Türkçe Öğretimi Üzerine Araştırmalar*, Sakarya Üniversitesi Türk Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, s. 129-141.
- Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi– ETCEP (2016); *Okulların Toplumsal Cinsiyete Duyarlılık Açısından Değerlendirilmesi / Başlangıç Durum Değerlendirmesi ve İhtiyaç Analizi Raporu*, http://etcep.meb.gov.tr/application/assets/admin/uploads/userfiles/files/arastirma_raporu.pdf, (Erişim Tarihi:17.10.2017).
- Ersoy, Ersan (2009); Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği (Malatya Örneği) / Woman and Man Identity in Gender Culture (Example of Malatya), *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi - Fırat University Journal of Social Science*, Cilt 19, Sayı 2, s. 209-230.
- Ertuğrul, Mehmet (2015); “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Esen, Yasemin ve Melike Türkan Bağlı (2002); “İlköğretim Ders Kitaplarındaki Kadın ve Erkek Resimleri Üzerine Bir İnceleme,” *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt 35, Sayı 1-2, s. 143-154.
- Göçer, Ali ve Selçuk Moğul (2011); “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ile İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış,” *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt 6, Sayı 3, s. 797-810.
- Güleç, İsmail ve Bekir İnce (2013); “Türkçe Öğrenen Yabancıların Günlük Yaşama İlişkin Kültürel Algıları Üzerine Bir Araştırma,” *Sakarya University Journal of Education*, Cilt 3, Sayı 3, s. 95-106.
- Gümüšoğlu, Firdevs (2016); *Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet 1928'den Günümüze*, Tarihçi Kitabevi, İstanbul.
- Güney, Nail (2016); 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet İncelemesi, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt 11, Sayı 3, s. 1229-1248.
- Günindi-Ersöz, Aysel (2010); “Türk Atasözleri ve Deyimlerinde Kadına Yönelik Toplumsal Cinsiyet Rollerini”, *Gazi Türkiyat*, sayı 6, s. 167-181.
- Güvenli, Gülsün ve Hülya Uğur Tanrıöver (2009); “Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet,” G. Tüzün (Ed.), *Ders Kitaplarında İnsan Hakları II Tarama Sonuçları*, İstanbul: Tarih Vakfı, s. 97-144.
- İşcan, Adem (2016); “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarım Aracı Olarak Filmlerden Yararlanma,” *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi[TAED]*, 58, s. 437-452.
- Kaplan, Mehmet (1987); Türk Milletinin Kültürel Değerleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 732 https://issuu.com/74n3r/docs/mehmet_kaplan_-_turk_milletinin_kulturel_degerleri_, (Erişim Tarihi:10.07.2018).
- Karakuş, Oğuzhan (2018); *Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Metinlerde Değer Aktarımı Referanslarının Yeri*, Yüksek Lisans Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kasa, Başak ve Birsen Şahan (2016); “İlkokul Türkçe ders kitaplarında toplumsal cinsiyet”, *Journal of Human Sciences*, Cilt 13, Sayı 3, s. 4152-4167.
- Kayatürk, Nuray (2018); *Yabancılar Türkçe Öğretimindeki Kitaplarındaki Metinlerin Örtülü Anlam Unsurları Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kırbaşoğlu Kılıç, Latife ve Bircan Eyüp (2011); “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Rollerini Üzerine Bir İnceleme,” *ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Cilt 3 Sayı 2, s. 129-146.

- Kükreler, Mustafa ve İbrahim Kıbrıs (2017); “CEDAW Öncesi ve Sonrası Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Faktörünün Değerlendirilmesi,” *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 17, Sayı 3, s. 1369-1383.
- Mora, Necla (2005); “Kitle İletişim Araçlarında Yeniden Üretilen Cinsiyetçilik ve Toplumda Yansıması,” *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, s. 1-7.
- Okur, Alpaslan ve Funda Keskin (2013); “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Ögelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği,” *The Journal of Academic Social Science Studies*, Cilt 6, Sayı 2, s. 1619-1640.
- Ökten, Celile Eren ve Suzan Kavanoz (2014); “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimini Hedefleyen Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı,” *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt 9, Sayı 3, s. 845-862.
- Özkan, Recep (2013); “İlköğretim Ders Kitaplarında Kadın Figürü,” *The Journal of Academic Social Science Studies*, Cilt 6, Sayı 5, s. 617-631.
- Sancar, Serpil (2017); *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti: Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- SEÇBİR (2012); “Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet: İyileşmeler, Problemler, Öneriler,” *İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Birimi*.
- Söylemez, Ayşe Selmin (2010); “*Sexism in language coursebooks a study on gender representations in the visuals of the primary and secondary education English coursebooks*,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şen, Ülker (2019). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Genel Bir Bakış,” Ülker Şen (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* içinde (s. 2-21), Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- TDK, Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&gclid=TDK.GTS.5cb43e8a731072.24867651, (Erişim Tarihi: 15.04.2019).
- Tekeli, Şirin (2015); *1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Tomalin, Barry ve Stempleski, Susan (2013); “*Cultural Awareness-resource Books For Teachers*,” Oxford University Press, <https://books.google.com.tr/books?isbn=0194426033>, (Erişim tarihi: 13.02.2019).
- Tüm, Gülden ve Özlem Sarkmaz (2012); “Yabancı Dil Türkçe Ders Kitaplarında Kültürel Ögelerin Yeri,” *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 43, s. 448-459.

- Uygur, Nermi (1996); *Kültür Kuramı*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Uzun, Nadir Engin (Ed.) (2017); *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Yaylı, Derya ve Emine Kitiş Çınar (2014); “Ortaokul Türkçe ders kitapları görsellerinde toplumsal cinsiyet,” *Turkish Studies -International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt 9, Sayı 5, s. 2075-2096.
- Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı (2016); *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları*, Başak Matbaacılık, Ankara.
- Yeşil, Funda (2014); “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Cinsiyet İfadeleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşilyurt, Erhan (2015); “Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe Öğretimi,” Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Yeşilyurt, Erhan (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitapları, Ülker Şen (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* içinde (s. 168-190), Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek (2011); *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, Fatih (2015); “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti’ndeki Görsellerde Kültür Aktarımı,” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/ The Journal of International Social Research*, Cilt 8, Sayı 37, s. 841-849.
- Yılmaz, İsa ve Şeref, İzzet (1998); “Araplara Türkçe Öğretmek Amacıyla Hazırlanmış Kaşgarlı Mahmut Türkçe Öğretim Seti’nde Kültür Aktarımı,” *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt 8, Sayı 4, s. 1479-1498.
- Yılmaz, Mehmet Yalçın vd. (2016); *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1*, İstanbul Üniversitesi DİLMER Yayınları, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

23 Ağustos 1992 yılında Bartın'ın Kurucaşile ilçesinde doğdu. Hisar Pirireis İlköğretim Okulunda öğrenimini tamamladıktan sonra Bartın Köksal Toptan Lisesinden mezun oldu. Lisans öğrenimini Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde tamamladı. 03.10.2017 tarihinde İstanbul Aydın Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde Türkçe Okutmanı olarak göreve başladı. Hâlen bu kurumda görevini devam ettirmektedir.

